

Roosa Karoliina Korkalainen

**RUUNAAN METSÄTYÖMIESKODIN MATKAILULLISET
KEHITTÄMISMAHDOLLISUUDET**

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Restonomi
Matkailun koulutusohjelma
2014

Koulutusala Restonomi	Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma
Tekijä(t) Roosa Karoliina Korkalainen	
Työn nimi Ruunaan metsätyömiestöiden matkailulliset kehittämismahdollisuudet	
Vaihtoehtoiset ammattipinnot Aktiiviteettimatkailu	Toimeksiantaja Aliisa Vartiainen
Aika 2014	Sivumäärä ja liitteet 74 + 5
<p>Opinnäytetyö käsittelee Ruunaan metsätyömiestöiden matkailullisten kehittämismahdollisuuksien ideointia. Samalla se pohjautuu lieksalaisen hoiva-alan yrittäjä Aliisa Vartiaisen tekemään liiketoimintasuunnitelmaan Ruunaan metsätyömiestöiden tuetun asumismallin hoitokotitoiminnasta yksityisyrittäjänä. Työni varsinaisen tarkoituksena on pyrkiä löytämään Ruunaan metsätyömiestöistä käyttämätöntä matkailullista potentiaalia ja tarjota selkeitä tapoja sen hyödyntämiseen metsätyömiestöiden arvojen ja perinteen mukaisesti.</p> <p>Käytännössä tein teoriapohjaksi taustaselvitystä toiminta-alueesta Lieksasta, ja sen alueella sijaitsevista luonto- ja kulttuurimatkailukohteista sekä tutustuin Ruunaan metsätyömiestöiden ja savottatyöläisten historiaan. Työssäni esittelen myös Aliisa Vartiaisen liiketoimintasuunnitelman toimintamallin. Pääasiallisena tiedonkeruumenetelmänä käytin työssäni puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastattelin neljää Ruunaan ja Lieksan alueen matkailualan toimijaa, Ruunaan metsätyömiestöiden entistä työntekijää sekä Metsähallituksen ja Pielisen museon edustajia selvittääkseni Ruunaan metsätyömiestöiden matkailullisia kehittämismahdollisuuksia. Haastatteluilla kartoitan lisäksi matkailun tilannetta Ruunaalla ja Lieksassa.</p> <p>Haastattelujen tuloksena ilmeni, että matkailun tilanteeseen ei olla tyytyväisiä: matkailijoiden määrän kerrottiin laskeneen tai pysyneen vakaana. Haastatteluissa ilmee monia matkailun kehittämistarpeita niin Ruunaalla, Lieksassa kuin laajemminkin Pohjois-Karjalan maakunnassa. Suurimpina puutteina pidetään toimivan, laajan yhteistyöverkoston sekä markkinointikanavan puuttumista. Haastateltavat kannattavat Ruunaan metsätyömiestöiden toiminnan jatkamista. Myös matkailutoimintaan laajentamista pidetään suurimmalta osin hyvänä ajatuksena, vaikka siinä nähdäänkin paljon haasteita. Moni haastateltavista olisi valmis yhteistyöhön Ruunaan metsätyömiestöiden kanssa. Matkailutoiminnan muodoiksi ehdotettiin muun muassa majoitus- ja kahvilatoimintaa ja savottaperinnetaloutta. Ideani Ruunaan metsätyömiestöille ovat 1) majoitustoiminta ja tilojen vuokraus, 2) kotieläinpiha, 3) luonto- ja hyvinvointiaktiiviteetit sekä 4) metsätyömiestökulttuurin perintökohde, jossa tuodaan esille paikallisia perinteitä ja katoavaa paikallishistoriaa.</p> <p>Palautteen työstäni antoi toimeksiantajani Aliisa Vartiainen. Hänen mielestään esittämäni matkailulliset kehittämissideat ovat kaikki käyttökelpoisia. Ideat ovat metsätyömiestöille sopivia ja alueen matkailua tukevia, ja ne huomioivat myös hoitokotitoiminnan. Vartiainen korosti palautteessaan kotieläinpihaideaa, jonka hän kuvasi ehdotuksista mieluisimmaksi.</p> <p>Saamani palautteen myötä koen onnistuneeni opinnäytetyössäni. Mielestäni pystyin ideoillani tuomaan esiin Ruunaan metsätyömiestöiden mahdollisuudet laajentaa palvelutarjontaansa matkailuun hoitokotitoimintaa rajoittamatta. Ehdotuksissani huomioin haastateltujen asiantuntijoiden esittämät ideat sekä heidän näkemyksensä Ruunaan ja Lieksan matkailun tilanteesta ja matkailutarjonnan puutteista alueella. Vaikka Ruunaan metsätyömiestökoti ollaankin nyt aikeissa lakkauttaa, ja sen asukkaita ollaan sijoittamassa uusiin koteihin, koen työni osaksi Ruunaan metsätyömiestöiden perustamiseksi ja säilymiseksi tehtyä arvokasta toimintaa ja paikallishistorian jatkumoa.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Lieksa, Ruuna, Koli, Patvinsuo, metsätyömiestökoti, puolistrukturoitu teemahaastattelu, kehittämistyö, matkailun kehittäminen, tuotekehitys, matkailu
Säilytyspaikka	☐ Verkkokirjasto Theseus ☐ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Tourism	Degree Programme Tourism (Bachelor of Hospitality Management)
Author(s) Roosa Karoliina Korkalainen	
Title Tourism Development Possibilities of Ruunaa Metsäyömiestö	
Optional Professional Studies Activity Tourism	Commissioned by Aliisa Vartiainen
Date 2014	Total Number of Pages and Appendices 74 + 5
<p>This Bachelor's thesis was about finding ideas for tourism development possibilities of Ruunaa Metsäyömiestö. The thesis is based on the business plan by Aliisa Vartiainen who has a long experience in hospice work in the city of Lieksa. Vartiainen's business plan is a strategy about maintaining Ruunaa Metsäyömiestö's function as a privately-owned nursing home. The purpose of this work was to find new and potential ideas on how Ruunaa Metsäyömiestö could expand its services to tourism industry while honoring its cultural heritage and values.</p> <p>For the theory base of the thesis background research was done on Lieksa, which is the sphere of operations, and also on the nature-based and cultural tourism destinations that are located in the area. The history of Ruunaa Metsäyömiestö and its logging site workers were also explored. The thesis also presents the operations model for Aliisa Vartiainen's business plan. Semi-structured theme interview was used as main data collection method in the thesis. Four different experts that operate in tourism business of Ruunaa, one former member of Ruunaa Metsäyömiestö and the representatives of Metsähallitus and the Museum of Lieksa were interviewed in order to find out tourism development possibilities of the Ruunaa Metsäyömiestö. The purpose of the interviews was also to reveal the condition of tourism in Ruunaa and Lieksa.</p> <p>The interview results suggested that people are generally not satisfied with the condition of local tourism. It was said that the amount of visitors has decreased or stayed static. The results also revealed many developmental needs in the tourism industry of Ruunaa, Lieksa and the region of Northern Karelia. The lack of functional and vast co-operative network and marketing channel were considered as the biggest shortcomings. The interviewees supported maintaining Ruunaa Metsäyömiestö's function as a nursing home. Furthermore, extending tourism business was considered as a good but challenging suggestion. Many interviewees would be willing to co-operate with Ruunaa Metsäyömiestö.</p> <p>The main ideas for Metsäyömiestö were: 1) accommodation business and renting the estate, 2) domestic animal park, 3) nature and wellness activities and 4) museum for the culture of logging site workers. Feedback for the thesis was given by the commissioner, Aliisa Vartiainen. In her opinion, the presented developmental ideas are all usable as they are suitable for Metsäyömiestö and support tourism of the area.</p> <p>Based on the feedback it can be said that the thesis succeeded. It was able to explore different possibilities of extending Ruunaa Metsäyömiestö's services to tourism while maintaining the nursing purpose. The ideas and viewpoints that experts provided were taken into account. Although the city of Lieksa is going to shut down Ruunaa Metsäyömiestö and relocate its residents, the thesis could still be considered to be part of this valuable action that has been done for establishing and maintaining Ruunaa Metsäyömiestö and treasuring a piece of local history.</p>	
Language of Thesis	English
Keywords	Lieksa, Ruunaa Hiking Area, Koli National Park, Patvinsuo National Park, metsäyömiestö, semi-structured theme interview, development project, tourism development, product development, tourism
Deposited at	☐ Electronic library Theseus ☐ Library of Kajaani University of Applied Sciences

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	4
2.1 Kehittämistehtävän määrittely	7
3 PIKKUKAUPUNKI ITÄRAJALLA, KUOHUVIA KOSKIA JA JYLHIÄ VAAROJA - TOIMINTAYMPÄRISTÖN ESITTELY	8
3.1 Lieksan kaupunki	8
3.2 Ruunaan retkeily- ja luonnonsuojelualue	10
3.2.1 Kolin kansallispuisto	12
3.2.2 Patvinsuon kansallispuisto	13
3.3 Ruunaan metsätyömieskoti - tarina siitä, kuinka jätkät pääsivät kotiin	14
3.4 Kolin-Ruunaan alueen yritystutkimus 2014 ja luontomatkailusuunnitelma 2010	18
3.4.1 Kolin-Ruunaan alueen yritystutkimus 2014	19
3.4.2 Yritykset, toimialueet ja päätoimialat sekä Kolin-Ruunaan alueella tarjotut toiminnot	20
3.4.3 Yritysten välinen yhteistyö	21
3.4.4 Yritysten asiakkaat - Kolin-Ruunaan alueen matkailijat	21
3.4.5 Kolin-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma	22
4 HAASTATTELU OSANA OPINNÄYTETYÖTÄ	25
4.1 Teemahaastattelu ja puolistrukturoitu haastattelumenetelmä	26
4.2 Haastattelun etuja ja haittoja	29
4.3 Haastateltavien valinta ja haastattelujen toteutus	30
5 HAASTATTELUN TULOKSET - HAASTATTELUMATERIAALIN TEEMOITTAINEN KUVAILU	31
5.1 Ruunaan matkailun tilanne	31
5.1.1 Yhteistyö Ruunaan yrittäjien kesken	32
5.1.2 Tyypillinen matkailija Ruunaalla ennen ja nyt	33
5.1.3 Itärajan merkitys Ruunaan matkailulle	35
5.1.4 Matkailun kehittämistarpeet Ruunaalla sekä kehittämisen rajoitteet ja avaintoimijat	37
5.2 Matkailutoiminta Lieksassa	40
5.2.1 Lieksan luontomatkailukokonaisuus	41

5.2.2 Koli-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma	42
5.3 Paikallinen kulttuuri ja perinteet	45
5.4 Ruunaan metsätyömieskoti	46
5.4.1 Matkailutoiminnan mahdollisuudet ja perinteiden hyödyntäminen	47
5.4.2 Ajatuksia yhteistyöstä ja metsätyömieskodin merkityksestä	48
6 KEHITTÄMISEHDOTUKSET	50
6.1 Tuotekehitystoiminta	50
6.2 Huomioitavaa Ruunaan metsätyömieskodin matkailutoiminnan kehittämisessä	54
6.3 Ehdotus nro 1: Majoitustoimintaa hoitokodin yhteyteen ja tilojen vuokrausta	57
6.4 Ehdotus nro 2: Kotieläinpiha Ruunaan metsätyömieskodille	58
6.5 Ehdotus nro 3: Luonto- ja hyvinvointiaktiviteetit	59
6.6 Ehdotus nro 4: Metsätyömieskulttuurin perintökohde – teemana perinteet ja paikallishistoria	60
6.7 Toimeksiantajan palaute	61
7 POHDINTA	64
8 LÄHTEET	72
8.1 Kuvälähteet	74

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee Ruunaan metsätyömieskodin matkailullisten kehittämismahdollisuuksien ideointia. Historiallisella Ruunaan metsätyömiskodilla on pitkät perinteet ikääntyvien, työkuuntensa menettäneiden ja asunnottomien metsätyömiesten vanhuudenkodin ja turvapaikan tuojana. Opinnäytetyö pohjautuu lieksalaisen hoiva-alan yrittäjän Aliisa Vartiaisen tekemään liiketoimintasuunnitelmaan Ruunaan metsätyömieskodin tuetun asumismallin hoitokotitoiminnasta. Vartiainen suunnittelee metsätyömieskodin toiminnan laajentamista hoitokotitoiminnan rinnalle. Opinnäytetyössä haastatellaan asiantuntijoina Ruunaan ja Lieksan alueen matkailutoimijoita ja selvitetään, mitä mahdollisuuksia he näkevät Ruunaan metsätyömieskodin matkailutoiminnan kehittämiseksi.

Ruunaan metsätyömieskoti sijaitsee Ruunaassa, Lieksan kaupungissa. Pian metsätyömieskodin siirryttyä Metsätyömiesten Säätiöltä (nykyiseltä Metsämiesten Säätiöltä) Lieksan kaupungin omistukseen vuonna 2011 alkoi kaupunginhallitus käsitellä metsätyömieskodin lopullista lakkauttamista. Pitkän kiistelyn jälkeen sosiaali- ja terveyslautakunta kuitenkin päätti kokouksessaan 27.8.2013, että Ruunaan metsätyömieskotia ei lakkauteta, vaan sen palveluhintoja tarkastellaan ja korotetaan, sekä sen toimintaa kehitetään ja tehostetaan.

Opinnäytetyössäni tulee ottaa huomioon, kuinka saada yhdistettyä matkailupalveluiden tuottaminen metsätyömieskodin perinteitä vaalien sekä mahdollisesti jatkuva hoitokotitoiminta. Yksi keskeisimmistä ongelmista on metsätyömieskodin syrjäinen sijainti. Kuinka tuoda houkuttelevasti esille paikalle ominaisia asioita? Mikä tekee metsätyömieskodista omaleimaisen? Millaisia yhteistyömahdollisuuksia voi kehittää muiden alueen matkailuyrittäjien kanssa? Millaista matkailutoimintaa alueella on? Ketä alueen matkailijat ovat, ja mistä he tulevat? Näitä kysymyksiä ja paljon muuta pohdin yhdessä lieksalaisten matkailuyrittäjien kanssa keskustelunomaisesti teemahaastattelumenetelmää työssäni hyödyntäen. Haastattelujen pohjalta esittelen ilmi tulleet ideat metsätyömieskodin matkailulliselle kehittämiselle. Asiantuntija-arvion kustakin ideasta antaa toimeksiantajani Aliisa Vartiainen, joka kertoo kehitysideoiden soveltuvuudesta metsätyömieskodin yhteyteen.

Ruunaan alue tunnetaan nykyään laajalti upeana luontomatkailukohteena. Sen luonto- ja retkeilyalue kalaisine koskineen ja vaellusreitteineen houkuttelee runsaasti kävijöitä vuosittain. Opinnäytetyöni tavoitteena on ideoida mahdollisuuksia, miten Ruunaan alueella sijaitsevaa metsätyömieskotia voidaan kehittää matkailullisesti yhteistyössä muiden alueen toimijoiden ja heidän tarjoamiensa palveluiden kanssa. Työssäni selvitän lähiympäristön tarjoamia mahdollisuuksia: esittelen lyhyesti Lieksan upeat luontomatkailukohteet sekä tutustun matkailuyrittäjiin ja heidän yhteistyöhalukkuuteensa haastattelemalla heitä. Työssäni olen saanut käyttää paljon luovuutta. Mitään vastaavanlaista työtä ei ole tehty aikaisemmin.

Tarkoitukseni on antaa rakentavia ja realistisia ideoita Ruunaan metsätyömieskodin matkailulliselle kehittämiselle. Olen kuitenkin päättänyt rajata opinnäytetyötäni jättämällä kustannuslaskelmat ja muut taloudelliset näkökulmat huomioimatta. Uskon, että esittämäni ideat sovitetaan ja mukautetaan rahallisesti toimiviksi siinä vaiheessa, jos jokin niistä herättää kiinnostusta ja se pyritään ottamaan käyttöön. Tavoitteeni on edistää ideoillani metsätyömieskodin matkailullista houkuttelevuutta, mikä sivuaa markkinointia, mutta markkinoinnin osa-alueet eivät niiden laajuutensa vuoksi kuulu opinnäytetyöhöni.

Viimeisimmän Lieksan päättäjien päätöksen mukaan Ruunaan metsätyömieskodin toiminta ollaan aikeissa lakkauttaa vuoden 2014 loppuun mennessä, ja asukkaille etsitään uutta sijoituspaikkaa kaupungin hoitokodeista. Ruunaan metsätyömieskodilla vietettiin menneiden vuosien muistoksi haikeita läksiäislaulajaisia 11. marraskuuta 2014. Lieksan ensimmäinen metsätyömieskoti perustettiin Kitsiin lähes 50 vuotta sitten. Keskustelu Lieksassa käy parhaillaan kiivaana kodin säilyttämisen puolesta ja lakkautuspäätös on saanut paljon kriittistä palautetta.

Työni on edellämainittujen syiden vuoksi erittäin ajankohtainen. Siitä voi lisäksi olla todellista hyötyä metsätyömieskodin toiminnan säilymiselle ja erityisesti Ruunaan alueen matkailun kehittämiselle, mikä motivoi minua eniten opintojani ajatellen. Ajankohtaisuus ilmenee myös metsätyömieskodin hoitakotitoiminnan kautta, sillä vanhusten hyvinvointi, vanhainkodeissa ”laitostuminen” ja vanhusten yksinäisyys ovat paljon esillä julkisessa keskustelussa.

Työni perimmäinen tarkoitus on pyrkiä löytämään Ruunaan metsätyömieskodista käyttämätöntä matkailullista potentiaalia ja tarjota selkeitä tapoja sen hyödyntämiseen.

Uskon, että myös työni mahdollinen lukija kokee minun onnistuneen tässä metsätyömieskotia kunnioittavalla tavalla.

2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Teoksessaan *Toiminnallinen opinnäytetyö* (2003, 9) Vilka H. ja Airaksinen T. kuvaavat toiminnallista opinnäytetyötä mm. seuraavasti: ”Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä”. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla ohjeistus tai opastus, kuten perehdyttämisopas tai turvallisuusohjeistus. Koulutusalan mukaan vaihdellen myös jonkin tapahtuman toteuttaminen, esimerkiksi konferenssin järjestäminen, sopii toiminnallisen opinnäytetyön aiheeksi. Toteutustapana voi olla hyvin monipuolinen: kirja, kansio, vihko, opas, cd-rom, portfolio, kotisivut tai johonkin tilaan järjestetty näyttely tai tapahtuma. Työn kohderyhmä on asiallista huomioida toteutustavan valinnassa. (Vilka & Airaksinen 2003, 9–10.)

Vilka ja Airaksinen (2003) määrittelevät yhdeksi kriteeriksi toiminnalliselle opinnäytetyölle käytännön toteuttamisen yhdistämisen tutkimusviestinnän keinoin laadittuun raporttiin. He myös korostavat hyvässä työssä vaadittavaa ammatillista otetta. Hyvä toiminnallinen opinnäytetyö on liitettävissä työelämään, sovellettavissa käytäntöön ja osoittaa riittävää perehtyneisyyttä työn taustoihin ja aihepiiriin. (Vilka & Airaksinen 2003, 9–10.)

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena on Ruunaan metsätyömieskodin matkailullisen kehittämisen ideointi eli käytännön toiminnan järjestämisen suunnittelua teoriassa. Työn tavoitteena on teoreettisen viitekehyksen ja asiantuntijahaastattelujen pohjalta koota eri tyyppisiä, realistisia ja potentiaalisia ehdotuksia Ruunaan metsätyömieskodin mahdolliselle matkailutoiminnalle.

Yhtenä lähtökohtana opinnäytetyössäni on, että Ruunaan metsätyömieskodilla toimisi kuvitteellinen yksityisyrittäjä, sillä opinnäytetyöni tulee liitteeksi täydentämään toimeksiantajani, terveydenhoitoalanyrittäjä Aliisa Vartiaisen, liiketoimintasuunnitelmaa. Vartiaisen liiketoimintasuunnitelma (2013) on kattava esitys siitä, kuinka Ruunaan metsätyömieskodin hoitokotitoimintaa jatkettaisiin ja kehitettäisiin yksityisyrittäjänä. Tarkemmin Vartiaisen liiketoimintasuunnitelmasta kerrotaan myöhemmin luvussa 3.3.

Vilkan ja Airaksisen (2003, 57) mukaan tutkimuskäytännöt ovat osa toiminnallisia opinnäytetöitä, mutta niitä käytetään hieman vapaammin kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä, vaikka keinot tiedon keräämisen ovatkin samat. Tässä opinnäytetyössä

hyödynnetään yhtä Vilkan ja Airaksisen kuvailemaa (2003, 57–58) laadullisen tutkimusmenetelmän aineiston keräämisen keinoa, joka on teemahaastattelu. Tavoitteena on kerätä työn tutkimusaineisto paikan päällä haastateltavien kanssa kasvokkain. Haastattelut tehdään yksilöille ja analyysin apuna käytän teemoittelua tai tyypittelyä tai molempia. Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa tulokset pohjautuvat käytännön selvitystyöhön, joka tässä tapauksessa on siis asiantuntijoiden haastattelemineen, ja haastattelumateriaalin tarkastelemiseen teoreettisessä viitekehyksessä.

Haastattelut toteutetaan Lieksassa, kunkin haastateltavan kanssa ennakkoon sovitussa paikassa. Tavoitteena on haastatella alueen matkailuyrittäjiä sekä muutamia muita merkittäviä asiantuntijoita, kuten Ruunaan retkeilyalueesta vastaavaan Metsähallituksen henkilökuntaa, savottalais- ja tukkilaishistorian työssijän Pielisen museon asiantuntijaa sekä Lieksassa vaikuttavaa maakunnallista matkailuneuvontatoimija Karelia Expert ry:n työntekijää. Haastateltiin otan yhteyttä puhelimitse sopiakseni haastattelujen ajankohdista. Tarkemmin haastattelun vaiheet ja haastateltavat esitellään tämän työn luvussa 4 ja haastatteluaineisto luvussa 5.

Vilka ja Airaksinen (2003, 57) haastavat toiminnallisen opinnäytetyön tekijää pohtimaan, millaista tietoa opiskelija työnsä tueksi tarvitsee, miksi kyseinen tieto on tarpeellista opinnäytetyön onnistumiseksi, sekä missä tai kenellä tämä tieto olisi saatavissa, ja millä tavalla. Aineiston keruu vaatii usein selvitystyötä, jos opinnäytetyön aiheesta ei ole saatavilla kattavasti julkaistua tietoa. Näin on myös tämän työn kohdalla, jossa hyvin merkittävänä osana ovat asiantuntijoiden henkilökohtaiset näkemykset, ja niitä varten tulee toteuttaa haastatteluja aineistonkeruumenetelmänä. Tarvittavista asiantuntijoiden Ruunaan metsätyömiestöön kehittämistä koskevista näkemyksistä ei ole julkaistua tietoa tai aiempia tutkimuksia.

Kehittämistyön teoreettisena viitekehyksenä on toiminta-alueen esittely, mukaan lukien perusteellinen kuvaus Ruunaan metsätyömiestöön historiasta. Lisäksi työhön oleellisesti kuuluvaa alueen matkailutietoutta tarjoavat Metsähallituksen tuore julkaisu *Kolin-Ruunaan alueen yritystutkimus 2014* sekä vuonna 2010 lanseerattu *Koli-Ruunaa alueen luontomatkailevuunnitelma*. Näihin teoretietoihin sekä asiantuntijahaastattelujen tuloksiin peilaten tehdään Ruunaan metsätyömiestöön matkailutoiminnan kehittämiseen liittyvät ehdotukset, jotka esitellään luvussa 6. Lisäksi opinnäytetyön toimeksiantaja antaa arvionsa kehittämisehdotusten soveltuvuudesta Ruunaan metsätyömiestöön hoitokotitoiminnan yhteyteen. Työssä yhtenä tavoitteena on edistää ideoilla metsätyömiestöön matkailullista

houkuttelevuutta, mikä sivuaa markkinointia, mutta esimerkiksi markkinointiviestintä ei kuulu tähän opinnäytetyöhön.

Vilka ja Airaksinen (2003, 38–40) korostavat teoksessaan kohderyhmän valitsemista ja rajaamista jo hyvin varhaisessa vaiheessa opinnäytetyötä. Työn tuotos on toteutettu aina jollekin etukäteen määritellylle tarkoitukselle, asiakaskunnalle tai henkilölle, jolloin tuon lopputuloksen pitäisi käyttökelpoisesti ja huomioonottavaisesti palvella juuri tätä kohderyhmää. Jos kohderyhmä uupuu kokonaan, voi työn sisällön tuottaminen järkevästi olla vaikeaa. Vilkan ja Airaksisen (2003, 39) mukaan kohderyhmän määrittämisessä huomioitavia asioita ovat sosioekonominen asema, ikä, koulutus, ammattiasema, henkilöstötaso tai asema työyhteisössä, toimeksiantajan toiveet ja tavoitteeksi asetetut tuotokset. Yksi keino on pohtia työn varsinaista ratkaistavaa ongelmaa ja koettaa määrittää, ketä tämä ongelma koskee.

Ruunaan metsätyömieskodin matkailullisiin kehittämisehdotuksiin ei toimeksiantaja nimennyt mitään valmista kohderyhmää lukuun ottamatta hoitokotitoiminnan huomioimista eli hoitokodin asiakkaita. Työssä ajatuksena siis on, että ulkoa tulevat asiakasryhmät eivät välttämättä ole vain matkailijoita, vaan myös hoitokodin asiakkaita, jotka käyttävät hoitokodinpalvelujen lisäksi myös matkailupalveluita. Työssä halutaan tarjota erilaisia vaihtoehtoja erilaiset kohderyhmät huomioiden. Näin ollen toimeksiantaja voi vertailla ja arvioida matkailun kehitysehdotuksia, joista osa kohdistuu enemmän hoitokotitoimintaan ja osa enemmän alueella jo vallitsevaa matkailua myötäileväksi. Kehittämisehdotuksissa myös matkailijoiden kohderyhmä vaihtelee tarkoituksellisesti; toisissa ehdotuksissa kohderyhmä pohjautuu teoriaan eli kohteena on tutkimuksellisesti todettu alueen tyyppinen matkailija, kun taas toisissa ehdotuksissa haetaan kokeilullisesti alueelle mahdollista uutta asiakassegmenttiä.

Opinnäytetyöprosessi alkoi vierailukäynnillä Ruunaan metsätyömieskodilla, jolloin tutustuttiin metsätyömieskodin tiloihin ja miljööseen. Työtä silmällä pitäen tehtiin havaintoja tontista ja rakennuksista sekä niiden kunnosta, käytännöllisyydestä ja viihtyvyydestä. Tutustumiskierroksella esittelijöinä toimivat talon isäntänä toiminut Uuras Oinonen sekä silloinen emäntä Kirsti Pyykkö, joilla molemmilla on pitkä historia työskentelystä metsätyömieskodilla. Molemmat ovat kotoisin Ruunaalta, jossa he myös asuvat vakituisesti.

Ennen kaikkea tutustumiskäynnin havainnollistamana nousi esiin työssä hyvin keskeiseksi muodostuva ongelma, joka on metsätyömieskodin syrjäinen sijainti. Jo työprosessin

alkuvaiheessa pohdittiin muitakin työlle oleellisia kysymyksiä. Kuinka tuoda houkuttelevasti esille paikalle ominaisia asioita? Mikä tekee metsätyömieskodista omaleimaisen? Millaisia yhteistyömahdollisuuksia voi kehittää muiden alueen matkailuyrittäjien kanssa? Millaista matkailutoimintaa alueella on? Ketä alueen matkailijat ovat, ja mistä he tulevat? Näitä kysymyksiä ja paljon muuta pohditaan tässä työssä yhdessä lieksalaisten matkailuyrittäjien kanssa keskustelunomaisesti teemahaastattelumenetelmää hyödyntäen.

2.1 Kehittämistehtävän määrittely

Opinnäytetyössä päämäärä tai tarkoitus johdattaa valitsemaan työhön sopivan tutkimusmenetelmän. Kehittämistehtävässä pyritään löytämään toimivia ratkaisuja käytännöllisen hyödyn tavoittamiseksi. (Hämeen ammattikorkeakoulu.) Kehittämistyön tavoitteena voi olla kannattavuuden, laadun tai tuotannon lisääminen, tai luoda edellytykset kehittää uusia palveluja ja tuotantoa. Kehittämistyön tuotteena voi olla fyysinen tuote, informaatiotuote tai palvelutuote. (Hämeen ammattikorkeakoulu.) Tässä työssä on kyseessä palvelutuotteiden ideointi, jossa kuvataan toimintamalliehdotuksia Ruunaan metsätyömieskodin matkailutoiminnalle, kuitenkin määrittelemättä kustannuksia.

Opinnäytetyöni on kehittämistyö, koska työssä on tarkoituksena ideoida matkailullisia kehittämismahdollisuuksia. Toiminnallisen opinnäytetyön luonteen tapaan on prosessin lopullisena tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote (Vilka & Airaksinen 2003, 51). Tämä opinnäytetyö on kehittämistyö, jonka tuotoksen on määrä tulla liitteenä osaksi toimeksiantajan Ruunaan metsätyömieskotiin kohdistuvaa liiketoimintasuunnitelmaa.

3 PIKKUKAUPUNKI ITÄRAJALLA, KUOHUVIA KOSKIA JA JYLHIÄ VAAROJA - TOIMINTAYMPÄRISTÖN ESITTELY

Tämä luku esittelee työn toimintaympäristön keskeiset kohteet. Aluksi kerrotaan tietoisu Lieksan kaupungista, jonka jälkeen lukija pääsee tutustumaan Ruunaan retkeily- ja luonnonsuojelualueisiin sekä Kolin ja Patvinsuon kansallispuistoihin, jotka kaikki sijaitsevat ainakin osittain Lieksan kaupungin alueella. Seuraavana vuorossa on itse tutkimuskohteen, Ruunaan metsätyömieskodin, tarina. Lopuksi tässä luvussa esitellään alueen matkailua kartoittavat Metsähallituksen julkaisut: Kolin-Ruunaan alueen yritystutkimus 2014 sekä Kolin-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma vuodelta 2010.

3.1 Lieksan kaupunki

Lieksa - Kolin kaupunki, toteaa nykyinen Lieksan kaupungin slogan luoden mielikuvan kauniista suomalaisesta kansallismaisemasta, luonnonläheisestä kaupungista itärajalla hieman mystisellä, karelianistisella sävöksellä. Motto on etevä, sillä se paikallistaa heti kaupungin sijainnin ja luo positiivisia ja kiehtovia miellelyhtymiä.

Kreivi Pietari Brahe perusti vuonna 1653 Pielisen kupeeseen Lieksanjoen suulle Brahean kaupungin. Kaupunki lakkautettiin kuitenkin vain 30 vuotta myöhemmin. 1870-luvulla Lieksa tunnettiin Pielisjärven kunnan keskuksena. Vuonna 1936 Pielisjärven kunnasta erotettiin suurpalon ja uudisrakentamisen myötä Lieksan kauppala, mutta ne yhdistettiin jälleen vuonna 1973, jolloin perustettiin yhä samaa nimeä kantava Lieksan kaupunki. (Lieksan kaupunki. Lieksa info: Kaupungin perustamishistoria.)

Erämainen pikkukaupunki Lieksa sijaitsee Pohjois-Karjalan koillisosassa, Itä-Suomen läänissä, aivan Venäjän rajan tuntumassa. Lieksan naapurikuntia ovat pohjoisessa Kuhmo ja Nurmes, lännessä Juuka ja Kontiolahti, sekä etelässä Ilomantsi ja maakunnan keskus Joensuu. Joensuusta löytyy myös lähin käytössä oleva lentokenttä, jonne matkaa Lieksasta tulee 101 kilometriä. (Lieksan kaupunki. Lieksan info/ Tietoa Taskuun 2013-2014.)

Lieksan maisemaa hallitsevat kumpuilevat, metsäiset vaarat, joet ja järvet saarineen sekä suot. Lieksassa voi ihastella suomalaista kansallismaisemaa, joka avautuu Kolin vaarojen jylhiltä huipuilta Suomen viidenneksi suurimman järven, Pielisen ylitse. Pielisellä seilaa kesäaikaan Lieksan sataman ja Pielisen länsirannalla sijaitsevan Kolin sataman väliä suosittu autolautta. Talvella Kolille pääsee Vuonislahdelta lähtevää seitsemän kilometriä pitkää jäätietä pitkin. Lieksan itälaidalla puolestaan sijaitsevat Ruunaan retkeilyalue ja Patvinsuon kansallispuisto. Lieksan pinta-ala on 4067,78 km², josta vesistöjen pinta-alan osuus on 648,23 km². (Lieksan kaupunki. Lieksan info/ Tietoa Taskuun 2013-2014.)

Väkiluku Lieksassa oli vuonna 2011 12 687 asukasta. Väestö on vähentynyt kiihtyvään tahtiin viimeisten 30 vuoden aikana: vuonna 1985 Lieksan asukasluku oli 18 588, kymmenen vuotta myöhemmin asukkaita oli 16 752, ja vuonna 2010 asukkaita Lieksassa oli enää 12 788. Myös väestön ikärakenne on muuttunut voimakkaasti vuodesta 1980, jolloin 0–14-vuotiaiden osuus väestöstä oli 18,7 % ja yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä oli vain 12,5 %. Nykyisin Lieksan väestöstä 0–14-vuotiaita on enää 10,8 % ja yli 65-vuotiaita jopa 26,8 %. 15–64-vuotiaiden osuus väestöstä on myös laskenut vuoden 1980 68,8 %:ista vuoteen 2010 mennessä 62,4 %:iin. (Lieksan kaupunki. Lieksan info/ Tietoa Taskuun 2013-2014.)

Lieksan kaupunki on listannut Lieksan nähtävyydet *Tietoa Taskuun 2013–2014* -opuksessaan. Listan kärkeä edustavat Kolilla sijaitsevat kansallispuisto, Luontokeskus Ukko ja Taide- ja kulttuurikeskus Kolin Rynänen. Toisena listalla tulee järvi Pielinen, ja kolmanneksi Ruunaan kosket ja retkeilyalue, Ruunaan luonnonsuojelualue sekä Ruunaan luontotalo. Neljättä paikkaa pitää Patvinsuon kansallispuisto. Viidenneksi listalle on nostettu Eva Rynänen taiteilijakoti, Paaterin kirkko ja galleriakahvila. Lopuksi vielä luetteloituna listan muut käyntikohteet: Pielisen museo - Suomen toiseksi suurin ulkomuseo, Lieksan Rajaperinnetalo, Lieksan kirkko ja Pyhän Elian kirkko sekä tsasounat, Kontiovaaran harjutie, PikkuKili elämyspiha sekä sotahistoriallinen Rukajärventie. (Lieksan kaupunki. Lieksan info/ Tietoa Taskuun 2013-2014.)

Lieksan merkittävin kulttuuritapahtuma on vuosittain heinä-elokuun aikaan järjestettävä Lieksan Vaskiviikko (Lieksa Brass Week). Lieksan Vaskiviikko on hyvin kansainvälistynyt, vaskimusiikkiin painottuva noin viikon mittainen festivaali. Tapahtumassa järjestetään sekä vaskimusiikin konsertteja että koulutusohjelmaa. Festivaaleilla vieraillee noin 20 000 kävijää vuosittain.

3.2 Ruunaan retkeily- ja luonnonsuojelualue

Ruunaan retkeilyalue on perustettu toukokuussa vuonna 1987. Retkeilyalue sijaitsee kokonaan Lieksan kaupungissa, Joensuusta Lieksan halki Nurmekseen kulkevan kantatien nro 73 itäpuolella, Ruunaanjärven alapuolella aluetta halkovan Lieksajoen varrella. Lieksan keskustasta suunnatessa kohti itää Ruunaan retkeilyalueelle matkaa kertyy 30 kilometriä. (Metsähallitus 11/2012.) Alue kattaa 2548 hehtaaria maata ja 610 hehtaarin alan vettä, ollen laajuudeltaan kaikkiaan 32 km² (Potinkari 1997, A No 69, 11). Vuonna 1991 perustettiin Ruunaan luonnonsuojelualue Ruunaan retkeilyalueen itäpuolelle. Erämainen luonnonsuojelualue sijaitsee valtaosin Suomen ja Venäjän rajavyöhykkeellä. Ruunaan retkeily- ja luonnonsuojelualuetta hallinnoi ja hoitaa Metsähallituksen luontopalvelut. (Metsähallitus 11/2012.)

Ruunaan retkeilyalue kuohuvinen koskineen on levittänyt mainetta upeana koskenlasku-, kalastus- ja melonta-aktiviteettiharrastajia hemmottelevana paikkana. Etenkin eteläsuomalaisille Ruunaan kosket ovat merkittävien virkistyskalastuskohde: kalastuslupia Ruunaalle myydään vuosittain useita tuhansia, parhaimmillaan lähes 7000 kappaletta. (Koskeli 2014.) Myös vaeltaminen on hyvin suosittua Ruunaalla, ja alueella onkin runsaasti, jopa 60 kilometrin matkalta merkittäviä retkeilypolkuja, jotka johdattavat patikoijia koskimaisemien ja mäntykankaiden halki. Koko perheelle päiväretkikohteiksi sopivat Neitikosken Närelenkki (2 km) sekä Siikakosken pikkulenkit (3 ja 5 km). Neitijärvenkierros (22 km) ja Koskikierros (31 km) sopivat vaativammallekin vaeltajalle tai jopa useamman päivän seikkailulle. Metsähallituksen huoltamia taukopaikkoja on sijoitettu reitistöjen ja vesistöjen varrelle liki 40 kappaletta, joista kuusi on toiminnassa Ruunaan luonnonsuojelualueen puolella. (Metsähallitus 11/2012.)

Ruunaan alueen reitistö liittyy Karhunpolun kautta laajempaan Karjalan kierrokseen. Retkeilyaluetta voi tulla ihastelemaan talvisin hiihtäen kattavaa latuverkostoa pitkin. Myös moottorikelkkaura kiertää talvisin retkeilyaluetta. (Metsähallitus 11/2012.) Paikallinen yrittäjä kertoi, että liikuntarajoitteisille on mahdollisuus päästä esteetöntä polkua pitkin Neitikosken rannalle sekä läheiselle pienemmälle Reposuon retkeilyalueelle.

Ruunaalle suuntaa kesäisin innokkaita meloijia koittamaan onneaan vaativien koskien kuohuissa, mutta kokemattomille koskenlaskuelämyksiä Ruunaalla tarjoavat monet

matkailuyrittäjät kumilautasta tai koskiveneestä käsin. Pisin koskireitti alkaa Matkalahdesta ja kuljettaa 30 kilometriä Naarajoen sillalle saakka. (Metsähallitus 11/2012.)

Ruunaan retkeilyalueen virkistyskalastusalueella on kahdeksan kilometrin edestä virtaisia kalavesiä sekä paikoin suvantoja. Vesistöön istutetaan taimenia ja kirjolohia, mutta koskien oma kalakanta on myös monipuolinen. Kalastuslupia alueelle saa kätevästi Ruunaan luontotalolta. (Metsähallitus 11/2012.)

Teoksessaan *Erämaata ja koskien kobinaa: Ruunaan luonnonsuojelu- ja retkeilyalueen historiaa* (1997) Oiva Potinkari kuvailee Ruunaan retkeilyaluetta, jolle omaleimaisuutta luovat vapaina kuohuvat Ruunaankosket ja niiden rantojen muodostama kokonaisuus. Alueella on merkittävän paljon luonnontilaisia rantametsiä. Vaihteleva ja kumpareinen maasto matalahkoine vaaroinen ja mäkinen sekä pienine harjuineen, soveltuu Potinkarin mukaan erinomaisesti retkeilyyn. Vesistö tarjoaa myös paljon mahdollisuuksia vaativasta koskenlaskusta urheilukalastukseen. (Potinkari 1997, A No 69, 11–12.) Ruunaan retkeilyalueen metsät ovat hyvin puustoisia ja pääasiassa karuhkoja mäntyvaltaisia kankaita. Alueella kasvaa eri-ikäistä metsikköä nuorista taimikoista aina satoja vuosia vanhoihin aarnimetsiin. Etenkin vanhempaa metsämaastoa on hyvin paljon, ja ne tekevät luonnonsuojelullisesti alueesta arvokkaan ympäristön. (Virran varrelta: Lieksanjoen opaskirja 2006, 74–75.) Sekä retkeily- että suojelun alueella on aikoinaan kaskettu ja niissä paikoin kasvaa myös kuusta ja koivua. Alueiden korkein kohta on 254 metriä merenpinnaasta kohoava Aittovaara aivan valtakunnan rajan varressa. Alueille ovat vaaramaisemien lisäksi luonteenomaisia pienehköt suot sekä vesistön rantamaisemat. (Potinkari 1997, 12.)

Ruunaan retkeilyaluetta perustettaessa on haluttu tarjota mahdollisuus kokea monipuolisia retkeily- ja virkistytymismahdollisuuksia luonnonmukaisessa ympäristössä. Virkistyspaikkojen tulisi olla vielä helposti saavutettavissa. Ruunaan retkeilyalueen ympärillä kasvatetaan talousmetsiä metsäteollisuuden tarpeisiin. Kaikessa retkeilyaluetta koskevassa toiminnassa, kuten metsätaloudessa, metsästyksessä ja kalastuksessa, on retkeilyalueen luonteen mukaisesti pyrittävä aina huomioimaan alueen virkistyskäyttötarkoitus. (Potinkari 1997, 11.) Metsätaloudesta voi olla myös hyötyä retkeilytoiminnalle: Heikki Räsänen kuvaa teoksessa *Virran varrella: Lieksanjoen opaskirja* (2006, 74-75), miten nykyinen monimuotoinen metsätalous kiinnittää huomiota puutuotannon ohella luontoarvojen ja ympäristönhoidon turvaamiseen. Metsätalouden metsät tarjoavat esimerkiksi hyviä maastoja marjastukseen ja sienestykseen.

Ruunaanjärven ja valtakunnan rajan välissä valtaosin sijaitseva Ruunaan luonnonsuojelualue on tietöntä erämaata Venäjän rajaan saakka, johon alue rajautuu idässä kahdenkymmenen kilometrin matkan verran (Potinkari 1997, 12). Lännessä luonnonsuojelualue rajautuu Ruunaan retkeilyalueeseen. Suurin osa luonnonsuojelualueesta onkin rajavyöhykettä. (Metsähallitus 2013.) Ruunaan matkailuyrittäjät ovat tarjonneet matkailijoille mahdollisuutta päästä näkemään opastetusti rajavyöhykkeen puoleista suojelualuetta. (Metsähallitus 11/2012.)

Vuonna 1991 perustetulla Ruunaan luonnonsuojelualueella haluttiin pyrkiä säilyttämään rajaseudun luonnontuomukaisuus sekä Potinkarin (1997, 12) sanoin: *eteläisen Suomen viimeinen erämainen alue mahdollisimman koskemattomana*. Luonnonsuojelualueella haluttiin myös turvata tuolloin harvinaisemmille eläimille, kuten metsäpeuralle, joutsenelle, karhulle ja kotkalle, soveltuvat elinympäristöt. Ruunaan luonnonsuojelualue saa mahdollisesti laajennusta, mikäli rajan taakse suunniteltu huikea 89 000 hehtaarin Tuulijärven luonnonsuojelualue perustetaan. Ruunaan luonnonsuojelualueella puolestaan on maapinta-alaa 6880 hehtaaria ja vesialuetta 450 hehtaaria. (Potinkari 1997, 12.) Ruunaan luonnonsuojelualueelle ei pääse teitse, joten sinne suuntaavat suosivat kulkemista vesireittejä veneellä tai kanootilla. Ruunaalla vaeltava voi puolestaan jatkaa matkaansa Patvinsuolle johdattavaa Karhunpolkua pitkin. (Metsähallitus 2013.)

3.2.1 Kolin kansallispuisto

Vuonna 1991 perustettu Kolin kansallispuisto tunnetaan erityisesti jylhän korkeilta vaaroilta avautuvasta näkymästä, jota pidetään suomalaisena kansallismaisemana. Parhaat näköalat löytyvät Akka-Kolilta, Paha-Kolilta, Mäkrältä ja 347 metriseltä Ukko-Kolilta, joka on Etelä-Suomen korkein kohta. Kolin 30 km² kansallispuisto levittäytyy pääosin Lieksan alueelle, mutta se ulottuu myös Joensuun ja Kontiolahden puolelle. (Metsähallitus 9/2014.)

Kolilla matkailija voi ihastella Pielisen järvimaisemaa ja sitä ympäröivää erämaaluontoa runsaine eläimineen ja kasveineen, sen valkoisia kvartsiittikallioita ja idyllistä perinnemaisemaa: kaskikulttuuri elää yhä ja vanhoilla ahoilla laiduntavat suomenlampaat ja kyyttölehmät. Koli lukuisine polkuineen ja latuineen tarjoaa ihanteelliset puitteet ympäri vuoden retkilijöille, vaeltajille sekä hiihtäjille. (Metsähallitus 2014.) Tunnetuimpiin Kolin

reitteihin kuuluu vaativa 60 kilometrin Herajärven kierros. Kolin kansallispuistossa voi tutustua Luontokeskus Ukkoon, jonka pysyvä näyttely esittelee Kolin luontoa ja kulttuurihistoriaa. Luontokeskus Ukko tiedottaa kävijöitä alueen reiteistä ja nähtävyyksistä. (Metsähallitus 9/2014.)

3.2.2 Patvinsuon kansallispuisto

Patvinsuon kansallispuisto on perustettu vuonna 1982 ja sen pinta-ala 105 km². Patvinsuon kansallispuistoalue ulottuu sekä Lieksan että Ilomantsin alueille, ja se sijaitsee Joensuu–Lieksa-tien (kantatie 73) itäpuolella. Lieksasta on matkaa Patvinsuon neuvontapisteelle, Suomen luontotuvalle, noin 55 kilometriä. Suomen luontotupa toimii entisessä navettarakennuksessa, vanhalla, 1860-luvulla perustetulla metsänvartijatijan tilalla. Patvinsuon alue on historiallinen, sillä asutusta Suomujärven ympäristössä on ollut jo 1600-luvulta asti. (Metsähallitus 5/2012.)

Muihin edellä esiteltyihin retkeilyalueisiin verrattuna Patvinsuon kansallispuisto on luonteeltaan rauhaisa ja erämaisina retkeilykohde. Viehättävää, persoonallista ilmettä Patvinsuolle antavat sen kauniit vesistöt ja upeat vanhat metsäalueet, joissa vaeltelee myös petoja, kuten karhuja, susia, ilveksiä ja ahmoja. Todennäköisemmin matkailija törmää Patvinsuolla kuitenkin hirveen tai majavaan. Patvinsuo tunnetaan monipuolisena lintukohteena, ja sieltä löytyykin lintuharrastajille tai maisemien ihasteluun lintutorni. (Metsähallitus 5/2012.)

Patvinsuon alueella risteilee monipuolisesti retkeilyreittejä noin 80 kilometrin matkalta, joista liki neljäsosa on pitkospuita. Seudun maasto on melko tasaista. Kansallispuiston suosituin reitti on 15 kilometriä pitkä Suomunkierto, joka johdattaa kulkijan kauniin Suomujärven ympäri. Reitistö on soveltuvien parin päivän retkeilyyn. Yöpyjiä palvelevat Patvinsuon kahdeksan telttailualueutta sekä merkityt asuntoautoalueet. Pidempien matkojen vaeltajien onneksi Patvinsuolta pääsee Karhunkierrokselle (138 kilometriä) ja Susitaipaleelle (90 kilometriä), jotka kuuluvat Karjalan Kierros –retkeilyreitistöön. (Metsähallitus 5/2012.)

Patvinsuon kansallispuiston metsät ovat eri-ikäisiä kuivia mäntykankaita, mutta vanhaa kuusimetsää esiintyy, esimerkiksi Autiovaarassa. Valtaosa Patvinsuon kansallispuistosta on

kuitenkin erilaisia soita: aapasointa, keidassoita ja rimpanevaa. Patvinsuo on kansainvälisesti tärkeä suoluonnon suojelu- ja tutkimuskohde. (Metsähallitus 5/2012.)

3.3 Ruunaan metsätyömieskoti - tarina siitä, kuinka jätkät pääsivät kotiin

Metsätyömieskodin historia Ruunaassa ulottuu vuoteen 1969, jolloin Ruunaan kyläkoulu lakkautettiin ja tiloihin asettuivat asumaan entiset *jätkät*. Vaan keitä nämä jätkät ovat? Mennään ajassa taaksepäin: tarina alkaa 1860-luvulta, jolloin varsinaisen teollistumisen ja puun kysynnän kasvun myötä syntyivät sahat ja paperitehtaat, metsätyömaat, savotat, ja uudenlainen erämaiden raatajien ammattikunta - savottalaiset ja uittomiehet. (Palokas 1997, 15–17.) Sahateollisuus iski silmänsä rajantakaisen Karjalan ja Lieksan jyhkeisiin metsiin, sillä Lieksanjoen tarjoama uittoväylä, joka kuljettaisi puuta jopa Saimaan vesistölle saakka, oli suuri houkutus (Virran varrelta: Lieksanjoen opaskirja 2006, 56–58).

Niin alkoi puutavarayhtiöiden kiivas kilpailu arvokkaiden metsämaiden perässä. Jo 1800-luvun puolivälistä saakka haettiin Lieksan kirkonkuulutuksilla työläisiä uitto- ja savottamaille niin Suomen kuin Venäjän puolelle. (Virran varrelta: Lieksanjoen opaskirja 2006, 56–58.) Lieksankin saloilla ahersi vuosittain tuhansia jätkiä (Palokas 1997, 15–17). Ruunaanjärven takana hakkuut käynnistyivät jo 1860-luvun lopulla. Talvisin savotoilla hakattiin puut ja kesän tullen ne kuljetettiin sahoille uittamalla Lieksanjokea ja Tuulijokea pitkin. Myös rajantakaisten savotoiden puut kuljetettiin Suomen sahoille. Puut kuljetettiin suurten uittoväylien varteen purouitoilla tai turvautumalla jätkän tärkeimpään kumppaniin: suomenhevoseen. (Virran varrelta: Lieksanjoen opaskirja 2006, 56–58.)

Metsätyömiehen työtä ei juuri arvostettu, ja heillä oli heikko asema yhteiskunnassa. Alkuun jätkät elivät hyvin ankarissa oloissa: savotoilla asumistilat olivat alkeelliset, nukuttiin murjuissa ja laavuilla, ruokaakin oli niukasti ja yksipuolisesti saatavilla. Jätkiltä vaadittiin monitaitoisuutta, sitkeyttä ja sisua selviytyäkseen raskaasta työstä: talvisin raadettiin metsäpalsalla pakkasen kourissa, keväällä ja kesällä uitettiin puuta sahoille ja syksyllä odotti rantojen raivausurakka jonka jälkeen koitti jätkälle kauan odotettu lepo ennen uutta vuosisyksliä. Työ oli jätkälle elämäntapa. Yleensä savottamiehet elivät kiertolaisina, perheettöminä ja kodittomina. Kun oli aika jättäytyä eläkkeelle (jätkät eivät nauttineet

eläkerahoista juuri ollenkaan) oltiinkin tyhjän päällä ja usein raskas työ oli vienyt terveyden. (Palokas 1997, 15–39.)

Pientä parannusta saatiin savotoille, kun jätkille rakennutettiin kämpät, ja hevosetkin pääsivät kunnollisen tallin suojaan. Varsinainen kämppälaki astui voimaan vuonna 1928, jolloin määriteltiin jätkien asumisololle inhimilliset kriteerit. Hyvin merkittävä edistysaskel jätkän arkeen oli myös kämppäemäntien mukaantulo savotoille. Emännät huolehtivat ruuan laadusta ja jätkien ruokailusta. (Palokas 1997, 40–43.)

Toisen maailmansodan jälkeen koitti Lieksassa varsinainen suursavottakausi. Moottorisahatkin astuivat kuvaan savottojen huippukautena 1950-luvulla. Huomattava parannus jätkien tilanteeseen tuli vuonna 1962, kun laadittiin ensimmäinen metsätyöehtosopimus, ja olot alkoivat kohentua vähitellen. (Palokas 1997, 40–43.) Suursavottakauden aikoihin aloitettiin myös metsien puhdistushakkuut, kulotukset ja kylvöt, sillä viimein hakkuiden lomassa alettiin huomioida aktiivisesti metsien hoitoa ja uudistumista. Voimakkaat uudistushakkuut lopetettiin Ruunaan koskialueilla 1980-luvun alussa. Viimeiset puut uitettiin Lieksanjoella kesällä 1986, mutta joen ympäristössä hakkuut kuitenkin jatkuivat - puutavaran kuljettaminen hoitui vain rekkojen ja junien voimin. (Virran varrelta: Lieksanjoen opaskirja 2006, 56–63.)

Metsätöiden koneellistuessa yhä enemmän 1960-luvun aikana väheni sitä mukaa savotoilla työvoiman tarve. Niin jäivät lukemattomat kodittomat, ikääntyneet ja raskaan työn koettelemat miehet tyhjän päälle ollen vailla ansioita tai kunnollista sosiaaliturvaa vanhuudenpäiviensä ajaksi. Tuo jätkäsupolvi oli kuitenkin tehnyt elämäntyönsä kantamalla kortensa sotakorvauksien maksamiseksi ja nostaen yhteiskuntamme teollisuuden jaloilleen. Katoavalla savottakulttuurilla oli onneksi arvostajansa ja omistautuneita vaalijoita. Upea kokoelma savottaelämäntavan asumuksia ja esineistöä aloitti Pielisen museon toiminnan. Ensimmäinen varsinainen kunnianosoitus metsätyöläisille oli, kun vuonna 1959 pystytettiin Lieksan keskustaan suurin juhlallisin menoin patsas, joka tunnetaan Jätjänpatsaana tai Tukkilaispatsaana. Tilaisuudessa esiintyneen Uki Voutilaisen mieleen jäi kuitenkin kytämään eräältä vanhalta savottalaismieheltä kuulemansa ripitys. (Palokas 1997, 58–76.) Voutilainen muistelee miehen sanoneen hänen olevan *herrojen kanssa pahtaita pystyttelemässä enkä hommoomassa kattoo piän piälle niille onnettomille, jotka viereksivät kuka missäkin* (Palokas 1997, 75). Tämä ajatus antoi alkusysäyksen perustaa metsämiehille vanhuudenkoti ja turvapaikka.

Kasvavan, metsätyömieskotialoitteelle omistautuneen joukon johtavina vetäjinä toimivat Väinö H. Nevalainen ja Uki Voutilainen. Hanke sai paljon julkisuutta kautta maan, ja jopa presidentti Kekkonen kävi vierailemassa Lieksan savotoilla vuonna 1962. Kovan uurastuksen tuloksena perustettiin Lieksassa jätkien tueksi Pohjois-Karjalan Metsätyömieskodin Kannatusyhdistys vuonna 1965. Yhdistyksen toimesta perustettiin lukuisten lupien haun, rahankeruutempausten ja anomusten jälkeen metsätyömieskoti Kitsiin marraskuussa vuonna 1966. Näin jätkät saivat lepo- ja turvapaikan vanhuudenpäivilleen, ensimmäisen oman kodin. Vuonna 1969 toiminta Kitsistä siirtyi Ruunaaseen, lähemmäksi keskustaa ja parempikuntoisiin tiloihin. (Palokas 1997, 73–110.)

Metsätyömieskoti toimii Ruunaan kyläkoulun entisissä tiloissa. Se sijaitsee Lieksassa, Ruunaassa noin 25 kilometrin päässä Lieksan keskustasta. Ruunaan Retkeilykeskukselle matkaa tulee noin viisi kilometriä. Sijainti on syrjäinen, ja tuskin moni lieksalainenkaan tietää metsätyömieskodin tarkkaa olinpaikkaa. Se on paikka, jonne harva eksyy sattumalta. Ruunaan vanhan kyläkoulun katsottiin aikanaan olevan kuitenkin juuri sopiva paikka metsissä työskennelleille jätkille, jotka kaipasivat ympärilleen luontoa ja vapautta. Ruunaan metsätyömieskodin rakennukset (päärakennus, vanha navetta ja koulu sekä sauna) ovat sijoitettu neljälle eri sivulle luoden sisälleen suojaisan ja laakean pihapiirin, nuotiopaikan, pihakeininun ja istutukset. Pihan takaa avautuu metsäinen maisema tuuheine kuusikoineen. Näiden miesten elämäntapaan nähden olisi perinteinen vanhusten laitos varmasti tuntunut erittäin epäsopivalta kodilta.

Ruunaan metsätyömieskoti on Metsätyömiessäätiön ja Pohjois-Karjalan Metsätyömieskodin Kannatusyhdistyksen perustama vanhuudenkoti raskaan uransa päättäneille savottamiehille. Kova työ metsätyömieskodin saamiseksi Lieksaan todettiin olleen kaiken arvoista: elo kodissa oli tyytyväistä, hyvin luonnonläheistä ja yhteisöllistä. Kaikki pääsivät kykyjensä mukaan osallistumaan kodinaskareisiin ja pihatöihin. Omavaraisuutta saatiin, kun miehet marjastivat ja sienestivät kodin tarpeet itse. Kodissa kukaan ei jäänyt koskaan oman onnensa nojaan, vaan kanssaeläjästä saa aina seuraa ja tukea, mikä ei ole itsestäänselvyys vanhusten elämässä tänä päivänä. Miehet jakoivat yhteisen historian ja savotta-aikojen muistot. Metsätyömieskodilla järjestettiin myös paljon juhlia: juhlittiin kodin vuosipäiviä, itsenäisyyspäivää ja joulua ja toisinaan asukkaiden, henkilökunnan ja kodin tukihenkilöiden syntymäpäiviä. Nämä olivat odotettuja tapahtumia, ja ne toivat vaihtelua miesten elämään. Juhlissa usein esillä oleva vapaaehtoinen naisyhdistys järjesti virkistysohjelmaa ja muuten

huolehti muun muassa metsätyömieskodin tekstiileistä kutomalla mattoja ja verhoja, tehden kaiken kaikkiaan arvokasta työtä jatkien hyväksi.

Monien rikkaiden vuosien jälkeen metsätyömieskodissa asustaa tällä hetkellä, eli marraskuussa 2014, enää kuusi vanhaa jätkää. Asuakseen metsätyömieskodilla on miehiltä aina vaadittu omatoimisuutta, ja että he ovat tarpeeksi hyväkuntoisia pärjätäkseen yön yli omissa oloissaan, tietysti toiset asukkaat seuranaan. Metsätyömieskodin hyväksi suuren työn tehnyt Pohjois-Karjalan Metsätyömieskodin Kannatusyhdistys lakkautettiin vuonna 2011, ja tuolloin Metsämiesten Säätiö lahjoitti metsätyömieskodin Lieksan kaupungille. Omistajanvaihdon myötä on metsätyömieskoti kokenut monia muutoksia, ja se on ollut kaupungin säästöpainneiden takia lakkautusuhan alla. Kodin asukkaat ja henkilökunta ovat eläneet kodin säilymiseen liittyvän epävarmuuden lannistamina jo vuosia. Viimeisimmän Lieksan päättäjien päätöksen mukaan Ruunaan metsätyömieskodin toiminta ollaan aikeissa lakkauttaa vuoden 2014 loppuun mennessä, ja asukkaille etsitään uutta sijoituspaikkaa kaupungin hoitokodeista (Kaupunginhallitus, § 289, 20.10.2014). Mitä todennäköisimmin miehet eivät pääse asumaan saman katon alle.

Sen sijaan Aliisa Vartiaisen laatimassa Ruunaan metsätyömieskodin hoitokotitoimintaan keskittyvässä liiketoimintasuunnitelmassa (2013) halutaan turvata palveluiden jatkuminen metsätyömieskodin nykyisille asukkaille. Liikeidean mukaan metsätyömieskodille otettaisiin myös uusia asukkaita. Vartiaisen esittämän liitoimintamallissa tarjottaisiin vuokra-asumisen vaihtoehtoa terveydellisistä tai sosiaalisista syistä kotonaan huonosti itsenäisesti pärjääville asiakkaille. Vakituisehman asiakaskunnan lisäksi tarjotaan palveluja myös tilapäisille asiakkaille, esimerkiksi jatkokuntoutusta pitkäaikaistyöttömille mielenterveys- ja päihdekuntoutujille sekä omaishoidon vapaapäivä- ja päivätoiminnan muodossa. Lisäksi toiminnassa halutaan tarjota majoitusmahdollisuutta matkailijoille, vierailijoille ja omaisille.

Vartiaisen työn kantavana ajatuksena on tarjota tuettua asumista luonnonläheisessä ja rauhallisessa maalaisympäristössä ikäihmisille, lieksalaisille ja lähikuntalaisille. Liiketoimintamallin tuettuun asumispalveluun metsätyömieskodilla sisältyvät mm. omatoimisuuden tukeminen, ohjaus ja neuvonta, tarvittaessa avustaminen, kuten perushoito, ruokahuolto, vaatehuolto, siivous, lääkehuolto ja sosiaalinen kanssakäyminen. Palveluissa lähtökohtana on asiakkaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin huomioiminen, jota toteutetaan kuntouttavalla otteella asiakkaiden omatoimisuutta ylläpitäen.

Metsätyömieskodin hoitokotitoimintaan Vartiainen on suunnitellut liitettäväksi maatilan eläimiä. Vartiainen haluaa myös jatkaa kodin kotileipomoperinnettä ja tarjota perinteisiä leipomotuotteita tilauksesta. Liiketoimintamallissa on tarkoituksena päästä kehittämään yhteistyötoimintaa eri toimijoiden kanssa asiakaslähtöisesti ja yhteisöllisesti.

Kokonaisuudessaan Vartiaisen liiketoimintasuunnitelma on ainutlaatuinen, vaihtoehtoinen tulevaisuudenkuva metsätyömieskodin arvokkaan perinnön jatkamiseksi. Liiketoimintamallin toteutumisesta ei ole olemassa vielä mitään viitteitä. Aliisa Vartiaisen mukaan Lieksassa on kuitenkin liikkunut paljon huhuja, joiden mukaan Ruunaan metsätyömieskodille olisi tulossa paljon halukkaita asukkaita, jos kaupunki sitä mahdollisuutta tarjoaisi. Vartiainen on myös esittänyt, että tällä hetkellä metsätyömieskodin toimintaa säätelevä Lieksan kaupunki voisi laajentaa toimintamalliaan Vartiaisen suunnitelman mukaiseksi.

Menneiden vuosien muistoksi Ruunaan metsätyömieskodilla vietettiin haikeita läksiäislaulajaisia 11. marraskuuta 2014. Lieksan ensimmäinen metsätyömieskoti perustettiin Kitsiin lähes 50 vuotta sitten. Keskustelu Lieksassa käy parhaillaan kiivaana kodin säilyttämisen puolesta, ja lakkautuspäätös on saanut paljon kriittistä palautetta.

3.4 Kolin-Ruunaan alueen yritystutkimus 2014 ja luontomatkailusuunnitelma 2010

Tässä luvussa esitellään pääpiirteittäin Metsähallituksen tuore Kolin-Ruunaan alueen yritystutkimus sekä parin vuoden takainen Kolin-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma. Yritystutkimuksesta ja luontomatkailusuunnitelmasta esille nostetuilla asioilla on selkeä yhteys Ruunaan ja Lieksan alueiden ja matkailutoiminnan kartoittamiseen, ja niistä voi olla täydentävää apua myöhemmin Ruunaan metsätyömieskodin matkailun kehittämisen ideoinnissa.

3.4.1 Kolin-Ruunaan alueen yritystutkimus 2014

Metsähallitus toteutti (joulukuu 2013 - helmikuu 2014) Quality-CET-hankkeessaan (*Quality for Crossborder practises in ecotourism*) yritystutkimuksen, joka kohdistui Kolin-Ruunaan alueelle. Tutkimuksessa selvitettiin alueella toimivien luontomatkailuyritysten toimintakenttiä ja Kolin-Ruunaan alueen merkitystä yritysten toiminnassa, alueeseen liittyviä kehittämistarpeita sekä yhteistyön toimivuutta. Kolin-Ruunan alue käsittää Kolin kansallispuiston ja Ruunaan retkeily- ja suojelualueen lisäksi Patvinsuon kansallispuiston sekä useita pienempiä Metsähallituksen hallinnoimia suojelualueita Lieksan kaupungissa. Metsähallitus hyödyntää tuloksia alueen hoidon ja käytön suunnittelussa. Tutkimuksen aineisto koottiin lomakekyselyn sekä kyselylomakkeen pohjalta tehtyjen haastattelujen avulla. (Koskeli 2014, 4.)

Yritystutkimukseen osallistui 49 yritystä, joista 24 ilmoitti käyttävänsä Kolin-Ruunaan aluetta liiketoiminnassaan. Mukana oli monipuolisesti matkailu- ja ravitsemuspalveluyrityksiä yksityisistä mökinvuokraajista hotelleihin, ohjelmapalveluyrityksiin, välinevuokraajiin ja yksittäisiin matkakohteisiin. Monessa yrityksessä tuote- ja palvelutarjonta ulottui useaan matkailun osa-alueeseen. (Koskeli 2014, 13.)

Useimmat tutkimuksen yrityksistä pitivät matkailun tulevaisuuden kuvaa Koli-Ruunaan alueella valoisana ja 75 % uskoi matkailun kasvavan alueella tulevien kahden vuoden aikana. Myös luotto omaan yritystoimintaan nähtiin kannattavana, sillä yli 91 % uskoi oman yrityksen toiminnan pysyvän vähintäänkin entisellään. Kaikista vastanneista yrityksistä 78 % piti Koli-Ruunaan aluetta melko tai hyvin merkittävänä omalle yritystoiminnalle. (Koskeli 2014, 29–30.)

Tässä opinnäytetyössä kartoitetaan erityisesti Ruunaan alueen matkailun tilannetta. Seuraava poiminta yritystutkimuksesta (Koskeli 2014) antaa jo viitteitä alueen matkailun kehittämistarpeista: ”Matkailun kehitykselle olisi tärkeää saada kasvatettua alueelle saapuvien matkailijoiden viipymää, mikä onnistuu helpoiten markkinoimalla aluetta kokonaisuutena. Pienten ja suurten toimijoiden olisi osattava markkinoida myös toistensa palveluita ja kertoa oman yrityksen asiakkaalle alueen harrastusmahdollisuuksista, tapahtumista ja muista palveluista. Etenkin Kolin kansallispuiston ja Ruunaan retkeilyalueen palveluiden nähtiin täydentävän toisiaan, mutta Ruunaan palvelutarjonnan ei koettu tulevan Kollilla tarpeeksi hyvin esille.” (Koskeli 2014, 33.)

Hyvin potentiaalisena uutena matkailusuuntauksena yritystutkimuksessa nähtiin hiljaisuuteen, rauhaan ja hyvinvointiin perustuva matkailu, jolla voitaisiin lähteä kehittämään Kolin-Ruunaan alueen ja koko Pohjois-Karjalan matkailua. Tutkimuksessa tuli esiin, että itsestäänselvytenä pidetyn luonnonrauhan arvon merkitys ymmärrettiin yrityksissä, ja tiedostettiin sen eksoottisuus etenkin monille ulkomaalaisille matkailijoille. Usean yrittäjän toimesta esitettiin toive, että Kolin-Ruunaan alue säilyisi rauhallisena paikkana, joka tarjoaisi monia erilaisia harrastusmahdollisuuksia luonnon ehdoilla ilman melu- tai valosaastetta. (Koskeli 2014, 34.)

3.4.2 Yritykset, toimialueet ja päätoimialat sekä Kolin-Ruunaan alueella tarjotut toiminnot

Tutkimukseen osallistuneista yrityksistä 76 % ilmoitti toimialueekseen Lieksan. Yritystutkimuksessa toimialueella tarkoitetaan kuntia, joissa yritykset toimivat käytännössä eli esimerkiksi markkinointia ei ole laskettu mukaan. (Koskeli 2014, 15.)

Majoitustoiminta ilmenee olevan hallitsevin yritysten päätoimialoista: sitä harjoittaa 67 % yrityksistä, joista 70 % lisäksi pitää sitä tärkeimpänä toimialanaan. Seuraavaksi yleisin toimiala on ravitsemuspalvelut (49 % vastanneista) ja kolmanneksi yleisimmäksi nousi matkatoimisto-, matkanjärjestäjä- sekä matkaopas- ja ohjelmapalvelut 41 %:n edustuksella. Myös kokous- ja juhlapalvelujen järjestäminen kuuluu useiden yritysten toimenkuvaan (37 %). (Koskeli 2014, 15–16.)

Kolin-Ruunaan aluetta toiminnassaan käyttävät yritykset harjoittivat alueella hyvin monipuolisia aktiviteetteja ja palveluita. Yritysten tarjoamista toiminnoista yleisimpiä olivat erilaiset tapahtumien järjestäminen, melonta, majoitustoiminta, kahvilatoiminta sekä erilaisten päiväretkien järjestäminen luontoon, joka usein oli myös yrityksen tärkein aktiviteetti. Poikkeuksellisimpia Kolin-Ruunaan alueen toimintoja, jotka tutkimuksessa tulivat esiin olivat veneretket (kaksi mainintaa), saunan vuokraus, koulutukset ja kurssit, maastoratsastus, luontovalokuvaus, luolaseikkailut, turvehoidot, henkilöliikenne ja ravintolapalvelut. Monessa tapauksessa tämän muusta alueen massatarjonnasta poikkeavan toiminnon todettiin olevan myös yrityksen tärkein toiminto. (Koskeli 2014, 22-33.)

3.4.3 Yritysten välinen yhteistyö

Yhteistyötä Koli-Ruunan alueella on tutkimuksen mukaan tehty eniten markkinoinnissa ja ohjelmopalveluissa ja vähiten tuotteiden osalta. Yhteistyötä alueella on harjoitettu enemmänkin satunnaisen tapauskohtaisesti kuin solmimalla yhteistyösopimuksia yritysten kesken. Määrällisesti yhteistyötä kuvailtiin harjoitettavan alueella kohtuullisesti. Yrittäjät pitivät yhdenlaisena yhteistyön muotona myös toisten yritysten suosittelua ja markkinoimista asiakkailleen. (Koskeli 2014, 29.)

Haastatteluissa selvisi, että yhteistyötä tehtiin usein ennen kaikkea omalla alueella. Suurin osa yrittäjistä haluaa lisätä yhteistyötä Koli-Ruunaa alueella tulevaisuudessa, mutta yhteistyön kehittämiseen ei suhtauduttu kovin oma-aloitteisesti vedoten ajan puutteeseen. (Koskeli 2014, 29.)

3.4.4 Yritysten asiakkaat - Kolin-Ruunaan alueen matkailijat

Vuoden 2013 aikana yritysten Koli-Ruunaan aluetta käyttäneet asiakkaat olivat valtaosin kotimaanmatkailijoita. Ulkomaalaisten osuus yritysten asiakkaista oli noin 11 %, joista huomattavan paljon tuli Venäjältä ja Saksasta. Yritysten mukaan nousussa olevia maita, jotka tulisi alueen matkailussa huomioida ovat Hollanti, Sveitsi, Ranska ja Japani. Noin 56 % tutkimusaluetta käyttäneistä asiakkaista oli yksityisasiakkaita, mikä oli merkittävästi suurempi määrä muihin asiakasryhmiin verrattuna. Muita asiakasryhmiä olivat yritys- ja työasiakasryhmät (24,9 %), koululaiset ja opiskelijat (13,3 %) sekä yhdistykset ja kerhot (6,1 %) Omatoimisten asiakkaiden osuutta ei ole laskettu mukaan. (Koskeli 2014, 16–17.)

Yrityksille vuodenajoista kiireisin oli kesä (1.6.–31.8.), jolloin asiakkaita oli 43 % koko vuoden osuudesta. Sekä keväällä (1.3.–31.5.) että syksyllä (1.9.–30.11.) yrityksillä riitti tutkimusaluetta käyttävää asiakaskuntaa, mutta selkeästi hiljaisempi kausi oli talvella (1.12.–28.2.), jolloin asiakkaiden osuus jäi alle 11 %:iin. (Koskeli 2014, 18.)

Yrittäjätutkimuksesta ilmenee, että yritykset käyttivät yritystoiminnassaan tutkimusalueen kohteista eniten Kolin kansallispuistoa (33 %). Toiseksi eniten toimintaa harjoitettiin

Ruunaan retkeilyalueella (24 %). Patvinsuon kansallispuiston osuus oli 12 %. Sama yritys on voinut hyödyntää toiminnassaan useampaa eri aluetta. (Koskeli 2014, 19–20.)

Tutkimus kertoo tärkeää tietoa Lieksan kaupungin luontomatkailukohteiden vetovoimasta: ”Vaikka kaikki tutkimukseen osallistuneet yritykset eivät olleetkaan käyttäneet tutkimusaluetta omassa toiminnassaan, lähes jokainen haastateltu mainitsi yrityksen asiakkaiden käyttäneen tutkimusaluetta omatoimisesti. --- Ympäröivän luonnon nähtiin tuovan imagohyötyä ja lisäarvoa omalle matkailutuotteelle ja koko Pohjois-Karjalan matkailulle.” (Koskeli 2014, 20.) Lisäksi tutkimuksessa ennustetaan Koli-Ruunaa alueen käytön määrän kasvavan ainakin muutamalla uudella toimijalla lähivuosina; käytön kasvu olisi todennäköisesti suurinta Kolin kansallispuistossa, mutta kasvu nähtiin mahdolliseksi myös Ruunaan retkeilyalueella ja Patvinsuon kansallispuistossa. (Koskeli 2014, 21.)

3.4.5 Kolin-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma

Kolin-Ruunaan alueelta löytyy toisiaan täydentäviä kohteita matkailullisine elementteineen. Näille alueille on Metsähallituksen toimesta ja alueen matkailuyrittäjien yhteistyöstä laadittu yhteinen luontomatkailusuunnitelma, jonka tavoitteena on kuvata luontomatkailualueutta yhtenäisenä kokonaisuutena sekä tuoda tunnetuksi alueen arvokkaita luontokohteita ja niiden ympäriltä järjestettäviä luontomatkailupalveluja. (Koskeli 2014, 8.)

Kolin-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma käsittää Lieksan kaupungin alueen sekä Kolin ja Patvinsuon kansallispuistojen alueet kokonaisuudessaan. Luontomatkailusuunnitelmalle on esitetty neljä tavoitetta. Yhtenä päämääränä on lisätä kestävää luontomatkailua retkeily- ja suojelualueilla sekä lisätä alueiden tunnettavuutta kasvattamaan Pohjois-Karjalan maakunnan matkailun vetovoimaisuutta. Yhtenä tavoitteena suunnitelmassa mainittiin kävijöiden viipymän pidentäminen, joka myös toisi muassaan positiivisia vaikutuksia paikallistaloudelle. Lisäksi tavoitteena on saada alueista yhtenäinen viestintä ja säilyttää alueiden luontoarvot. (Laukkanen 2010.)

Luontomatkailusuunnitelmassa selvitetään alueen kehittämistarpeet, kartoitetaan yhteistyömahdollisuuksia matkailutoimijoiden kanssa ja määritellään toimenpideohjelma alueen kehittämiseksi. Luontomatkailun kehittämistarpeissa haasteina mainittiin yritysten

välisen ja ulospäin suuntautuvan viestinnän parantaminen, Kolin kävijöiden lyhyen viiptymän pidentäminen, Ruunaan-Kolin luontomatkailualueiden saavutettavuuden parantaminen sekä Ruunaan matkailutoiminnan laajentaminen talvisesonkiin eli toiminnan ympärivuotisuuden kehittäminen. (Laukkanen 2010, 8–14.) Viitteitä matkailijoiden viiptymäaikaan kertoo suunnitelmassa esimerkiksi seuraava esiinnostettu kävijätutkimuspoiminta: ”Ruunaalle matkanneista sitä piti reissunsa pääkohteena 57 % kävijöistä, kun taas Kolilla vastaavasti vain reilu 40 % ja Patvinsuolla 62 %” (Laukkanen 2010, 14).

Kolin-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelmassa perehdytään myös kulttuuriin, jonka kerrotaan yhdistyvän alueen luontoon luontevasti. Merkittävä kohde on Koli, joka tunnetaan hyvin karelianismista ja kansallisromantiikasta, mutta siellä näkyy yhä voimakkaasti myös paikallinen kulttuuriperintö sekä matkailun historia ja nykypäivä. Huolimatta siitä, että kulttuuriperintöön tutustuminen onkin vähäistä, nousee se Kolilla muita alueita suosittumaksi. (Laukkanen 2010, 13–14.)

Kolin kulttuuriperintöön kuuluva Pielinen toimii väylänä Kolin ja Vuonislahden välillä, jossa sijaitsevat kuuluisa Eeva Rynänen taiteilijakoti Paateri ja (vasta valmistunut) taiteilijatalo Hupeli. Kolilta rikas kulttuuripolku vie Lieksan ja Pielisen museon kautta aina Ruunaalle saakka. Ruunaan kulttuuriperintöön kuvataan kuuluvaksi uitto ja rajankäynnin perintet sekä asutushistoria, joita ei kuitenkaan olla vielä toistaiseksi hyödynnetty. Ruunaalla on kuitenkin toteutettu Historiasta virtaa Lieksanjoen luontomatkailuun -hanke, jonka tavoitteena oli nostaa esille alueen kulttuuriperintöä. (Laukkanen 2010, 13.) Myöskin Kolin ja Ruunaan välissä oleva Pielistä on matkailullisesti hyödynnetty vasta vähän. Aiemmin, esimerkiksi Pielisen vesiretkelymahdollisuuksia on pyritty tuomaan esille Meloen Järvi-Suomessa -hankkeen (2004–2008) myötä. Luontomatkailusuunnitelmassa mainitaan, että Kolin ja Ruunaan virkistyskäytön ja luontomatkailun mahdollisuuksia on vielä hyödyntämättä, joten potentiaalia kehittämistyölle on. (Laukkanen 2010, 13.)

Ruunaan kävijäkunta poikkeaa muista alueista ryhmäkokojen puolesta: seuruekoko on suurempi ja seurue koostui muita alueita useammin työ- tai opiskeluporukasta, jonka selitetään johtuvan muihin alueisiin nähden erilaisten aktiviteettien vaikutuksesta seuruekokoon. Vaikka kävijäprofiili vaihtelee hieman alueittain, ovat kävijöiden motiivit virkistytymiseen kuitenkin hyvin yhtäläiset niin Ruunaalla, Kolilla kuin Patvinsuollakin. Tärkeimmiksi syiksi tulla Kolin-Ruunaan alueelle ovat maisemat, luonnon kokeminen ja rentoutuminen. Luontomatkailusuunnitelmassa tarkennetaan, että suosituimmat aktiviteetit, kävely, retkeily, luonnosta nauttiminen ja luonnon tarkkailu, pätevät kaikilla alueilla.

Patvinsuolla poikkeuksellisen suosittua muihin aluihin verrattuna on lintuharrastus (20 % Patvinsuon kävijöistä), sekä lisäksi uinti, kasviharrastus, marjastus ja sienestys ovat siellä yleisempiä kuin muilla alueilla. Myös valokuvaus kiinnostaa kaikilla alueilla: Patvinsuolla ja Ruunaalla viidennes kävijöistä ilmoittaa sen aktiviteetiksi ja Kolilla jopa joka kolmas. (Laukkanen 2010, 13–14.)

4 HAASTATTELU OSANA OPINNÄYTETYÖTÄ

Tässä opinnäytetyössä käytetään yhtenä tiedonkeruumuotona haastattelua. Tarkemmin kuvailtuna kyseessä on puolistrukturoitu teemahaastattelu, jonka avulla konsultoin työhöni liittyviä asiantuntijoita. Haastatteluaineistoa käytetään argumentoinnin tukena lähdeaineiston tapaan opinnäytetyössä.

Tutkimuksessa käytettyä tiedonkeruutapaa, jossa henkilöltä kysytään heidän omia mielipiteitään tutkimuksen kohteesta ja vastaus saadaan puhutussa muodossa, nimitetään suomen kielessä haastatteluksi (ruots. *interju*, engl. *interview*). Luonteeltaan haastattelu on sosiaalinen vuorovaikutustilanne, jossa ainakin kaksi henkilöä kohtaavat. Yksinkertaisimmillaan haastattelu on keskustelu, jolla on ennalta päätetty tarkoitus. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41.)

Kuten Hirsjärvi ja Hurme (2000, 42) tarkentavat, keskustelun ja haastattelun yhtä merkittävää eroa on kuitenkin syytä täsmentää: ”*haastattelu tähtää informaation keräämiseen ja on siis ennalta suunniteltua päämäärähakuista toimintaa*, kun taas keskustelulla saattaa olla myös pelkkä yhdessäolofunktio”. Haastattelussa haastattelijä johtaa ja ohjailee keskustelun kulkua eikä antaudu keskustelun luonteenomaisesti aiheiden vaihteluun osapuolien mielenkiinnon mukaan.

Tutkimuksessa käytetyn haastattelun tavoitteena on saada tutkimusongelman kannalta oleellinen tieto ja varmistaa sen luotettavuus sekä luoda kokonaisvaltaisesti kuvaa niin haastateltavan ajatuksista ja käsityksistä kuin kokemuksista ja tunteistakin. Lisäksi luonteenomaista haastattelulle on, että haastattelijä on tutustunut etukäteen haastateltavaan. Haastattelijalla tulee on selkeä rooli, joka välittyy myös haastateltavalle, ja usein haastattelijä joutuu pitämään yllä haastateltavan motivaatiota keskustelussa. Tärkeää lisäksi on, että haastattelijä voi luottaa haastattelijan käsittelevän antamia tietoa luottamuksellisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41–42.)

Haastattelu on suosituimmin käytettyjä aineistonkeruumenetelmiä kvalitatiivisessa tutkimuksessa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 204–208). Tutkimushaastattelusta puhuttaessa on haastattelu välillisesti arvokas osana tutkimusprosessia ja tieteellisen päättelyketjun kokonaisuutta, jossa pääpaino on haastatteluissa esille tulleissa käsitteissä, merkityksissä ja kielessä. Haastateltavat henkilöt tuovat keskustelutilanteeseen

kokemuksensa, joihin vedoten haastatteluaineistoa tulkitaan, sillä haastateltavat eivät koskaan aloita keskustelua ”tyhjinä tauluina”. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41.)

Tässä opinnäytetyössä ei kuitenkaan ole kyse laadullisesta tutkimuksesta vaan toiminnallisesta opinnäytetyöstä, jossa luonteensa mukaan tutkimusmenetelmiä sovelletaan hieman väljemmin käytettäviksi, kuten jo kappaleessa 2 kuvattiin tutkimuksellisen ja toiminnallisen opinnäytetyön eroja. Tässä työssä haastattelut suoritetaan virallisen tutkimushaastattelun tapaan samalla arvokkuudella ja luottamuksella haastateltavia kohtaan, mutta haastattelujen käytännöntoteutukselta ja aineiston analysoinnilta ei vaadita samaa ammattimaisuutta.

4.1 Teemahaastattelu ja puolistrukturoitu haastattelumenetelmä

Haastatteluissa aineiston keräämisen apuna käytetään sanelinta haastateltavien suostumuksella. Tiedonkeruuta ja haastattelun kulkua on myös tukemassa paperilla haastattelurunko, jossa on ylhäällä kaikki tutkimuskohteeseen liittyvät teemat, ja kunkin teeman alla niihin liittyviä avainsanoja. Teemoja ovat esimerkiksi *Ruunaan matkailu tilanne* ja *metsätyömiehkodin matkailullinen kehittäminen*. Haastatteluissa teemoja avataan ja tarkennetaan avainsanoista muodostetuilla kysymyksillä. Tarkoituksena on saada haastateltavalta ikään kuin keskustelun lomassa henkilökohtaisia näkemyksiä kustakin aihealueesta. Näin saadaan kuva siitä, mikä tieto on oleellista, ja vältetään parhaan mukaan siltä, että jokin tärkeä aihe jää käsittelemättä.

Edellä kuvattu haastattelu nimitetään puolistrukturoiduksi teemahaastatteluksi. Tutkimushaastattelut on tyypitelty sen mukaan, miten strukturoitu ja tarkasti säädelty haastattelutilanne on. Täysin strukturoitu haastattelu on hyvin kaavamainen, missä etukäteen tarkkaan suunnitellut kysymykset esitetään määrättyssä järjestyksessä. Sen sijaan strukturoimattomassa mallissa haastattelu on luonteeltaan hyvin vapaa ja valmiiksi laaditun haastattelukaavan sijaan on haastattelijalla etukäteen mietittynä vain tietyt aiheet eli teemat, joita yksi kerrallaan käsitellään haastateltavan kanssa keskustellen ja teema vaihtuu seuraavaan luontevassa keskustelun johdattamassa järjestyksessä. (Hirsjärvi ym. 2010, 204–208.) Tähän työhön katsottiin soveltuvimmaksi puolistrukturoidun teemahaastattelun malli.

Teemahaastattelu ei siis ole aivan täysin vapaa niin kuin avoin syvähaastattelu eikä niin kaavamainen kuin lomakehaastattelu: valmiiksi on mietitty vain haastattelun aihepiirit eli teemat, joihin keskustelua ohjataan ja haastattelu eteneekin näiden teemojen varassa. Kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat ja näin haastateltavan näkökulma käsiteltävään aiheeseen tulee paremmin esille. (Hirsjärvi ym. 2010, 204–208; Hirsjärvi & Hurme, 2000, 47–48.) Kun näin kaikkia haastattelun näkökohtia ei ole vakioitu, on kyse puolistrukturoidusta menetelmästä. Menetelmä sopiikin hyvin tähän opinnäytetyöhön, koska haastateltavien näkökulman lähtökohdat ovat erilaiset, vaikka käsiteltävät asiat ovat samat. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 48) sanoin keskeistä teemahaastattelussa on, miten se antaa mahdollisuuden haastateltaville tulkita käsiteltävät asiat omalla tavallaan ja antaa niille omat merkityksensä vuorovaikutustilanteessa; ”Se, miten jokin ilmiö konkretisoituu tutkittavan maailmassa ja hänen ajatuksissaan, riippuu juuri tutkittavasta ja hänen elämäntilanteestaan”(2000, 66–67).

Teemahaastattelussa haastatteluteemojen huolellinen valmistelu on tärkeimpiä suunnittelun osa-alueita. Jo haastattelujen suunnitteluvaihe on ensiarvoisen tärkeä, sillä haastattelijalla on oltava selkeä kuva siitä, miten hän aineistoaan käyttää eli millaisia päätelmiä aineitosta aiotaan tehdä. Aineiston pohjalta täytyy pystyä luotettavasti tekemään tutkittavaa ilmiötä käsitteleviä johtopäätöksiä. Käytännössä siis jo suunnitteluvaiheessa tulisi tehdä alustava hypoteesi. Teemahaastattelun kohdalla se on kuitenkin ongelmallista, sillä harvoin menetelmää käytettäessä on päämääränä osoittaa oikeaksi jokin ennalta laadittu hypoteesi. Sen sijaan kiinnostus kohdistuu työssä käsiteltävän ilmiön luonteeseen ja ominaispiirteisiin.(Hirsjärvi & Hurme 2000, 60–66.)

Tässä työssä teemahaastattelun haastatteluteemat valittiin työn tavoitteen mukaan eli Ruunaan metsätyömieskodin matkailutoiminnan kehittämismahdollisuuksien ideoimiseksi. Tutkimuskohde sijaisee Lieksan kaupungissa, Ruunaan kylällä, joten työssä haastattellaan asiantuntijoina Ruunaan ja Lieksan alueen matkailutoimijoita ja selvitetään, mitä mahdollisuuksia he näkevät Ruunaan metsätyömieskodin matkailun kehittämiseksi. Jotta saadaan selville, miten metsätyömieskodin toimintaa voisi kehittää matkailullisesti tukemaan ja täydentämään alueen muuta matkailutoimintaa, tarvitaan hyvä kokonaiskuva tilanteesta: haastateltavilta kysytään kokemuksia ja näkemyksiä mm. matkailun nykytilanteesta, puutteista ja kehityssuunnista Ruunaalla ja Lieksassa, sekä alueen yrittäjien yhteistyö- ja markkinointikuvioista. Haastattelun avulla on myös tarkoitus saada mielipiteitä siitä, miten Lieksan kolme suurinta luontokohdetta - Kolia, Ruunaata ja Patvinsuota – hyödynnetään

kokonaisuutena Lieksan ja maakunnan matkailussa. Tähän liittyen ennakkoon herätti myös paljon kiinnostusta haastateltavien ajatukset Metsähallituksen laatimasta Koli-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelmasta (ks. luku 3.4.5), ja sen vaikutuksista matkailuun Ruunaalla.

Haastatteluissa pyritään myös luomaan kuvaa alueen tyyppillisestä matkailijasta ja selvittämään itärajan vaikutusta alueen matkailuun, sillä uskon näiden tietojen olevan oleellinen osa alueen kartoitettamisessa ja lopulta antavan metsätyömieskodin matkailun kehittämisen ideoinnille enemmän perustaa. Myös paikalliskulttuuri ja perinteet ovat yksi tärkeä teema haastattelussa: yrittäjiltä kysytään tämän teeman merkityksestä yritystoiminnassaan ja sen näkymisestä Lieksassa. Nämä tiedot antavat viitteitä siitä, millaista arvoa metsätyömieskoti edustaa paikallisten ja turistien silmissä ja voiko sitä hyödyntää matkailutoiminnassa.

Opinnäytetyön eri vaiheissa mahdollisesti jatkuva hoitokotitoiminta tulee huomioida, myös haastatteluissa. En aio varsinaisesti tarkastella työssäni hoitokotitoiminnan jatkamista, vaan ideoin matkailullisia kehitysehdotuksia siten, ettei se rajoita hoitokotitoimintaa. Haastatteluja tehdessä välitän tämän oletuksen myös haastateltaville, jolloin he voivat ilmaista näkemyksen metsätyömieskodin kehittämiseksi sen pohjalta ja lähtökohta on siinä mielessä kaikille sama, eikä haastatteluaineisto pääse vääristymään.

Alustava teema-aiheluettelo on esitelty liitteenä, mutta huomautuksena se, että runko muokkautuu mahdollisesti haastattelujen välillä, mikäli uusia asioita ilmenee. Aihealueet on lueteltu johdonmukaisessa järjestyksessä vain suuntaa-antavana ajatusena se, että haastateltava on helpompi saada mukaan tilanteeseen hänen aloittaessa kertomalla omasta yritystoiminnasta vapaasti. Vähitellen keskustelussa mennään kohti laajempaa kuvakulmaa ja isompia teemoja. Keskustelu saa kuitenkin kulkea omaa polkua eikä teemahaastattelun mukaisesti siinä noudateta jäykkää kaavaa. Oletuksena myös on, että haastateltavien on helpompi kertoa ehdotuksia Ruunaan metsätyömieskodin matkailun kehittämiseksi, kun taustaa on ensin pohdittu ääneen antamaan aiheelle perspektiiviä.

4.2 Haastattelun etuja ja haittoja

Tiedonkeruumenetelmänä haastattelun merkittävä etu on joustavuus, jonka suora, kielellinen vuorovaikutustilanne tarjoaa (Hirsjärvi ym. 2010, 204–208). Esimerkiksi haastattelija voi pyytää haastateltavaa selventämään tai tarkentamaan kertomaansa lisäkysymyksillä tai haastateltavalta voidaan kysyä perusteluja ilmitulleille mielipiteille. Tarvittaessa haastattelija voi myös päästä pureutumaan haastateltavan vastauksissa vaikuttaviin motiiveihin jopa nonverbaalisten viestien kautta. Haastattelumenetelmä, jossa on mukana täydentävä, aktiivinen osapuoli, antaa haastattelijalle työhön monia ennalta-arvaamattomia ulottuvuuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34.)

Monista houkuttelevan hyvistä puolistaan huolimatta Vilka ja Airaksinen (2003, 56) kehottavat harkitsemaan haastattelun käyttöä tiedunkeruumenetelmänä toiminnallisissa oppinäytetöissä, sillä haastattelut vievät aikaa - erityisesti kun kyse on teemahaastattelusta. Lisäksi valmistautuakseen kunnolla haastatteluihin on suositeltavaa suorittaa muutamia koehaastatteluja ja testata haastatteluteemojen toimivuutta sekä valmistautua haastattelijan rooliin. Myös nämä valmistelut vievät aikaa. (Hirsjärvi ym. 2010, 204–208.) Työssä huomioitavaan ajankäyttöön liittyy myös se, että hyvin tavanomaisesti vapaamuotoisemmista haastatteluista kertyy paljon tutkimusaiheelle epäolennaista haastattelumateriaalia (Hirsjärvi & Hurme 2000, 36).

Tutkimusta tekevä haastattelija joutuu vaikeaan tilanteeseen, mikäli hän ei ole haastatteluaineistoa kerätessään - ja mielellään jo ennakkoonkin - keskityttynyt työssään siihen, että kerättävä aineisto kuvaa riittävän kattavasti ongelmaa, jota on lähdetty ratkaisemaan selvityksen avulla (Hirsjärvi & Hurme 2000, 64). Tutkimuksen luotettavuuden kannalta haastattelun haitaksi monet luokittelevat anonyymiuden puutteen. Jotkut haastateltavat voivat kokea sen vaivaannuttavaksi, ja näin myös haastatteluaineisto voi vääristyä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 36.) Haastatteluaineistoa voidaan myös käsitellä ja analysoida väärin, sillä yhtenä riskinä on tulosten liiallinen yleistäminen (Hirsjärvi ym. 2010, 204–208).

4.3 Haastateltavien valinta ja haastattelujen toteutus

Opinnäytetyöhön sopivat ja tutkimusongelman kannalta olennaiset haastateltavat selvitettiin taustatutkimuksella ja heihin otettiin yhteyttä puhelimitse. Esimerkiksi Hirsjärvi ja Hurme vinkkaavat (2000, 84) haastattelijaa esittämään haastattelupyynnöt etukäteen puhelimitse, jolloin päästään välttämään turhia vierailuja ja säästämään aikaa. Lisäksi työssä hyödynnettiin lumipallo-otantaa yhteydenottojen ohessa: monessa tapauksessa haastateltavalle soittaessa osasi hän vinkata toista henkilöä tai toimijaa, jolla olisi mahdollisesti näkemyksiä ja sanottavaa aiheeseen liittyen, ja näin saatiin taas yksi uusi henkilö mukaan työhön. Lumipallo-otannassa tavallisesti haastattelijat valitsevat työnsä aiheeseen vaikuttavia avainhenkilöitä haastatteluihin. Haastattelujen jälkeen haastateltavia pyydetään ehdottamaan mahdollisesti aihetta täydentämään kykeneviä henkilöitä, jotka puolestaan voivat omalta osaltaan taas ehdottaa uusia henkilöitä, kunnes kaikki työlle keskeiset henkilöt on haastateltu. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 60.)

Opinnäytetyössä haastateltaville soittaessa sovittiin samalla haastattelun ajankohta ja paikka. Käytännössä kaikki haastattelut toteutettiin Lieksassa jokaisen haastateltavan omissa toimitiloissa. Teemahaastattelussa haastateltiin neljää Ruunaan matkailuyrittäjää, metsätyömieskodin entistä pitkäaikaista emäntää, savottalais- ja tukkilaiskulttuuriin erikoistuneen Pielisen museon edustajaa sekä Metsähallituksen edustajaa. Metsähallitus on vaikutusvaltainen toimija mm. Ruunaan retkeilyalueella ja tekee paljon yhteistyötä alueen yrittäjien kanssa. Haastateltaviksi pyydettiin lisäksi vielä yhtä yrittäjää ja Karelia Expert Matkailupalvelu Oy:n Lieksan matkailupalvelupisteen edustajaa, mutta haastateltavat kieltäytyivät. Kaikkiaan haastateltavia oli siis seitsemän.

Haastatteluissa sovellettiin vielä satuuraatiomenetelmää. Käytännössä työssä siis varauduttiin siihen, että mikäli mitään uusia näkökulmia tutkimuskohteeseen ei ilmene haastattelujen yhteydessä punnitaan, onko uuden materiaalin kerääminen enää mielekästä ja lopettaanko haastattelut (Hirsjärvi & Hurme 2000, 60). Kaikki seitsemän sovittua haastattelua kuitenkin toteutettiin suunnitellusti.

5 HAASTATTELUN TULOKSET - HAASTATTELUMATERIAALIN TEEMOITTAINEN KUVAILU

Tässä luvussa esitellään teemahaastattelun tulokset. Tulokset käydään läpi aiemmin mainitun haastattelurungon mukaisessa järjestyksessä teemoittain (liite 3). Jokaisen teeman tuloksista tehdään yhteenveto ja lisäksi esille nostetaan nimettömiä suoria lainauksia, joilla halutaan antaa lukijalle avartavampaa kuvaa käsiteltävästä aiheesta ja siitä, miten tulosten yhteenveto on koottu.

5.1 Ruunaan matkailun tilanne

Ruunaan matkailun tilannetta kuvailtiin pääosin vakaaksi ja alueen matkailupalvelutarjontaa monipuoliseksi. Esille nousi muutamia hyvin jyrkkäkantaisia mielipiteitä, joissa päiviteltiin Ruunaan matkailun laskua menneisiin vuosiin nähden. Yleisvaikutelma haastatteluissa oli, että yksipuolista toimintaa harjoittavilla pienyrittäjillä Ruunaalla rahapussin nyörit kiristyvät ja heillä vaikutusvaltaa muuttaa asioita on vähän, joten ahdinko on heillä verrattain suurempi matkailijoiden määrän notkahtaessa ja yleisen taloustilanteen laskiessa. Sen sijaan yrittäjillä, jotka harjoittavat monipuolista toimintaa, menee hyvin ja kävijöitä riittää tasaisesti etenkin kesäsesonkiaikaan vuodesta toiseen eikä talouden heilahtelut naapurimaassa tai kotimaassa pääse pahemmin horjuttamaan toimintaa.

20 vuotta sitten Ruunaassa oli puolet enemmän yritystoimintaa, yrittäjät ovat vähä vähältä lopettaneet, yleinen volyyymi pienentynyt todella paljon. Yrittäjät tuovat itse omat asiakkaansa eikä niistä heru juuri muille sivullisille toimijoille. Matkailutoiminta Ruunaalla on laskussa!

Alaspäin menee kuin lehmänhäntä! Yritysrhytmät on vähentyneet verotuksen takia, mummoryhmät menee Tallinnaan, bussiryhmiä ei ole, yrittäjien palvelut ovat jymähtäneet paikoilleen, mitään ei ole tapabtunut 15 vuoteen! Yksittäinen yrittäjä liian pieni yksikkö muuttamaan tilannetta!

Nytkin näkyy taloudenheilauttelut nopeasti, ne jotka turvautuu pelkkään koskenlaskuun, niillä on tilanne paljon huonommin. Venäjän rupla on tippunut 30%, eikä ne oo enää välttämättä hirveän hyviä asiakkaita. Nyt me ollaan liian kalliita. Kyllä se Venäjän taloustilanne vaikuttaa, mutta

enemmän vaikuttaa tämä oma taloustilanne, taantuma. Mutta siitä on etuja, kun moni jättää Lappiin lähtemättä kun pitkä matka ja bensa maksaa paljon, niin ajaa tänne lähemmäs. Meillä on koko kesän ajan paljon enemmän kysyntää kuin tarjontaa. Talvi on hiljaista, ei tästä talvipaikkaa pysty tulemaan millään.

Ollaan itse tehty paljon investointeja ja suunnitelmia on uudistua ja kehittyä resurssien ja kysynnän mukaan. Pittää kyllä olla viime kauteenkin tyytyväinen. Vaikka oon kuullukin että Ruunaalla on ollu hiljasta, ja monet yrittäjätkin on siitä puhunu, niin en sitä Ruunaan kävijämäärän hiipumista allekirjota.

5.1.1 Yhteistyö Ruunaan yrittäjien kesken

Keskusteltaessa yhteistyöstä yrittäjien kesken Ruunaalla ilmeni, että se on itsestään selvyyks monelle toimijalle. Tiivistä yhteistyöstä huolimatta joidenkin yrittäjien välillä mainittiin olevan kuitenkin kilpailua. Esimerkiksi työntekijät Ruunaalla liikkuvat toimeksiantajalta toiselle tarvittaessa ja isoja ryhmiä voidaan jakaa useammalle toimijalle, mutta aina se ei toimi tasapuolisesti kaikkia työyhteisön toimijoita huomioon ottaen. Haastattelussa tuotiin myös esille, että yrittäjien keskinäinen yhteistyö ei tue Ruunaan matkailun kehittämistä, sillä yhteinen vastuu ja määrätietoinen vetäjä puuttuu.

Yhteistyötä on tottakai, lainaillaan toistemme varusteita, välitetään muitten koskenlaskuja ym. Aivan jätetöntä ruveta keskenään kilpailemaan, me ollaan täällä toistemme täydentäjiä!

Me yrittäjät täällä Ruunaalla ollaan oma työyhteisö, kaikkien kanssa on yritettävä tulla toimeen, ihan niin kuin millä tahansa työpaikalla.

Yhteistyötä on nyt aika vähän, kilpailutilanne kärjistynyt välillä ainakin koskenlaskukaudella, omista asiakkaista pidetään tiukemmin kiinni ja keinataan enemmän, riitaistakin välillä.

Yhteistyötä tehtiin myös mainostamalla ja suosittelemalla toisia alueen yrityksiä ja palveluja, mutta tätä pitäisi muutaman haastateltavan mielestä olla paljon enemmän, jotta saataisiin kasvatettua matkailijoiden viipymää alueella.

Yhtenä yhteistyön esimerkkinä mainittakoon Lieksan keskustassa sijaitseva Retkiaitta, joka toimii myös epävirallisena Ruunaan matkailun infopisteenä: Retkiaitasta saa Ruunaan karttoja ja kalastuslupia ja jaossa on Ruunaan yrittäjien esitteitä. Retkiaitassa markkinoidaan muiden yritysten palveluita, millä on kuulemma vielä enemmän merkitystä talvisaikaan Ruunaan luontotalon ollessa kiinni.

Yhteistyö Metsähallituksen ja Ruunaan yrittäjien välillä toimii myös kaikkien osapuolien mielestä hyvin, vaikkakin yrittäjissä ilmeni närkästystä joitakin Metsähallituksen toimia kohtaan. Metsähallitus tekee yrittäjien kanssa yrityssopimuksia, missä yhteiset pelisäännöt on käyty läpi. Yhdessä pidetään yritystilaisuuksia ja palavereita, joissa käydään läpi mennyttä kautta ja mietitään, miten toimitaan jatkossa, mitä ajatuksia tulee esiin alueen kehittämiseksi, esimerkiksi Ruunaan retkeilyalueen palveluvarustuksen osalta. Useimmat Ruunaan yrittäjät harjoittavat toimintaa retkeilyalueella, joten he liittyvät siihen kiinteästi. Kun yrittäjät tuovat asiakkaita retkeilyalueelle ja saavat siitä toimeentulonsa, on etu molemminpuolinen. Metsähallituksen tavoitteena on tarjota yrittäjille mahdollisuus, että yhdessä katsotaan, miten asiat saadaan toimimaan molempien osapuolten kannalta mahdollisimman hyvin sekä erityisesti matkailijan kannalta: se että matkailija tulisi uudelleen ja viipyisi entistä pitempään alueella tuo kuitenkin toimeentuloa parhaiten. Metsähallitus toimii yhteistyössä myös Pielisen museon kanssa.

5.1.2 Tyypillinen matkailija Ruunaalla ennen ja nyt

Haastateltavia pyydettiin kuvailemaan alueen tyypilliseksi matkailijaa. Haastateltavien kuvailema tyypillinen matkailija Ruunaalla vastasi aika pitkälle yritystutkimuksen (Koskeli 2014) esittämää matkailijakuvausta. Haastattelujen mukaan tyypillinen Ruunaan matkailija tulee pienen ryhmän mukana, joka on hyvin usein oma perhe. Myös erilaiset luontoon liittyvät harrastusryhmät, kuten kalastajat, melojat ja koiravaljakkoajajat, kuuluvat vakiokävijöihin. Suurimman kävijäikäluokan muodostavat keski-ikäiset 45–54-vuotiaat. Matkailijoista suurin osa, reilu kolmannes, tulee Kuopio-Joensuu -alueelta, Jyväskylä-Tampere -alueelta tulee 15 % ja Helsingin ja Lahden suunnalta tulee noin neljännes alueen matkailijoista. Merkille pantavaa on, että pohjoisesta Ruunaalle tulee vähiten matkailijoita, alle 10 %.

Ruunaan kävijöistä ulkomaalaisia on hieman yli 10 %. Valtaosa Ruunaan matkailijoista on päiväkävijöitä, kuten esimerkiksi koskenlaskijaryhmät, jotka käyvät vain laskemassa kosket ja viipyvät alueella kuusi-seitsemän tuntia. Moni haastateltava mainitsi tavoitteeksi saada yöpyjien määrää kasvatettua ja matkailusesonkia pedennettyä Ruunaalla.

Kävijämäärät ovat aika vakiintuneet, eivät ole kasvaneet eikä oleellisesti pudonneet, käyntikertoja 80 000-90 000/vuosi, painottuu kesään, 90 % käy sulan maan aikana. Talvimatkailijoina käy lähinnä koiravaljakkeharrastajia – ne ovat tulleet ihan biljattain – ja moottorikelkkailijoita. Kävijämääriä tavoitteena kasvattaa hallitusti juuri kesäsesongin ulkopuolella. ---. Matkailijalla on mahdollisuus viipyä siellä alueella pitkään, useampi vuorokausi, kaiken alueen ohjelmalveluja ja majoitustarjonnan monipuolisuuden huomioiden.

Päiväretkeilijöitä eniten, sitten kalastajia ja sitten melojia. Perheitä käy, joissa jokainen tekee vähän omaa juttuaan. Kalastaja kuvaa ehkä eniten alueen tyypillistä matkailijaa.

Hyvin paljon tulee Savo–Karjala-alueelta, Kuopio näyttelee aika suurta osaa. Aika tyypillinen asiakas on kesällä lapsiperhe ja nuoret parit. Kalastajat tietysti myös. Lama vaikuttaa yritysyöryhmien määrään, ne on tippunut, kun yritykset ei enää käytä rahaa omien vieraittensa tai henkilökuntansa virkistysjuttuihin. Ei se vaikuta hinnotteluun.

Ennen oli enemmän paikallisia retkeilijöitä, tätä ei niin laajalle tunnettu. Nyt yli 30% matkailijoista on slummissuomesta eli kehä kolmosen ympäristöstä. Hintatasoban on kun mihin tabansa vertaa niin edullinen.

Matkailijoista puhuttaessa esille nousi myös Ruunaan syrjäinen sijainti. Retkeilyalue ei sijaitse läpikulkumatkalla, vaan päättyvän tien päässä, joten Ruunaalle tulevat hakeutuvat sinne tarkoituksella. Tässä nähtiin sekä hyötyjä että haittoja: sijaintinsa vuoksi kynnys tulla Ruunaalle on suuri, mutta se puolestaan mitä todennäköisemmin kasvattaa myös matkailijoiden viipymään alueella, mikä on hyvin tärkeää alueen taloudelle.

Eräessä keskustelussa mainittiin harmittelevaan sävyyn asiakkaiden tulotavan muuttuneen tietotekniikan myötä menneisiin vuosikymmeniin verrattuna:

Tietotekniikka on mullistanut tilanteen niin, että matkailija tutkii palveluntarjoajat etukäteen netistä, eikä tulekaan paikan päälle kyselymään ja varaamaan koskenlaskusta yms. Kun Ruunaalle tullaan, niin kaikkea on jo valmiiksi suunniteltu. On kyyti ja aktiviteetit tsekattu valmiiksi.

Näin ollen Ruunaalle suuntaavan matkailijan voi olettaa osaavan etsiä tietoa alueen yrityksistä ja palveluista omatoimisesti eli sähköinen veistintä ja näkyvyys on hyvin merkittävää. Haastatteluissa tuli kuitenkin useaan otteeseen esille, että Ruunaalla on huono näkyvyys ja sen myötä heikot mahdollisuudet kilpailla muiden kotimaan virkistyslueiden kanssa, saatika sitten laajemmassa mittakaavassa.

Ruunaalla käy paljon omatoimisia retkeilijöitä, jotka eivät käytä alueen palveluita, mutta alueen maksavia asiakkaita ei ole eritelty tarkemmin. Omatoimisista matkailijoista huolimatta Ruunaan alue tuottaa matkailijoiden kautta huomattavan paljon:

Viimeisen kävijätutkimuksen mukaan voidaan kuitenkin todeta, että alue ikään kuin tuottaa nimenomaan niiden matkailijoiden kautta, heidän käyttämänsä rahamäärän kautta. On laskettu, että se on kuitenkin yli 4 miljoonaa euroa vuosittain, mikä ois välittömästi ja välillisesti jäämässä sinne alueelle, mikä on huomattava summa Lieksan korkeuksilla. Se vastaa jonkinlaista teollista työpaikkaa.

Haastatteluissa selvisi myös kuvaus tyypillisestä kulttuurimatkailijasta Lieksassa, joka poikkeaa tyypillisestä Ruunaan luontomatkaileijasta. Museomaailman kävijöistä valtaosa on +40-vuotias ylempi toimihenkilönäinen, joka tuo myös mukanaan perhettä. Pielisen museon on sanottu olevan suhteessa Lieksan kansainvälisin käyntikohde, sillä ulkomaalaisten osuus museon kävijöistä on noin 15–17 % eli noin 1000 henkilöä vuodessa. Yksittäiset ulkomaalaiset matkailijat liikkuvat omalla autolla, ja heistä suurin osa saapuu Saksasta. Harvoja ryhmiä saapuu Venäjältä, Ranskasta ja Sveitsistä, mutta kaikkiaan ulkomaalaisia tulee kuitenkin 45 eri maasta.

Museon yhteydessä toimivan Paaterin kävijöistä noin 10 % on ulkomaalaisia, mutta se on vetänyt paremmin puoleensa venäläisryhmiä, joita mainittiin käyneen hyvin. Paateri, Eeva Ryynäsen taitelijakoti, liitettiin museoon yhteyteen vuonna 2013.

5.1.3 Itärajan merkitys Ruunaan matkailulle

Kysyttäessä Itärajan merkityksestä Ruunaan alueen matkailutoiminnalle haastateltavien mielipiteissä esiintyi kahdensuuntaista näkökulmaa: toisten mielestä rajalla itsellään ei ole

mitään vetovoimaa, vaan sitä on rajaa ympäröivällä erämaisella luonnolla. Joissakin keskusteluissa taas nousi esiin rajan eksotiikka, alueen historia ja kulttuuri ja näiden hyödyntäminen matkailullisesti nähtiin potentiaalisena mahdollisuutena. Matkailullisesti rajaa on jo koetettu hyödyntää jo, esimerkiksi järjestämällä rajapaalu-retkiä, mutta ne eivät ole osoittautuneet menestyksekkääksi toiminnaksi. Rajasta saa paljon hyviä tarinoita, mutta ongelmana vaikuttaa olevan se, osataanko ne valjastaa Ruunaalla tai Lieksassa kannattavaan matkailubisnekseen.

Raja on keskieuroopasta katsottuna eksoottinen, erikoinen ja kiinnostava, Karjalassa rajan takana käynti kiinnostaa. Ilomantsin EU:n itäisin piste on hyvin suosittu käyntikohde. Rajateema on esillä Lieksassa mm. Rajaperinnetalossa ja sotahistoriallisessa Rukajärvi-keskuksessa, myös Pielisen museossa on pieni sotaosasto. Rajassa on monia kiinnostavia aiheita, esim. elämäntavasta rajaseudulla voisi kiinnostaa. Kulttuuripiirteiden esilletuomista rajalla, esimerkiksi rakennusperinteen vaikutukset idästä ja lännestä. Idän ja lännen kohtaaminen kiinnostaa varmasti muualta Suomesta tulevia sekä ulkomaalaisia, Pähkinäsaaren rauhan raja merkittävä vaikuttaja.

---Paljon suurempaa eksotiikkaa on, kun valot häviää, rakennukset häviää, eurooppalaisille se kun ne saa mennä mettään ja kerätä sieniiä ja marjoja tai hiljaisuus, kun ei kuulu autoja tai muuta, istutaan metsässä "hirveässä erämaassa".

Itäraja, erämaa ja ortodoksisuus ovat vaihtoehto Lapille. Villin luonnon eksotiikka kiehtoo ainakin tiettyjä ulkomaalaisryhmiä, kuten japanilaisia.

Tässä itärajaa vasten on tuo luonnonsuojelualue, itärajan koskematon luonto kiehtoo ihmisiä. Ei tässä ole ylityspaikkojakaan, että vois suoraan tulla ja mennä venäläisasiakkaita. Läbinnä vain tämä luonto, itäisen ja keskisen Suomen suurin tietön erämaa-alue on tämä Ruunaan luonnonsuojelualue.

Itäraja on ollut paikallaan aika pitkää, ja rajahistoriaa on markkinoinnissa kyllä tuotu esille, että on pitkä rajahistoria, on ollut kaupankäyntiä rajan yli ja aikoinaan tämä Lieksanjoki on ollut merkittävä uittojoki tuonne 80-luvulle saakka, kun sitä puuta tuli ja puu työllisti ihmisiä molemmiin puolin. Kyllähän siinä rajassa se oma eksotiikkansa on ja sitä pyritään tuomaan esille. Kyllä se matkailijoita sillä tavoin kiinnostaa, että he esim. monesti kysyy, millaista on asua näin läbellä rajaa ja ainahan se oli kun elettiin neuvostoliiton aikaa niin vähän mystinen paikka, kun

raja oli hyvin suljettu, millaista elämä oli silloin. ---. Toki rajaan liittyvät tarinat ja historia kiinnostavat ihmisiä, ja sitä on pyritty hyödyntämään.

5.1.4 Matkailun kehittämistarpeet Ruunaalla sekä kehittämisen rajoitteet ja avaintoimijat

Ruunaan kehittämistarpeet herätti varmasti eniten keskustelua. Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että alueen matkailutoiminta Ruunaalla vaatii kehittämistä ja uudistumista. Yhdessä keskustelussa tarkennettiin, että toimintaperiaatteet ovat säilyneet jo kauan samanlaisena sekä Metsähallituksella että yrittäjillä, joten uutta tekemisen meininkiä kaivattaisiin. Yhteinen tavoite Ruunaalla tuntui olevan saada sesonkia pitkitettyä, sillä moni kertoi syksy-, talvi- ja kevätkausien kaipaavan kehittämistä. Talvisesonki jakoi kuitenkin hieman mielipiteitä, sillä toiset haastateltavista tuntuivat olevan valmiita panostamaan Ruunaan talvimatkailuun, kun toiset kertoivat jo kokeilleensa ja luopuneensa yrityksestä kannattamattomana. Keskustelujen perusteella pääroolissa Ruunaan talvimatkailun kehittämisessä ovat yrittäjät itse - joiden vastuulla asia pitkälti tällä hetkellä on - sillä Metsähallitus puolestaan korosti rooliaan alueen haltijana ja palveluvarustuksen ylläpitäjänä, jolla ei ole resursseja panostaa aktiivisesti kehittämistoimintaan.

Useimmalla Lieksan yrittäjällä kittuuttamista, koska ei ole talvimatkailua. Kesämatkailu ei yksin riitä!

Matkailua pitäisi kyllä kehittää niin, että talvellakin olisi jotakin. Onhan silloin kevättalvella nuo kaislikobiihdot. Se on eksottista, kun latu on tässä ja koski virtaa vieressä!

Talvisia tapahtumia on aika vähän. Ruunaan laturetki on vakiintunut aika hyvin, 15–20 vuotta järjestetty, ja erilaisia koiravaljakkokisoja ollut alueella, niitä on nyt viime vuosina ollut aina pari talvessa, mutta lisää tarvittaisiin. Talvinen tapahtuma yrittäjien yhteistyönä järjestämänä olisi hyvä idea.

Eräänlaisena kehittämisen rajoitteena pidettiin Ruunaan alueen luonnetta, joka ei tue massaturismia, eikä sitä kukaan haastateltavista pitänyt mahdollisenakaan – eikä monen mielestä toivottavanakaan. Metsähallitus on myös asettanut rajoituksensa Ruunaan retkeilyalueelle, jotka perustuu Metsähallituksen hoidon ja käytön suunnitelmaan.

Suunnitelma on linjattu tukemaan niitä tarkoituseriä, joiden vuoksi retkeilyalue ja suojelualue ovat alinperin perustettu: Ruunaan retkeilyalueella ensisijainen tavoite on retkeily- ja virkistyskäyttö ja luonnonsuojelualueella se on luonnonsuojelu.

Ruunaan alueen yleisimmäksi kehittämistarpeeksi nousi majoitustilojen puute: perusmajoitustilasta on pulaa sesonkiaikana, mutta alueelle kaivataan myös laadukkaampaa mökkimajoitusta. Nämä vaativat paljon investointeja, ja erityisesti laadukkaamman majoituksen investointeihin suhtauduttiin vielä kysynnän epävarmuuden takia varauksella.

Toinen yleisesti esille tullut puute Ruunaalla on teiden ja infrastruktuurin kunto, jossa on paljon parannettavaa. Tärkeänä kehittämisasiana mainittiin myös koskireitistön kalataloudellinen kunnostus Ruunaalla. Muutamassa keskustelussa huomautettiin myös puutteista alueen yleisessä siisteydessä, johon voisivat niin yrittäjät kuin Metsähallituskin panostaa ihan jo imagon ylläpitämiseksi. Yhden haasteltavan mukaan Ruunaan alueen imagoa on rikottu Metsähallituksen hakkuutoimilla:

Suurin puute tai häiriö mikä nyt on tullut niin nämä Metsähallituksen liian suuret hakkuut, mitkä näkyvät tänne tullessa. Ruunaan alueella teitten varret ois pitänyt jättää hakkaamatta, se on sellainen mikä syö tämän alueen imagollista uskottavuutta. Tänne pitäisi rakentaa lisää majoitustilaa. Pitkospuut ja muut alkaa jo kärsiä, ainahan on sellaista pientä. Perusinfra täällä hyvä ja Luoja on jo paikat luotu pääosin. Se mikä tietysti olisi niin koskireitistön kalataloudellinen kunnostaminen, sen se vaatis aivan väijäämättä, jolloin tulis kaloille lisäpaikkoja. Eniten tekemistä olisi Metsähallituksella ja ELY-keskuksella, tämä kalataloudellinen kunnostus se vaatii ELY-keskuksen luvat ja suunnitelmat ja päärahoituksen ja Metsähallitukselta loput. Mutta Metsähallituksella on nyt tätä tehometsätaloutta nostettu pintaan ja ne hyö pahasti ristiriitaan virkistyskäytön kanssa - se on se suurin häiriö.

Yleinen ja vahva mielipide Ruunaalla on, ettei Karelia Expert edistä Ruunaan näkyvyyttä. Karelia Expertillä ei yrittäjien mukaan ole mitään yhteyttä asiakkaisiinsa. Yhdeksi Ruunaan merkittävimmäksi puutteeksi ilmenikin huono näkyvyys ja kunnollisen markkinointikanavan puute. Villi Pohjolan lopettaminen harmitti monia, samoin kuin myös Metsähallituksen panostuksen keskittäminen Kolille. Kuitenkin eräs haastateltava kommentoi, että paljon on yrittäjistä itsestään kiinni ja yrittäjät itse ovat kehittämisessä avainasemassa: on oltava itse aktiivisempia myös Karelia Expertin suuntaan ja pantava itsensä likoon.

Yksi ehdotus oli, että Lieksalla olisi oma yhteinen kanava, esimerkiksi tapahtumakalenteri, josta kaikki tarjonta löytyisi sopivasti. Kalenteri olisi helposti saatavilla ja tapahtumien ilmoittaminen ja seuraaminen olisi helppoa. Kalenteriin olisi koottu yhteen kaikki ajankohtaiset tapahtumat, konsertit ja näyttelyt. Tämä palvelisi myös luontomatkailijoita: tiedottamalla kulttuuritarjonnasta tuotaisiin esille monipuolisemmin alueen tarjontaa ja saataisiin pitkitettyä matkailijoiden viipymää alueella. Palvelu tarvitsisi vain ylläpitäjän, jolla olisi hyvä yhteys Lieksan toimijoihin.

Myyjä on minun matkailun kehittämisen este! Mitä me maksetaan tuommosta puljuu, joka ei tuota mitään! Ei kukaan marssi enää matkailutoimistoon kysymään, että mitä siellä Ruunaalla tehbään! Sinä katot sen Googlesta! Google-ukko helpottaa meitä pieniä yrittäjiä, jos myö niinku oikeesti saadaan meidät jonnekin foorumille esille, että me ollaan olemassa!

Kaupungilla ei ole mitään roolia täällä ja Karelia Expertillä vielä vähemmän, ne ei ees kertoneet, ei saatu koko kesänä tietää laivan kulkureittejä tai että täällä joku kimpfabussi kulki! Matkailuneuvonta ei tue yhtään! Ihan oikeasti! Järkyttävä tilanne...

Kukaan ei tunne enää Ruunaan aluetta! Maksavat asiakkaat eivät eksesy tänne! Me ollaan liian pieniä yksiköitä, että meitä kannattas myydä. Matkailijat ohjataan Kolille!

Google-näkyvyys on erittäin tärkeää nykyään mielestäni, mibinkään muihin maksullisiin yrityshakubommiin ei kannata panostaa. Google on ainut mikä kannattaa, jos haluaa maksaa siitä näkyvyydestä pikkasen.

Yhteismarkkinointikuvioita voisi olla enemmän. Koli Ry:ssä ollaan mukana, ollaan katottu että siitä on hyötyä, saa paljon helpommin ja edullisemmin näkyvyyttä, kun ollaan tämmösessä yhdistyksessä mukana. Jonkun verran sieltä ohjataan kesällä koskenlaskijoita ja talvella koiravaljakkoajeluihin ja kelkkailemaan. Kelkkareitistö on täällä paljon paremmassa jamassa kuin Kolilla.

Ei ole yhteistä markkinointikanava; Metsäballitus lakkautti Villi Pohjolan ja niin Ruunaa kärsi. Villi Pohjola oli merkittävää Ruunaan näkyvyydelle, oli valtakunnallisessa matkailulehdessä ennen. Kolin siirryttyä Metsäballitukselle on painopiste, resurssit ja henkilökunta myös siirtyneet Kolille, kun siellä on ympärivuotinen luontotalo. Ruunaasta on koko ajan vähentynyt se Metsäballituksen näkyvyys, henkilökunta ym. kaikkiaan hyvin radikaalisti niistä ajoista kun Metsäballitus oli mukana Ruunaan markkinoinnissa ja yhteistyössä ymssa. Ja sitten kun se Kolille meni, niin siinäähän oli sellaiset hienot suunnitelmat, jotta Koli ja Ruunaa ovat

yhteismarkkinoinnissa, Kolin retkiviikko ulotetaan Ruunaallekin ja Ruunaa pidetään mukana Koliakselissa. Sillon ensimmäisenä vuonnahan se pikkuisen toimi, toisena vielä vähemmän ja nythän se ei ole toiminut enää ollenkaan! Että nythän näissä Kolin hommissa ja muissa ei mainita enää Ruunaata ollenkaan, ei pariin vuoteen, joten tämä Ruunaa on nyt unohtunut tästä Kolin kuvioista kokonaan, se on jäänyt oman onnensa nojaan ja siellä on kävijämäärät on kokonaisuutena pienentyneet sekä asiakasmäärät monessa kohteessa ja rahantulo myös, sen hän on kaikki yrittäjätkin jo myöntäneet.

Haastattelujen mukaan Ruunaalle kaivattaisiin kokonaispaketteja, joissa yhdistyisi Lieksan kulttuuritajonta ja upea, erämainen luonto. Uusille yrittäjillekin nähtiin paikka Ruunaalla, kuitenkin perinteinen koskenlaskupaketti on jo Ruunaalla viimeisen päälle hiottu ja tarjontaa on paljon, joten sitä toimintaa ei kovin moni uudelle yrittäjälle suositellut. Ilmeni, että erityisesti kaivattaisiin keskimääräisestä kävijästä poikkeaville kävijöille palveluita, asiakkaille, joilla on vähän erilaiset tarpeet valtavirtaan nähden. Keskutelussa ilmeni myös toive yhteistyön kehittämisestä yrittäjien kesken, jotta saataisiin uusia asiakasryhmiä alueelle ja uusia mahdollisuuksia avautuisi myös uusille yrittäjille.

Tiedottaminen on avainsana! Tiedotettaisiin Ruunaan matkailijoille, esimerkiksi venäläiselle naisväelle, päivämatkoista Paateriin, museosta, uimahallista, tapahtumista. Mihin voi mennä? Mikä on anki? Mitä voi tehdä? Jos Karelia Expert loisi monikielisen viikko-ohjelman tai sen tapaisen.

Trendit vaihtelee: silloin kun Ruunaan alue oli vielä 90-luvulla uusi, tuore ja ennenkokematon, niin yritysasiakkaitakin oli paljon. Pitäs miettiä, mitä yritykset haluaa tältä alueelta? Toinen mikä on vaikuttanut yritysasiakkaiden vähentymiseen on taloustilanne. Kapempia segmenttejä on vielä käyttämättä, nämä erikoisemmat ryhmät, jotka tietää todella mitä haluavat. Uutta kehittämällä kyllä niitä mahdollisuuksia siellä avautuu!

5.2 Matkailutoiminta Lieksassa

Haastateltavien kuvaillessa Lieksan matkailun nykytilannetta yleisin kommentti oli, että matkailu on laskussa. Moni kuitenkin huomautti kotimaanmatkailun vähentyneen kaikkiaan, eikä Lieksa ole siinä poikkeus. Syyksi epäiltiin muun muassa bensan kallistumista sekä

yrittäjien verotuksen epäsuotuisuutta. Yleiskuva Lieksan matkailun tilanteesta oli, että Lieksa on luontomatkailukohde, jonka kehittämiseksi nähtiin hyvät edellytykset. Haastatteluissa mainittiin pariin otteeseen esimerkiksi Pielinen, jota on pikkuhiljaa alettu kunnolla tiedostamaan matkailullisesti arvokkaaksi. Suurena puutteena pidettiin sitä, että Lieksasta ei löydy ilta-aikaan kunnan ruokaravintoloita: moni matkailija on kysellyt hämmentyneenä ravintolaa, kun Lieksasta ei löydy kuin grilliä, pizzeriaa ja ABC-liikenneasema. Matkailijoiden palautteiden mukaan lounastarjonnan ym. yleisten tietojen saaminen yrityksistä ja palveluista Lieksassa on hyvin vaikeaa, eikä tietoja ole selkeästi saatavissa mistään.

Lieksan kulttuurimatkailun mainittiin kaipaavan kehittämistä luontomatkailun rinnalle. Monessa haastattelussa tuli ilmi, että kulttuurimatkailun potentiaalin uskottiin Lieksassa olevan vielä hyödyntämättä, mutta harva osasi tarkentaa ja esittää siihen ehdotuksia. Yhdessä keskustelussa mainittiin, että kulttuurimatkailu kaipaisi vahvoja yhteistyöverkostoja. Vaskiviikko nostaa hetkellisesti Lieksan kulttuurimatkailuprofiilia, mutta se yksin ei riitä, vaan Lieksaan kaivataan kulttuurimatkailun herättelyhankkeita ja markkinoinnin parantamista. Haastatteluissa esiin tuli myös mahdollisuus luontomatkailun ja kulttuurimatkailun sulavasta yhdistämisestä, joka nähtiin tarpeellisena. Eräässä haastattelussa esimerkkinä käytettiin perhettä, jossa on monia tarpeita: miehet kalastaa, mutta mitä tekemistä on naisille ja lapsille? Kun luontomatkailu ja kulttuurimatkailu täydentävät toinen toisiaan saadaan tarjottua perheille monipuolisemmin yhteistä tekemistä jokaiseen makuun.

Pitäisi luoda kuva, että tänne kannattaa tulla ja tekemistä on useammalle päivälle! Etteivät maakuntaan saapuneet matkailijat ohita Pielisen tätä puolta tyystin.

5.2.1 Lieksan luontomatkailukokonaisuus

Haastattelussa kysyttiin, onko Lieksassa sijaitsevia Kolin ja Patvinsuon kansallispuistoja sekä Ruunaan retkeilyaluetta hyödynnetty luontomatkailukokonaisuutena. Vastaukset olivat hyvin yksimielisiä siitä, ettei Lieksan luontomatkailukohteita ole hyödynnetty matkailussa kokonaisuutena. Matkailijoista liian harvat kiertävät Lieksan luontomatkailukohteelta toiselle, kohteet ovat yrittäjienkin silmiin matkailullisesti eriteltyjä paikkoja, ja ne ovat kaikki luonteeltaan myös hyvin eri tyyppisiä. Esimerkiksi haastatteluissa heitettiin ajatus, että

Lieksan kaupungin pitäisi ottaa enemmän roolia luontomatakailukohteiden esille tuomisessa tai ainakin niistä tiedottamisesta.

Metsähallituksen kannalta ykköspaikka on Koli kansallispuistoinen, joka menee kuulemma ihan omassa luokassaan. Itärajalla taas Ruunaa on se paikka, jossa Metsähallituksella on toimintaa matkailupuolen kanssa eniten. Kolmantena Lieksassa sijaitsevien Metsähallituksen kohteista tulee Patvinsuo. Myös Metsähallituksen mukaan löytyisi näistä kolmesta pääkohteesta vielä hyödyntämistä Lieksan matkailun kannalta.

Haastatteluissa huomauteltiin, että valitettavan monesti matkailutoiminnassa takerrutaan liikaa yksittäisiin kohteisiin ja paikkakuntien rajoihin, eikä osata tarkastella asioita laajalaisemmin. Kokonaisuuksien hyödyntäminen nähtiin ongelmallisena laajemmasta perspektiivistä tarkasteltuna:

Meillä ongelmana on, että se saattaa olla joko tai, vaikka sen pitäis olla sekä että. Jos ajatellaan tällaista ulkomaan matkailijaa, niin se pitäis ensin saada Suomeen tulemaan ja vielä houkutteltua tälle alueelle. Näin ollen nämä alueet ois hyvä saada jotenkin erottumaan toisistaan, tuotas ne vahvuudet esille - mitä meillä on mitä ei ole muualla? Ja sehän vaatis todella paljon sitä yhteistyötä ja yhteistä näkemystä. Se voi olla aika iso kivi käännettäväksi kyllä, mutta siinä päästäs sen varsinaisen ison kuvion kimppeun! Kolin puolella on esim. Kolin matkailuyhdistys, mikä aika viireästi toimii ja on tapahtumia kyhännyt Kolille. Mutta tämän laajentaminen isommaksi alueeksi ja sitten sen markkinointi – kuka on se tekijä?

Yhteismarkkinointikuvioitakaan ei haastateltavien mukaan ole kunnollisia. Esimerkiksi eräs haastateltava mainitsi olevansa mukana vain yhteisesite Kägissä sekä Kolin talvi- ja kesäesitteissä. Ilmeni, että Lieksan matkailun markkinoinnissa on kaikkiaan menty huonompaan suuntaan.

5.2.2 Koli-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma

Metsähallituksen mukaan mitään radikaalia toimia ei ole tehty, vaan Koli-Ruunaa-akselia ikään kuin testataan, alueelle haetaan toimintamallia ja yhteistyökuvioita, kaikkiaan pyritään hahmottamaan yhtenäisenä matkailualueena. Ydinongelmaksi luontomatkailusuunnitelman

toteuttamisessa nousi on Pielinen, sillä haastattelujen mukaan ei ole niin itsestään selvää, että Kolilta matkailijat tulevat Ruunaalle ja Ruunaalta Kolille, vaikka sitä jonkun verran tapahtuu, kuten kävijätutkimuksesta ilmenee. Metsähallituksen mukaan asiasta vastuussa ovat yrittäjät:

--Heidän pitäis pystyä tekemään se yhteistyökuvio sellaiseksi, että kun se matkailija tulee, niin ois sellainen matkailupaketti, että nämä molemmat ois siinä mukana: Matkailupaketti, jonka kokonaisuudessa ois jotakin Ruunaalla ja jotakin Kolilla, ja ois helppo siirtyä paikasta toiseen. Yritykset Ruunaalla ovat kohtuullisen pieniä, ei ole yrityksiä jotka toimis vielä molemmissa kohteissa. Tämä on resurssikysymys. Kyse on myös yrittäjien kiinnostuksesta ja jaksamisesta lähteä laajentamaan, kun nykyisellä panostuksellaan he saavat jo perustoimeentulonsa. Se on aika iso kysymys, miten saataisiin yhdistettyä kaksi erilaista aluetta, Koli ja Ruunaa. Me ollaan käytännössä tehty kaikki mitä voidaan tehdä, me hallinnoidaan ja huolehditaan palveluvarustuksista. Metsähallitus on toki mukana, jos yhteistyötä lähdetään kehittämään. Yrittäjät itse ovat perään kuuluttaneet tätä yhteistyötä, mutta jostain syystä se ei vain tahdo konkretisoitua. ---. Muutama vuosi sitten Kolia kehittäessämme itäpuolen yrittäjät älähti närkästyneinä, että miksi vain tuota Kolin puolta kehitetään?! Mutta kun sitten lähdetään laajempaa aluetta kehittämään niin vaaditaan sitoutumista, yhteistyötä ja aikaa. Se on nyt yrittäjistä kiinni.

Yhdeksi lupaavaksi alueen toimijaksi mainittiin Karelia Eastpoint, jolla on kiinnostusta kehittämistoimintaan, sekä jolla on menneillään erilaisia reittihankkeita, mutta tällä hetkellä Eastpoint keskittyy toimimaan lähinnä koiravaljakoiden ympärillä. Luontevaksi toimijaksi nimettiin Karelia Expert, joka olisi mukana kehittämässä matkailua maakunnallisesti, mutta haastattelujen mukaan Karelia Expert ei tällä hetkellä ainakaan tue tarpeeksi Ruunaan aluetta. Yhteistyötä siis tarvitaan, jotta asioita saataisiin aikaan, mutta kehittämisen vetovastuun ottava henkilö/toimija alueelta puuttuu.

Yrittäjät tuntuivat olevan suunnitelmasta hieman hämillään, eikä kukaan oikein osannut sanoa sen toimivuudesta vielä mitään. Moni tuntui olevan sitä mieltä, että Kolin-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelman myötä Ruunaalla on alkanut mennä huonommin ja paikallismarkkinointi ja myynti on vähentynyt. Useimmat kuitenkin myönsivät, että yhteys ja yhteistyö Kolin kanssa on tärkeää Ruunaan matkailutoiminnalle, ja sitä tulisi kehittää. Eräässä haastattelussa taas painotettiin, että Ruunaan tulisi profiloitua omana kohteenaan eikä ”jäädä Kolin jalkoihin”. Haastateltavan mukaan Ruunaalla tulisi ehdottomasti olla omat kunnolliset esitteet, tapahtumat ja markkinointi, joista Koli pidettäisiin erillään:

Siellä Kolilla on omat systeemit ja oma lehmä ojassa ja se on niin ettäällä. Ja enemmän pitäis Lieksan kaupungin ja Metsähallituksen panostaa Ruunaaseen, ettei kaikki rahat menisi tuonne Kolille! Ruunaa on iso alue ja siellä pitäis ne tuototkin olla isot Lieksalle ja monen yrittäjän vielä saada leipänsä siitä, niin Ruunaan alue vaatisi paljon tehokkaamman Koliin rinnastettavan markkinonnin, myynnin ja yrittäjämäärät ja muut.

Kesällä, kun Kolilla ei ole sillä tavalla aktiviteetteja niin kulettas niitä järven yli tänne lautalla, tai paljonhan porukka kulkeekin Kolilla, käyvät siellä ibailemassa maisemia ja tulevat tänne, meidän asiakkaat menee Kolille ja Kolin asiakkaat tulee tänne. Liikehdintää tässä välillä on, mutta saisi olla paljon enemmän. Pysähtymisaika! Jokainen vuorokausi mitä saadaan asiakas jäämään, aina se on jonkun etu, ja kun se on jonkun etu, niin vähitellen siitä tulee kaikkien etu. Sen takia paljon enemmän pitäis olla tämmöinen maakunnallinen, alueellinen näkökanta näihin - ei helvetti sitä paikkakuntaa. Kaupungin pitäisi nimenomaan ajaa sitä, että saataisiin molemmat puolet. Kaikki mainonta kaupungilta satsattiin Koliin ottamatta huomioon sitä että tällä puolella työllistetään enemmän, ja ennen kaikkea Kolihan on talvipaikka ja tämä on puhtaasti kesäpaikka, jollon pitäis kattoo ne painotukset. Kaupungin etuhan on se että rahaa jäisi mahdollisimman paljon Lieksaan. Veromarkat meni ulos, sitä ei ajateltu, balanssi pitäisi muuttaa enemmän tännepäin, että rahaa jäisi Lieksaan. Se on se ongelma. Karelia Expertin toiminta on täysin näköalaton.

Mehän puhutaan nyt rahasta. Jos me puhutaan tunteesta, niin kyllähän me voidaan tunteilla, että ”meillä on Koli, ihanaa, meillä on Koli ja Patvinsuo ja Ruunaa”! Mutta missään ei kukaan rahasta mitään, niin kuin kunnolla. Meillä on luontokohteita, joista Metsähallitus on tehnyt ilmasia. Matkailijoilla on siellä tosi kiva olla. Siitä ei tule kuitenkaan sitä rahaa. ---. Rahaa ei käytetä kotimaassa. Meillä on tämä kulttuuri niin kuin Pielisen latu, että täällä kaikki pitää olla ilmasta, jotta saadaan edes kansa liikkeelle!

Ruunaalla oli ennen oma kehittäjä: Ruunaa-Koli yhteistyö tarkoittaa sitä, että yksi työntekijä otetaan sieltä pois.

5.3 Paikallinen kulttuuri ja perinteet

Lähes kaikki yrittäjät kertoivat hyödyntävänsä paikalliskulttuuria ja perinteitä jollakin muotoa yritystoiminnassaan. Keskusteluissa mainittiin esimerkiksi vanhanaikaisten, perinteisten ruokien tarjoaminen ja koskenlaskutoiminta, joka nähtiin tukkilasikulttuurin jatkeena. Yrittäjien ohjelmalvelupaketeissa hyödynnettään paikallisia käyntikohteita sekä tukkilaisuutta ja sotahistoriaa erilaisissa tapahtumissa, esimerkkeinä Rukajärvijuhla, perinneiltamat, Ruunaan tukkilaistanssit ja myytävät käsityöt ym. tuotteet.

Perinteet ja paikalliskulttuuri koettiin hyvin tärkeäksi. Niiden näkyvyys Lieksassa oli toisten mielestä ihan hyvä. Mainittiin mm. monipuolinen Pielisen museo ja Rukajärvikeskus, mutta toiset huomauttivat pahoista epäkohdista, kuten Lieksan arvokkaan uittokulttuurin tuhoamisesta ”uitonukot” hävittämällä. Eräässä haastattelussa puheeksi tuli Lieksan kaupunkikuvan kerroksellisuus: paikallishistoriaa pitäisi tuoda enemmän esille lisäämään asukkaiden asumisviihtyvyyttä ja luomaan paikallisten omaa identiteettiä.

Kyllä! Pitäs paljon enemmän pitää yllä. Satoaja vuosia vanha kauppareitti, täältäähän kulki tervaveneet Nurmekseen ja Oulujärven kautta maailmalle!

Savottaperinnettä saisi vielä irti, Lieksanjoki oli erittäin tärkeä uittojoki. Kulttuuri on täällä mukana, tukkilaisperinneyhdistys järjestää tapahtumia Ruunaassa. Paikallishistoriaa on esillä mm. Ruunaan näyttelyssä. Kolilla on käynyt maankuulija taiteilijoita, ja niitä on hyödynnetty huomattavasti enemmän siellä, vaikka eiköhän niitä kareliaaneja ole liikkunut täälläkin. Kulttuuri ja perinteet keskittyisi Lieksanjokeen ja rajaperinteeseen.

Eipä juuri ole esillä, täältä on justinsa paikallishistoria purettu ja pilattu, täälläkin oli näitä uitonukkoja, en ymmärrä, miksi ne piti purkaa pois? Täällä oli sata vuotta Suomen tärkein uittojoki, niin ne pitäisi melkein palauttaa! Onhan tuonne Sükkäkoskelle se uiton perinneranta tehty, mutta kyllä ne ukot ois saanu olla! Jos uittoperinneyhsistys tekisis ne takaisin. Kun ne ois tuolla ja ihmiset kyselis uteliaina että 'hei mitäs noi on!' ja sittenhän siihen vois tarinan kehittää.

Museo, Lieksan kirkko, Paateri... Nämähän ovat ibania, kyllä kulttuuria löytyy!

Pidetään tärkeänä matkailubommassa, että tuotteet pohjautuu alueen perinteeseen ja pitäisi lisätä kaikilla sektoreilla ---. Kaikki entinen on purettu pois, ei kulttuuriperinteet paljon Lieksassa näy!

Haastattelujen yhteisessä selvisi, ettei Lieksan suurin kulttuuritapahtuma, vuosittainen Lieksan Vaskiviikko, näy Ruunaalla juuri muuten kuin korkeintaan majoitustilojen kysyntänä: ”Kun Vaskiviikko on Lieksassa niin Ruunaa hiljenee!” Musiikkikansaa on joskus yritetty houkutella konserteilla Ruunaalle huonolla menestyksellä.

5.4 Ruunaan metsätyömieskoti

Haastateltavilta kysyttiin, mitä mieltä he ovat metsätyömieskodin nykytilanteesta ja mitä ajatuksia heillä on sen historiasta. Metsätyömieskodin nykytila on kaikkien haastateltavien mielestä onneton, paikka on suoraan sanoen jo parhaat päivänsä nähnyt. Esimerkiksi tontin rakennukset tarvitsevat monen haastateltavan mielestä paljon remonttia, toisten mielestä tilat ovat tällä hetkellä ihan kelvolliset tai investointien tarvetta ei osattu kuvata tarkkaan. Haastateltavat kuvasivat paikan epävarmaa tulevaisuutta hämmentäväksi ja harmilliseksi, kun hoitokotitoimintaa ajetaan vähitellen alas. Eräässä keskustelussa harmiteltiin myös sitä, ettei metsätyömieskodin palveluista ole ollut saatavilla tietoa.

Haastatteluissa kävi ilmi, että metsätyömieskodin merkitys metsureiden vanhuudenkotina nähtiin tärkeänä. Paikalle tärkeiksi ja omaleimaisiksi asioiksi kuvattiin kodinomaisuutta ja yhteisöllisyyttä, joiden mainittiin muutamassa keskustelussa olevan yhä läsnä metsätyömieskodissa. Savotta- ja uittohistoriaperinteet ovat haastateltavien mielestä huonosti esillä metsätyömieskodissa. Metsätyömieskodin syrjäistä sijaintia osa piti ongelmallisena ja teiden kunnan ja talven asettavan haasteita kiinteistön kunnan ohella toiminnan laajentamiselle.

Nykytila on aivan onneton! Eihän siellä enää kuin 6 miestä. Ennen oli kaikki paremmin, miehiä tuli... Kodinomaisuus ja yhteisöllisyys on siellä omaleimaisinta! Siellä keitetään ja siivotaan, leivotaan ite, se pätee yhä, vaikkakin pienemmässä mittakaavassa. Se perinne pitäis kyllä säilyttää - ja ihmisiä lisää.

Onhan se kymmeniä vuosia ollu toiminnassa, metsätyömiessäitiö on lakkautettu ja kävijämäärät on vähentyny. Kyllä siellä tulee käytyä. Aika selvillä olen sen tilanteessa, vähän pessimistiset ajatukset, miten pitkään se säästöpainneiden alla voi olla toiminnassa.

Kyllä se ongelma on, kun ei ole siitä jatkosta varmuutta. Paikka on välillä oli myynnissä ja nyt kaupungilla, mutta kuinka kauan? Ja mitä sinne oltas tekemässä ja mikä on kiinteistön kunto? Millaista remonttia se vaatii? Haasteita siinä on kyllä. Silloin kun se oli myytävänä joku vuosi sitten, niin kuulin ajatuksia, että kiinnostusta oli kehittää jotain hyvin luontoon pohjautuvaa toimintaa.

5.4.1 Matkailutoiminnan mahdollisuudet ja perinteiden hyödyntäminen

Useampi haastateltavista varoittelivat uskaliaasta hankkeesta lähteä yksityisyrittäjänä toiminaan metsätyömieskodille: eritoten huomautettiin kustannuksista ja lyhyestä sesongista.

Lämmityskustannukset on aivan hirveät, sehän on kuin harakanpesä! Öljylämmitys ja kaikki. Ei kannata.

Vaikeita asioita: sijainti, teiden kunto, kiinteistöjen kunto, öljylämmityskustannukset, pitkä talvi, jolloin Ruunaa hiljenee, hyödynnettävä kesäkausi on hyvin lyhyt.

Epäilyistä huolimatta lähes kaikki haastateltavat osasivat nähdä mahdollisuuksia Ruunaan metsätyömieskodin matkailutoiminnalle. Haastattelujen yhteydessä ehdotettiin mm. savottakahvilaa, majoitustoimintaa, perinteisiin liittyviä tapahtumia ja iltamia, täydennysmajoitusta, leirikouluja, luokkaretkiä, (eräleirit lapsille, ks. opettajien materiaalipaketti) luontoon- ja hyvinvointiin liittyviä palveluita, perinteisiin ja historiaan pohjautuvaa kotiseutumuseota. Muutamaan otteeseen keskusteluissa verrattiin metsätyömieskodin tilannetta Loma-Kitsiin, jossa homma on saatu toimimaan syrjäisestä tilanteesta huolimatta esim. tarjoamalla majoitusta metsästäjäporukoille.

Onhan siellä tyhjää majoitusilaa ainakin, että pystyisihän siellä nuorisoleirejä ja tämmöstä järjestämään. Jos ne äijät siellä ovat niin jotain tarinoita kertoa. Ja miksei sinne voisi ns. jatkämuseota, niin kuin Loma-Kitsissä on, jotain rekvisiittaa ym. ehkä. Rakennukset eivät ole arkkitehtuurisesti semmosia kiinnostavia. Haastetta keksiä, mikä tekisi paikasta vetovoimaisen, en osaa sanoa.

Haaste on saada se läpivuotisena taloudellisesti toimivaksi, kun on isot kulut ja sijaintikaan ei ole enää keskustassa, elämäntapayrittäjyyttä täytyy olla mukana. Kyllähän se ympäristökin jotakin

niille asiakkaille antaisi. Hyvinvointiin liittyvät luonnossaliikkumisen ryhmät nyt nousevassa roolissa. Ks. Metsäballituksen sivut: kävijätutkimus Patvinsuolta: Hyvinvointiin liittyvä kysymys: miten ihmiset arvottaa kansallispuistossa liikkumisen euroissa noin 200 arvoiseksi.

Siinähan olisi tilat monenlaiseen toimintaa. --Kyllä siinä nähdäkseni mahdollisuuksia olisi ainakin majoitustoimintaan kesäaikaan, mutta kyllä sinne jotain ihmeellistä pitäisi keksiä, jos matkailun varaan laskee.

Voisi olla infoa tarjolla metsätyömiessperinteestä, mutta ohjattaisiin tutustumaan museoon tai toisinpäin, jos museovieraat haluavat tutustua metsätyömieskotiin tai majoittua siellä. Tai tarjottaisiin kyyditystä Lieksan kohteisiin kerran viikossa. Luokkaretket, kokemusta: luokka tutustui metsätyömiessperinteeseen museolla ja sitten maastossa vanhalla kämpällä. Lieksan ja Ruunaan opettajat ovat koonneet opetuspaketin Ruunaasta koululaisille. Tapahumapäiviä voisi järjestää metsätyömieskodilla! Hyvää ruokaa, lämminpeti, luontoelämyksiä, sauna ja ehkä vielä joku wellness-palvelu, esim. turvekylpy/hieronta tms.

Tukkilais- savottahistoria ei näy siellä kyllä nyt mitenkään. Kotimuseo oli joskus suunnitteilla... Sinne vois ihan hyvin kehitellä kaikkea vanhoja savottajuttuja!

Haastatteluissa selvisi, että Ruunaan metsätyömieskodilla on harjoitettu menestyksekkäästi majoitustoimintaa:

--Ja sitä matkailutoimintaa voisi ihan huoletta! Eläkeläisryhmiä ja koululaisryhmiä kävi ihan päivän matkalla muinoin noin vuonna -90, tämä oli ennen retkikohde täällä Ruunaassa. Ja sitten kun oli ne perinneuittopäivät, niin non-stoppina kävi linja-autoilla porukkaa. He ilmoittivat etukäteen, että halusivat tulla tutustumaan ja siellä oli nuotiokahvit valmiina heille pihalla odottamassa!

5.4.2 Ajatuksia yhteistyöstä ja metsätyömieskodin merkityksestä

Yrittäjiltä kysyttiin kiinnostusta tehdä yhteistyötä Ruunaan metsätyömieskodin kanssa oletuksena, että siellä järjestettäisiin heidän aiemmin kuvailemaansa matkailutoimintaa. Kaikki haastateltavat, jotka uskoivat matkailutoiminnan mahdollisuuksiin ilmaisivat tukensa ja valmiutensa tehdä yhteistyötä metsätyömieskodin kanssa. Kuitenkin kuvaukset yhteistyön

luonteesta vaikuttivat melko pienimuotoisilta, kuten satunnaisten tapahtumien järjestämistä, majoitusta tarvitsevien matkailijoiden välittämistä, yhteisen kyydityksen järjestämistä Lieksaan tai paikan mainostamista omille asiakkaille. Metsähallituksen palvelut ja alueet olisivat metsäyömieskodin käytettävissä, mutta muuten yhteistyötä ei osattu kuvailla. Metsäyömieskodin toivottiin kuitenkin säilyvän tavalla tai toisella ja osassa haastatteluissa kuvattiin sen olevan merkittävä Ruunaalle.

Kyllä varmasti niiltä osin kuin pystyy tekemään jotain järkevää, olla mukana järjestämässä tapahtumia Ruunaalla. Otettas ne ukot sieltä kyytiin ja vietäs Koskikartanolle kuuntelemaan lauluiltoja - tai toisin päin: käytäs vaikka kerran kesässä pitämässä joku lauluilta metsäyömieskodilla.

Totta kai, yhteistyölle ollaan avoimia. Vietäs sinne majoittujia ja tarjottas ohjelmalveluita metsäyömieskodin majoittujille. Sieltä pystyttäs kuljetukset järjestämään ees-taas. Näin pienellä alueella yhteistyö on A ja O pienyrittäjien kesken, kun omat resurssit ei riitä aina kaikkeen, niin tarvii toisen apua ja toisin päin.

Kyllä totta hemmetissä. En tosin nää taloudellisesti järkevänä että kukaan siellä sais pärjäämään, se on ihan liian pieni yksikkö.

Oishan se yksi osakas Ruunaan markkinoinnissa, painostas kaupunkia ja Metsäballistusta on alueella enemmän painoarvoa mitä enemmän vanhoja toimijoita, sitä myöten ois hyvä että se toiminta säilyisi, vaikka uhkakuvia on jos jonkinlaisia. Muuten Ruunaan tiellä taas entistä hiljaisempaa.

Kyllä se pitäisi sitä aluetta omalla tavallaan elävänä.

Ruunaan metsäyömieskodin ensimmäiset asukkaat olivat vanhoja metsureita, jotka metsästä olivat saaneet leipänsä. Sütähän se paikan perinne ja historia hyvin pitkälle tulisi. Metsäyömieskoti on ilman muuta oleellinen osa Ruunaata ja se sopii hyvin sinne, kun Ruunaan aluekin on elänyt metsäyöstä hyvin paljon. Metsä tarjosi hyvin paljon toimeentuloa, savotat ja uitot ovat osa Ruunaan historiaa. Metsäyömieskodilla on rikas historia kouluna ja myöhemmin metsäyömieskotina, olisi hienoa nähdä se jatkuvan.

Perinteikäs paikannimi 'Metsäyömieskoti' pitäis tulevan yrittäjän säilyttää! Kyllähän se on musta ankeko tuolla kohalla, jos siellä ei oo mitään toimintaa!

6 KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on luoda käyttökelpoisia kehittämisideoita Ruunaan metsätyömieskodin matkailutoiminnalle. Tässä kappaleessa kuvataan lyhyesti tuotekehitystäoimintaa, jolla pohjustetaan kehittämisideoiden esittelyä. Ideoiden esittely alkavaa luvusta 6.2.

Tosiasiaan on, että ihmisten tarpeet muuttuu ajanoloon. Siinä täytyy yrittäjän aika herkällä korvalla kuunnella, että mitä tarjoaa ja mikä käy kaupaksi.

6.1 Tuotekehitystoiminta

Tuotekehitystoiminnasta puhuttaessa tarkoitetaan prosessia, jossa päämääränä on luoda aivan uusi tuote tai kehittää jotain tuotetta paremmaksi. Olennaista osaa tuotekehityksessä näyttelee luovuus, mikä antaa viitteitä myös siitä, että tuotekehitysprosessin lopputuotetta kutsutaan yleisesti myös innovaatioksi. Tuotekehitysprosessia voisi kuvailla luovaksi ongelmanratkaisuksi, joka alkaa jo valmiin tuotteen potentiaalisen parannusmahdollisuuden huomaamisesta tai ongelmasta, jolle aletaan etsiä ratkaisua luomalla uusi tuote. (Hietikko 2008, 15–16.)

Tuotekehityksessä tulee aluksi perehtyä kehitysidean, toisin sanoen tuotteen taustalla vaikuttaviin tekijöihin ja faktoihin ja määritellä sille tavoitteet eli täytettävät tarpeet. Tämän jälkeen prosessissa suunnitellaan luovasti ideoiden erilaisia vaihtoehtoja, kuinka tuote tuotetaan tai miten se saadaan toimimaan. Sitten kun ideat on saatu laadittua, on syytä luoda niihin kriittikomainen arvio ja punnita niiden hyviä ja puutteellisia puolia. Arvion tuloksena valitaan parhaaksi julistettu kehitysvaihtoehto tuotteelle ja pannaan se käytäntöön. (Hietikko 2008, 15–16.)

Tuotteella on aina ennalta spesifioidut käyttötarkoitukset, jotka yleensä perustuu asiakkaalta saatuihin tarpeisiin; Tuote on siis asiakkaalle tuotettava hyödyke. Ominaispiirre perinteisellä tuotteilla on se, että yhtä tuotetta voi ikään kuin monistaa samansisältöisenä lukuisia määriä.

(Leinonen 2006. Kajaanin ammattikorkeakoulu.) Sen sijaan esimerkiksi räätälöidyt tuotteet tehdään aina ainutlaatuisina kappaleina asiakkaalle.

Tuotteen ensisijaisena tehtävänä on vastata asiakkaan tarpeisiin (Hietikko 2008, 16). Tuote voi olla tavara, palvelu tai yhdistelmä molemmista. Tuote koostuu suoritteista eli palvelutoiminnan tapahtumista. Tuotteen osana oleva suorite voi myös olla muodoltaan tavara, palvelu tai molempia. (Leinonen 2006. Kajaanin ammattikorkeakoulu.)

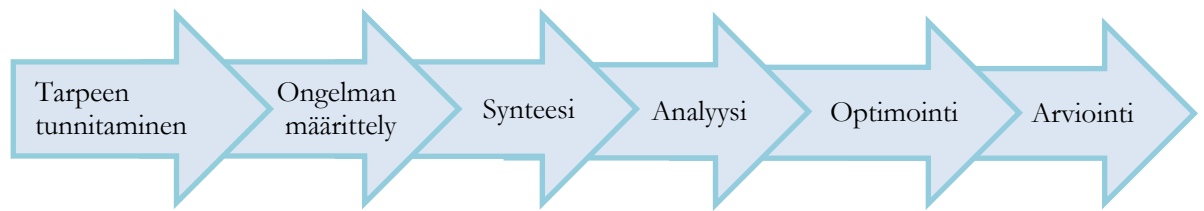
Tuotekehitys on jatkuvaa innovaatiotoimintaa, jota ohjailevat asiakkaan alati muuttuvat tarpeet, ja joita ilman ei tuotekehitystoiminta olisi merkityksellistä. Asiakkaan tarpeiden tyydyttämiseen löytyy usein enemmän kuin yksi keino, mutta tuotekehityksen haasteena onkin ideoida optimaalinen ratkaisu, joka täyttää asiakkaan tarpeet ja on kustannustehokas toteuttaa. (Hietikko 2008, 27.)

Yrityksellä on aina jokin tavoite saavutettavanaan. Tuotestrategia on yrityksen ja tuotekehityksen yhdistävä tekijä, joka kuvaa, kuinka yrityksessä innovoidaan yrityksen strategiaa tukevia tuotteita. Yrityksen tuotestrategiassa tulisi kuvata, minkälaisille markkinoille yritys tähtää, millaisia tarpeita yritys haluaa tuotteillaan tyydyttää, ja mikä on kohderyhmä, kuinka laajaa tuotevalikoimaa pidetään yllä, miten erotutaan ja päihitetään kilpailijat sekä miten paljon tuotteilta vaaditaan voittoa. Yrityksen tulisi tuotestrategiassaan tunnistaa riskit ja arvioida kustannuksia. (Hietikko 2008, 28–29.)

Innovaatioprosessi on moniulotteinen asia, joka yksinkertaisesti tiivistettynä on tuotteen miettimistä valmistuskelpoiseksi kokonaisuudeksi. Innovaatioprosessi kuuluu osaksi yrityksen jokapäiväistä toimintaa, ja sitä tehdään yrityksen jokaisella sektorilla. Tätä innovaatiotoimintaa voidaan havainnollistaa erilaisten mallien avulla, mutta yksityiskohtaista kaavaa siitä ei saa. (Hietikko 2008, 15). Tarkempia mallinnuksia on laadittu tuotekehitysprojekteille, joka on vapaammasta innovaatiotoiminnasta poiketen tiukkaan tavoitteellistettu ja aikataulutettu projektiluontoinen työ. Tuotekehitysprojektit ovat osa yritysten harjoittamaa innovaatiotoimintaa. (Hietikko 2008, 48). Tämä opinnäytetyö ei ole tuotekehitysprojekti, koska kyse on vain ideoinnista eikä selkeistä aika- ja resurssitavoitteisiin määritellyistä ja käytäntöön toteutettavista suunnitelmista.

Tämän opinnäytetyön havainnollistamiseen sovelletaan Hietikon (2008, 42) esittämää tuotekehitysmallia (kuvio 1). Hietikon mukaan kyseessä on hyvin yleisesti käytetty yksinkertainen tuotekehityksen peräkkäisprosessimalli, joka koostuu seuraavista vaiheista:

Kuvio 1. Peräkkäisprosessinmalli

1. **Tarpeen tunnistaminen.** Tarve voi syntyä esimerkiksi markkinoiden palautteesta, uudesta teknologiasta tai tuotteen toiminnan parantamisesta.
2. **Ongelman määrittely.** Asetetaan kehitystyön tavoitteet ja määritellään spesifikaatiot.
3. **Synteesi.** Sisältää luovan työn vaiheen, jossa suoritetaan ongelman ratkaisemiseksi sopivien ideoiden generointi ja niiden yhdistäminen konseptiksi.
4. **Analyysi.** Tässä vaiheessa analysoidaan konseptia, jotta voitaisiin saada luotettava kuva sen toimintakyvystä. Jos ongelmia havaitaan, voidaan joutua palaamaan takaisin synteesivaiheeseen.
5. **Optimointi.** Sisältää detaljisuunnittelua, jonka aikana tuote saa lopullisen muotonsa.
6. **Arviointi.** Tässä vaiheessa tarkastellaan kriittisesti lopputulosta ja sen kykyä toteuttaa ensimmäisessä vaiheessa tunnistettu tarve. (Hietikko, 2008, 42.)

Tässä työssä tarpeet tunnistettiin perehtymällä aiempiin tutkimuksiin (kuten yritystutkimuseen, luku 3.4) sekä konsultoimalla asiantuntijoita teemahaastattelumenetelmällä: Ruunaan ja Lieksan matkailualan toimijat antoivat haastatteluissa ensisijaista tietoa matkailun tilasta, kehittämistarpeista ja kysynnästä toiminta-alueella. Haastatteluissa toteutetussa kartoituksessa vastaukset yhtenivät tuoreen yritystutkimuksen samoja aiheita käsittelevien tulosten kanssa, joten haastattelun tuloksia voidaan pitää luotettavina. Tulosten pohjalta saatiin tunnistettua tarpeet.

Ongelman määrittelyä tässä työssä vastasi vaihe, jossa tunnistettujen tarpeiden pohjalta asetettiin tavoitteet ja määriteltiin spesifikaatiot metsätyömiestöön kehittämideoille.

Spesifikaatiolla voidaan tarkoittaa tuotteen vaatimuksia tai teknisiä ominaisuuksia. Tuotespesifikaatioilla tarkoitetaan tuotteeseen liittyviä mitattavia ominaisuuksia ja niille asetettuja tavoitearvoja. (Hietikko 2008, 43.) Spesifikaation käsitettä Hietikko (2008, 65) tarkentaa seuraavasti: ”Spesifikaatio muodostuu aina mitattavasta suureesta ja siihen liittyvästä arvosta. Esimerkiksi *'keskimääräinen kokoonpanoaika'* on suure ja *'korkeintaan 75 sekuntia'* on sen arvo. Arvo voi esiintyä hyvin monessa eri muodossa, esimerkiksi numerona, vaihteluvälinä tai totuusarvona (tosi/epätosi).”

Spesifikaatio määritellään käyttämällä lähteenä tarvelauseita. Tarvelauseet, eli asiakkaiden esittämät tarpeet, yksistään harvoin riittävät arvioimaan suunniteltavan tuotteen menestymismahdollisuuksia markkinoilla. Siksi tarvitaan näitä tarkempia mitattavia määreitä eli suuretta ja arvoa kuvaamaan tuotteen saavutettavia tavoitteita. Yhtä tarvelauseetta kytetään kuvaamaan mahdollisimman osuvalla suureella ja mittayksiköllä, ja monesti onnistuneen tarpeen kuvaamiseen tarvitaan useampia spesifikaatioita. Subjektivisia eli yksilöllisiä arvoja on kuitenkin usein hyvin hankala mitata. (Hietikko 2008, 65.)

Suurearvojen määrittelyssä auttaa benchmarkaus eli kilpailijoiden tuotteiden tutkiminen: tarkastellaan tarvelauseiden ja spesifikaatioiden avulla, kuinka hyvin kilpailijoiden tuotteet kykenevät vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Arvioinnin jälkeen asetetaan spesifikaatioittain oman tuotteen tavoitearvot esimerkiksi niin, että määritellään kullekin spesifikaatiolla aina saavutettava minimiarvo sekä ihannearvo, johon pyritään saavuttamaan tuotekehityksessä. Spesifikaatioita kannattaa pitää avoimina läpi tuotekehitysprosessin myöhemmät vaiheet, kunnes niiden toteuttamiskelpoisuus varmistuu. (Hietikko 2008, 66–67.)

Synteesi kuvastaa työn ideointivaihetta, luovuuden ja määriteltyjen tavoitteiden yhdistämistä kehitysehdotuksiksi. Analyysi puolestaan kuvaa tässä työssä asiantuntijan eli toimeksiantajan palaute- ja arviointiosiota. Toimeksiantaja kuvailee ehdotuksien soveltuvuuden ja hyvät puolet. Lisäksi hän huomioi mahdolliset asiat, jotka hän kokee ongelmallisiksi yhdistää metsätyömieskodin hoitokotitoimintaan tai paikan luonteeseen tai jotka eivät hänen mukaansa ole tarpeeksi perusteltuja kysyntään nähden.

Optimointi ja lopullisen arvioinnin vaiheet jäävät tästä työstä pois, mutta ne vaiheet käydään läpi siinä vaiheessa, jos jotakin ehdotuksista ryhdytään kehittämään käytäntöasteelle. Silloin hyväksi arvioidut ehdotukset jalostetaan lopulliseen muotoonsa hiomalla ne yksityiskohtia myöten, suunnittelemalla myös budjetti ja laskemalla kustannuksia. Kun ehdotus on

tuotteistettu ja laitettu käytäntöön ja toimintaa on seurattu jonkin aikaa, voidaan vasta antaa viimeinen arvioiva katsaus prosessin onnistumisesta.

6.2 Huomioitavaa Ruunaan metsätyömieskodin matkailutoiminnan kehittämisessä

Opinnäytetyön tarkoituksena on antaa toimeksiantajalle kehittämissuhteita Ruunaan metsätyömieskodin toiminnan laajentamisesta matkailutoimintaan. Kehittämissuhteet perustuvat Ruunaan ja Lieksan alueen matkailun asiantuntijoille sekä Ruunaan metsätyömieskodin asiantuntijoille tehtyyn teemahaastatteluun. Teemahaastatteluun perustuen opinnäytetyössä Ruunaan metsätyömieskodin matkailullisten kehitysideoiden pääpaino on majoitustoiminnassa (kysytyin tarve alueella, palvelee alueen tyypillisintä matkailijaa), erityisryhmissä (pyritään luomaan uusi asiakassegmentti ja erikoistumaan muihin alueen palveluntarjoajiin nähden), luonnonläheisessä toiminnassa (toiminnassa halutaan hyödyntää alueellisia vahvuuksia ja trendejä, kuten hiljaisuutta), luokkaretkissä ja kurssitoiminnassa (toimintaa on kokeiltu ennenkin metsätyömieskodilla hyvällä kokemuksella) sekä savotta- ja uittoperinteessä, jonka edustaminen sopii paikan luonteelle oivallisesti. Haasteena on kuitenkin erottua Pielisen museon rinnalla.

Tarkoituksena on, että vaikka yksi ehdotus käsittelee lähinnä toimintamahdollisuuksia yhden teeman ympärillä, voi kehittämissuhteita yhdistellä halutulla tavalla, vähän kuin poimia parhaat ja toteuttamiskelpoisimmat päältä ja luoda metsätyömieskodille halutun kokonaisuuden. Eritellyt, suunnitellut matkailutoiminnan kehityssuhteet esitellään opinnäytetyön luvuissa 6.3-6.6.

Kaiken kaikkiaan menestyäkseen metsätyömieskodin matkailutoiminnan tulisi olla monipuolista, muuntautumiskykyistä ja ainutlaatuista. Tarkoitus ei ole lähteä kilpailemaan muiden alueen matkailutoimijoiden kanssa, vaan täydentää alueen palvelutarjontaa luomalla uusia palveluja ja houkuttelemalla uusia asiakasryhmiä alueelle. Näin toiminta hyödyttää kaikkia alueen yrittäjiä. Avainasemassa metsätyömieskodin toiminnassa on tiivis yhteistyö muiden alueen yrittäjien kanssa. Teemahaastattelujen mukaan, muut yrittäjät olisivat halukkaita välittämään asiakkaitaan majoittumaan tai tutustumaan metsätyömieskotiin, järjestämään yhteisiä kuljetuksia tai auttamaan tapahtumien luomisessa metsätyömieskodille.

Useasti esille tullut ongelma metsätyömieskodin kannalta on paikan syrjäinen sijainti. Sijaintia ei voi muuttaa, mutta osaltaan voi ainakin pyrkiä luomaan mielikuvaa, että kun on jo tullut Ruunaalle, ei ole iso kynnyks enää poiketa metsätyömieskodilla. Myös hyvät yhteistyökuviot Kolin ja Lieksan suuntaan ovat hyvin oleelliset ja näkyvyyden luomiseen Koliille auttaisi esimerkiksi liittyminen Koli Ry:n piiriin.

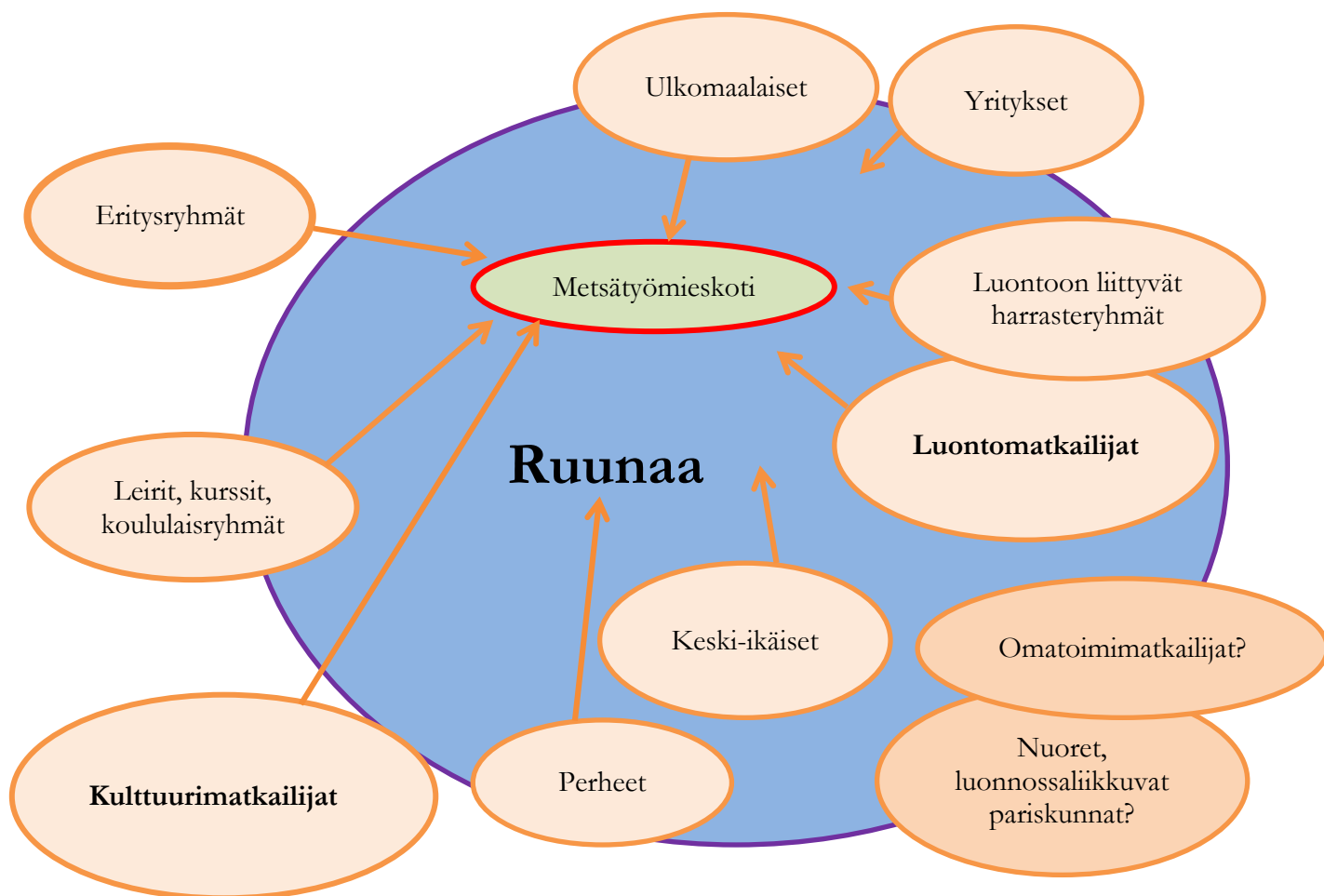
Ratkaisevaa metsätyömieskodin matkailutoiminnan menestymiseksi olisi hyvä näkyvyys hyvinvointi-, hoiva- ja matkailulehdissä, verkossa, sosiaalisessa mediassa ja matkailuaiheisilla keskustelupalstoilla. Mikäli Ruunaalle luodaan hyvä yhteismarkkinointikanava, olisi metsätyömieskodin päästävä siihen mukaan. Haastattelujen mukaan Lieksan tapahtumista tiedotetaan puutteellisesti, ja yhdeksi ratkaisuksi ehdotettiin Karelia Expertin ylläpitämää tapahtumakalenteria. Metsätyömieskoti sai myös palautetta, ettei sen aiemmista majoituspalveluista ole ollut saatavilla tietoa, joten on tärkeää kunnostautua ja tiedottaa metsätyömieskodin palveluista ja, näistä palveluista riippumatta, mieluiten usealla eri kielellä. Toiminnasta olisi tärkeää olla saatavilla tietoa, esimerkiksi metsätyömieskodin omilla Facebook- tai www-sivuilla, suomen kielen lisäksi ainakin englanniksi, saksaksi, ranskaksi ja venäjäksi.

Metsätyömieskodille pitäisi tehdä myös kunnolliset opastekyltit teiden varsille, erityisesti kantatie 73 varteen, jossa on jo opasteet Ruunaan retkeilykeskukselle sekä Lieksasta Ruunaalle johtavan Hattuvaarantien varteen (tie 522). Metsätyömieskodin kyltti voisi olla varustettuna majoitusta tai perintökohdetta kuvastavalla symbolilla.

Kaikkien ehdotuksien toteuttaminen vaatisi jollain muotoa metsätyömieskodin infrastruktuurin remontoimista, siistimistä ja asumisympäristön viihtyvyyden kohennusta. Järkevää olisi myös miettiä muita vaihtoehtoja öljylämmitykselle. Mikäli resursseja riittää kaipaasi metsätyömieskodin miljöökokonaisuudesta ehostamista ja uutta ilmettä, joka loisi

voimakkaammin paikan hengen mukaista tunnelmaa: olisi vaikuttavaa, jos pihapiiriin ja rakennuksiin saataisiin näkymään savottakulttuuri ja rajan rakennusperinteet kauniisti ja kiinnostavasti, kuitenkin kunnioittaen paikan historiaa vanhana koulurakennuksena. Rakennukset ovat omalla tavallaan hyvin viehättävät ja kodinomaiset, mutta tunnelmaa voisi luoda pienillä täydentävillä yksityiskohdillakin ilman radikaaleja toimia.

Yhtenä mietittävänä asiana olisi myös hyödyntää Lieksan Vaskiviikkoa, joka ei vielä tähän mennessä ole toiminut Ruunaalla. Vaikka on selvää, että matkailutoiminnan ja paikan pitäisi olla mahdollisimman monipuolisia ja muunneltavia tarpeen mukaan, ei metsätyömieskodista ole tarkoitus tehdä mitään railakasta pikkujoulujen juhlapaikkaa, vaan sen luonteeseen sopii luonnonrauhan ja -läheisyyden sekä hiljaisuuden vaaliminen, ja tämä ajatus kantaa läpi kaikkien kehittämisehdotusten. Esimerkiksi edellä mainittu Vaskiviikko profiloituu yhteisölliseksi, vaskimusiikista nauttimiseksi, jolloin se olisi linjassa metsätyömieskodin arvojen kanssa, esimerkiksi mainittuihin pikkujouluihin verrattuna.

Kuvio 2. Ruunaan matkailijat ja metsätyömieskodin matkailutoiminnan kohderyhmät

Edellä esitellään havainnollistava kuvio (kuvio 2) haastatteluissa esille tulleista Ruunaan matkailijoista sekä uusista kohderyhmistä, joille ideat suunnataan. Kuviosta erottuvat ne matkailijaryhmät, jotka ovat jo saavuttaneet Ruunaan vakituisesti sekä ne, jotka yhä ovat Ruunaan alueen ulkopuolella, mutta jotka metsätyömieskoti voisi houkutella alueelle (kuten erityisryhmät ja kulttuurimatkailijat). Kuviossa metsätyömieskodin vaikutus ulottuu kohderyhmistä vähiten nuoriin pariskuntiin ja omatoimimatkailijoihin, sillä ehditukset eivät varsinaisesti kohdistu kyseisiin segmentteihin.

6.3 Ehdotus nro 1: Majoitustoimintaa hoitokodin yhteyteen ja tilojen vuokrausta

Tämä ehdotus palvelee oikeastaan kaikkia mahdollisia kohderyhmiä, kaikkia alueen matkailijoita. Majoitustoimintaa on harjoitettu aiemminkin Ruunaan metsätyömieskodilla hyvin tuloksin. Kun haastatteluissa kysyttiin, millaista matkailutoimintaa metsätyömieskodille voitaisiin kehittää, oli majoitustoiminta yleisimpänä vastauksena haastatteluissa. Yrityksillä oli tarvetta täydennysmajoituksesta sekä laadukkaammasta mökkimajoituksesta erityisesti sesonkiaikaan kesällä. Lisäksi Vartiainen esittää liiketoimintasuunnitelmassaan, että palvelutarjontaan kuuluisi tilapäinen majoitusmahdollisuus hoitokodin omaisille tai kuntoutuville asiakkaille sekä matkailijoille.

Majoitustoimintaa voitaisiin pyörittää ympäri vuoden. Keväällä asiakaskuntana olisivat esimerkiksi luokkaretkellä olevat oppilasryhmät. Kesän mittaan Ruunaalla järjestetään joitakin tapahtumia, joissa käyvät ihmiset voisivat kiinnostua metsätyömieskodilla majoittumisesta, esimerkiksi Neitikoskella järjestettävät freestylemelonnan SM-kisat. Ruunaalla kiireisintä aikaa on muutenkin kesä, jolloin matkailijoita ja isompia harrasteryhmiä, kuten koskenlaskijoita ja melojia, liikkuu paljon. Syksyllä majoitusta voisi tarjota metsästysporukoille, ja hyvänä ruskavuonna liikkeellä voisi olla jopa vaeltajia. Talvella majoitusta tarjottaisiin erilaisille ryhmille, kuten moottorikelkkaporukoille, hiihtäjille ja metsureille. Jatkuvuutta sesonkikaudelle pyritään luomaan talvisilla tapahtumilla, joita järjestetään yhteistyössä muiden yrittäjien kanssa houkuttelemaan yöpyjiä Ruunaalle.

Avainsanana toiminnassa on yhteistyö muiden yrittäjien kanssa. Majoittujille voitaisiin tarjota paketteja ostamalla ohjelmapalveluja muilta yrittäjiltä. Talvella turvaututaan niihin alueen yrittäjiin, jotka toimivat alueella ympärivuotisesti. Metsätyömieskodin entisen

koulurakennuksen tiloja voitaisiin tarjota myös pidempiaikaisesti vuokrattavaksi. Näin on menetelty aiemminkin, kun joensuulainen yritys Erävoitto vuokrasi tilat käyttöönsä yhden kesän ajaksi ja järjesti Ruunaalla luontoon liittyvää leirikoulutoimintaa. Majoitustoimintaa voisi laajentaa rakentamalla mökkejä vaikka metsätyömieskodin lähellä olevan viehättävän lammen rantaan, missä matkailijat voisivat halutessaan nauttia enemmän yksityisyydestä ja luonnonrauhasta.

6.4 Ehdotus nro 2: Kotieläinpiha Ruunaan metsätyömieskodille

Ruunaan metsätyömieskodin pihapiirissä on vanha navetta. Alkuaikoina metsätyömieskodilla oli muutama lahjoituksena saatu oma sika (Palokas 1997, 97). Yhtenä kesänä Ruunaan metsätyömieskodilla oli kesälampaista, ja sinne otettiin myös vakituisesti asumaan kaksi kissaa. Lampaista ja kissoista tuli metsätyömieskodissa kuin perheenjäseniä, ja niihin tykäsivät niin asukkaat, henkilökunta kuin vieraatkin. Kotieläimet ovat olleet siis osana metsätyömieskodin elämää kautta sen historian.

Metsätyömieskodilla voisi pitää enemmänkin kotieläimiä, jopa ympärivuotisesti. Oma pieni kotieläinpiha houkuttelisi ainakin lapsiperheitä ja ulkomaalaisia pysähtymään metsätyömieskodilla. Myös Vartiaisen liiketoimintasuunnitelmassa mainitaan maatilan eläinten ottamisesta metsätyömieskodille. Sopivia kotieläimiä kissojen ja lampaiden lisäksi olisivat esimerkiksi koira, kanat, ankat ja hanhet, vuohet ja alpakat, kanit, suomenhevonen ja kenties metsätyömieskodille voisi ottaa jopa poroja.

Kotieläimiä voisi mahdollisesti ottaa myös osaksi hoitokotitoimintaa. Eläinystävät tuovat eloisuutta ja pirteyttä läsnäolollaan sekä aktivoivat asukkaita huolehtimaan niistä, jolloin asukkaat voivat kokea huolenpitonsa merkittäväksi ja tuo työ pitää heidät virkeinä. Myös vieraat voivat osallistua eläinten hoitamiseen. Tämänkaltaista hoitomuotoa edistää ainakin Green Care Finland ry. Yhdistyksen toiminnan ajatuksena on, että ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua pyritään edistämään luontoon liittyvän toiminnan avulla. Hyvinvointia edistävät vaikutukset syntyvät luonnon elvyttävästä läsnäolosta, osallisuuden ja kokemuksellisuuden kautta, esimerkiksi antamalla kuntoutujien toimia ohjatusti eläinten kanssa.

Näin yhdistämällä hoitokotitoiminta ja kotieläinpiha saataisiin tuotua Ruunaalle kenties aivan uusi asiakaskunta, jolle voitaisiin tarjota sekä hoitokoti että matkailupalveluja, kuten majoitusta tai luontoon ja hyvinvointiin liittyviä paketteja. Ruunaalla ei vielä ole vastaavanlaista kotieläinpihaa, mutta Lieksasta löytyy koko perheen suosittu käyntikohde elämyspiha PikkuKili, joka on tunnettu ainakin kautta Pohjois-Karjalan maakunnan. Kilpailullisesti nämä kaksi eivät olisi toisilleen välttämättä uhkatekijöitä, sillä karttapalvelu Google Mapsin mukaan Ruunaan metsätyömieskoti ja PikkuKili sijaitsevat autoilijan kannalta 55 kilometrin etäisyydellä toisistaan, mikä jakaisi kävijäkuntaa luontevalla tavalla.

Toiminnassa voisi enemmänkin hyödyntää paikallista luontoa, esimerkiksi järjestämällä asukkaiden, kuntoutujien ja omaisten kanssa ohjattuja luontoretkiä läheisille retkeilyalueille. Liikuntarajoitteisetkin on huomioitu ainakin Ruunaan Retkeilykeskuksen ympäristössä ja läheisellä retkikohteella Reposuolla. Laajemmin läheisten luontokohteiden hyödyntämisestä kerrotaan seuraavassa ehdotuksessa.

6.5 Ehdotus nro 3: Luonto- ja hyvinvointiaktiviteetit

Tässä ehdotuksessa metsätyömieskoti ottaisi valtikseen ympäröivän luonnon ja erämaan. Matkailutoiminnassa hyödynnettäisiin villin luonnon eksotiikkaa ja luontoaktiviteetteja, kuten sienestystä, marjastusta ja valokuvausta. Nykyajan kiireelliselle, kaupungistuneille ja luonnosta sekä hyvinvoinnista kiinnostuneille matkailijoille tarjottaisiin erilaisien teemojen - kuten hiljaisuus, luonnonläsnäolo, rentoutuminen, kiireettömyys, mindfulness, meditaatio, erätaidot, lajituntemus, luonnossa selviytyminen ja luonnollinen liikkuminen - ympärille rakennettuja kursseja ja retriittejä. Niiden yhteyteen voisi järjestää mahdollisuuksia vierailu läheisillä matkailuyrityksillä, esimerkiksi valokuvaajat tutustuisivat kurssin aikana pienen matkan päässä Ruunaalta sijaitsevan Erä-Eeron wildlife-toimintaan.

Toiminnassa hyödynnettäisiin lähellä sijaitsevaa aitoa erämaa-aluetta eli Ruunaan luonnonsuojelualuetta sekä retkeilyalueen tarjoamia mahdollisuuksia, esimerkiksi järjestettäisiin hiihtoelämyksiä ainutlaatuisessa koskiluonnossa tai pidempiä hiihtovaelluksia. Aktiviteettien lisäksi muut palvelut saisi joko all inclusive -tyylisesti tai puoli- tai täysihoitona. Metsätyömieskodilla olisi tarjolla siistiä perusmajoitusta yksilöille ja ryhmille sekä mökkimajoitusta (ehdotuksen nro 1 tapaan) ja myös ulkopuoliset toimijat voisivat vuokrata

tiloja metsätyömieskodilta ja järjestää siellä luonto- ja hyvinvointiteeman mukaista toimintaa, kursseja ja leirejä.

Ruokapalvelut järjestyisivät kodin omasta keittiöstä, jossa tarjottaisiin kodinomaista, hyvinvointia tukevaa, terveellistä ja paikallista ruokaa. Metsätyömieskodilla on tietysti mahdollisuus saunoa. Saunomisen ympärille voisi kehittää joitakin perinteisiä wellness-palveluita, kuten turvehoitoja tai rasittuneille liikkujille esimerkiksi hierontaa tai suolahauhehoitoja. Kokonaisuudessaan tämä matkailutoiminnan muoto olisi järjestettävissä ympärivuotiseksi toiminnaksi.

6.6 Ehdotus nro 4: Metsätyömieskulttuurin perintökohde – teemana perinteet ja paikallishistoria

Tässä ehdotuksessa kantavana ajatuksena on luoda markkinointimielessä metsätyömieskodille vaikuttava tarina, jonka kautta tuotaisiin esille metsätyömiesten elämäntyö ja Ruunaan metsätyömieskodin merkitys vanhuuden turvantuojana ja kotina. Tarinan avulla tavoiteltaisiin nostalgisoivaa, tunteisiin vetoavaa omaleimaisuutta, luotaisiin paikalle vetovoimaa ja ylipäänsä välitettäisiin savottakulttuurin historiaa eteenpäin kiinnostavasti. Hyvin värikkäästi ja arvokkaasti Ruunaan metsätyömieskodin jatkien elämästä on jo kirjoittanut mm. Unto Palokas teoksessaan *Jätjän elämää – 30 vuotta metsätyömieskotitoimintaa Pohjois-Karjalassa (1997)*, mistä voisi ammentaa hyviä tarinan aineksia.

Savotta- ja uittohistoriaa tuotaisiin esille metsätyömieskodilla ”rekvisiitan” avulla. Valokuvista ja esineistä luotaisiin omanlainen kotimuseo metsätyömieskodille, myös sisustus ja ympäristö tukisivat paikan tarinaa rakennuksista lähtien. Myös vanhan koulun historiasta voitaisiin muotoilla tarinaa rikastuttamaan metsätyömieskotia: museon näyttely voisi osaltaan edustaa katoavaa kyläkoulukulttuuria ja kertoa Lieksan alueen vanhoista kouluista.

Vallitsevina teemoina olisivat Lieksanjoen uittohistoria, savottaperinne, metsätyömieskodin tarina, kyläkoulujen historia sekä rajaperinne. Oleellista on kuitenkin pohtia, mitä uutta voidaan tarjota samoja asioita esittelevien lieksalaisten käyntikohteiden Pielisen museon, Rukajärvikeskuksen ja Rajaperinnetalon lisäksi. Yhtenä mielenkiintoisena poimintana

haastatteluissa nousi esille teema, jota ei ole vielä varsinaisesti hyödynnetty missään. Teema olisi ”elämäntapa rajaseudulla”, missä esiteltäisiin erämaaluonnon ja kulttuurin kohtaamista, idän ja lännen kohtaamista ja niiden vaikutuksista alueen ihmisiin, kulttuuriin, uskontoon, ruokaan ja perinteisiin. Metsätyömieskodin kotimuseo sopisi oivallisesti myös tämän teeman esille tuojaksi.

Toiminnassa olisi tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä Lieksan kulttuurikohteiden kesken. Näkyvyyttä tulisi saada myös Pielisen toiselle puolelle Kolille. Metsätyömieskodin yhtenä vahvuutena muihin edellä mainittuihin Lieksan kohteisiin verrattuna on se, että se ensisijaisesti vetäisi puoleensa Ruunaalle tulleita matkailijoita. Metsätyömieskodin tarjoama kulttuurihistoriakattaus voisi kiinnostaa luontomatkailijoita, perheitä ja ulkomaalaisia, kuin myös kotimaanmatkailijoita. Se voisi tarjota retkikohteen koululaisryhmille tai kokous- ja virkistyspäivän yritysryhmille. Lisäksi Pielisen museon tapaan metsätyömieskodilla voitaisi järjestää perinteisiin liittyviä tapahtumia ja iltamia, musiikkiesityksiä ja erilaisia vanhoja kädentaitoja esitteleviä työpajoja ja työnäytöksiä, kuten pöllintekoa ja ajonäytöksiä hevosen kanssa.

6.7 Toimeksiantajan palaute

Olen Aliisa Vartiainen ja ammatiltani sairaanhoitaja, mutta työskentelin sosiaalihojaajana parisen vuotta Lieksan kaupungilla ja siten sain tutustua lähemmin Ruunaan metsätyömieskotiin ja sen toimintaan. Suorittaessani yrittäjän ammattitutkintoa halusin tehdä liiketoimintasuunnitelman nimenomaan Ruunaan kodista, koska koin sen olevan jotain ainutlaatuista. Kodilla on pitkä kulttuuriperinne, ja se on osallistunut vuosikymmenet palvelemaan ja antamaan turvallisen kodin sadoille miehille, vaikka onhan joukossa ollut muutama nainenkin. Kodin vahvoihin ominaisuuksiin kuuluvat ensisijaisesti kodinomaisuus, yhteisöllisyys ja luonnonläheisyys.

Olen iloinen ja haluan kiittää, että opiskelija Korkalainen otti haasteen vastaan ja kiinnostui aiheesta sen verran, että ryhtyi tutkiskelemaan kotikaupunkinsa Ruunaan metsätyömieskodin historiaa ja muutenkin Ruunaan aluetta yrittäjien näkökulmasta. Mielestäni opiskelija Korkalainen huomioi monipuolisesti, mutta realistisesti matkailulliset mahdollisuudet Ruunaan alueella. Niin kuin moni Ruunaan alueella eri yritystoimintaa harjoittavien

henkilöiden haastattelussa kävi ilmi, että Ruunaan matkailu on hiljentynyt ja matkailijat ajoittuvat vain tietyille sesonkikausille. Opiskelijan ajatuksena on, että Ruunaan metsätyömieskodin toiminnan yhteyteen voisi kehittää majoitustoimintaa, kotieläinpihaa, luonto- ja hyvinvointipalveluita sekä perinne- että paikallishistorian tuntemusta. Koen, että kaikki nämä ajatukset ovat kehittämisen arvoisia, mutta se vaatisi uutta ja innokasta yrittäjää (tai yrittäjiä) tekemään näistä innovaatioista ympärivuotisia tapahtumia yhdessä toisten alueen yrittäjien kanssa.

Erityisesti haluaisin nostaa kotieläinpihan ensimmäisten uudistusten joukkoon, koska tällaista yritystoimintaa ei ole aivan lähiseudulla ja lähipalvelu toisi enemmän uutta tekemistä mm. perheille koskenlaskun, patikoinnin ja kalastuksen rinnalle. Myös hoivakodin asukkaille eläimet toimisivat hyvinvoinnin edistäjinä, koska eläimet toisivat mielenvirikkeitä ja ylläpitäisivät asukkaiden toimintakykyä vuoden jokaisena päivänä.

Ainoana ongelmana näen nyt sen, kun Ruunaan metsätyömieskodin toiminta lakkautetaan. Vaikka ns. metsienmiehet ovat ”kuolemassa sukupuuttoon” niin aina löytyy sosiaalisista tai muista syistä toimintarajoitteisia asiakkaita, jotka voisivat saada omaan elämäänsä sisältöä ja arvokkuutta nimenomaan tämänlaisesta ainutlaatuisesta asuinympäristöstä.

Tämä opinnäytetyö osoittaa myös sen, että yhteistyötä eri toimijoiden kesken tulisi lisätä ja yhdessä kehittää koko Ruunaan aluetta mukaan lukien myös Kolin alueen. Erilaisia yhteistyöhankkeita on ollut vuosien varrella, mutta tämä tutkielma osoittaa myös sen, että toiminta alueella on hiipunut ja tarvittaisiin uutta energistä sykkettä, jotta Ruunaan alue saataisiin taas entiseen kukoistukseensa.

Pienenä puutteena työssä koen, että hoitokodin asukkaiden näkökulmaa ei ole matkailuehdotuksissa huomioitu. Asukkaiden haastatteleminen ja kuuleminen olisi tuonut lisää näkemystä työlle, mutta tässä tilanteessa, kun metsätyömieskotitoiminta on päätetty lakkauttaa, olisi se siis kuitenkin lopulta ollut hieman turhaa työtä. Aikaisemmin, kun Ruunaan metsätyömieskodilla on majoitustoimintaa ollut ja vieraita käynyt, kokemuksen mukaan asukkailla ei ole ollut mitään sitä vastaan.

Mielestäni myös läheisellä Nurmijärven kylällä olisi ollut hyviä yhteistyömahdollisuuksia ja palvelutarjonnaltaan sopivia yrityskumppaneita, kuten Jongunjoen Erästely, joita olisi voinut ottaa mukaan työhön haastateltaviksi. Olisi ollut mielenkiintoista saada kuulla ajatuksia Ruunaan metsätyömieskodista myös sieltä suunnalta. Kaikki esitellyt toimintaehdotukset

ovat hyödynnettävissä hoitokotitoiminnan laajentamiseen ja sopivat metsätyömieskodin yhteyteen.

7 POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä selvitin Lieksassa sijaitsevan Ruunaan metsätyömieskodin mahdollisuuksia laajentaa hoitokotitoiminnan ohelle matkailutoimintaa. Matkailullisia kehittämisehdotuksia ideoin teemahaastattelujen tulosten pohjalta. Ehdotuksissa huomioin toimeksiantajan toiveet eli metsätyömieskodilla mahdollisesti jatkuvan hoitokotitoiminnan sekä metsätyömieskodin perinteiden säilyttämisen ja esille tuomisen. Lisäksi toimeksiantajan toiveiden mukaan työssäni sain käyttää luovuutta. Tavoitteena oli ideoida mahdollisuuksia, miten metsätyömieskotiä voitaisiin kehittää matkailullisesti yhteistyössä muiden alueen toimijoiden ja heidän tarjoamiensa palveluiden kanssa. Lisäksi halusin asettaa perustavanlaatuisen tavoitteen työni tuloksille, joka oli kehittämisehdotusten käytännön hyödynnettävyys.

Opinnäytetyöprojekti lähti käyntiin lokakuussa 2013, kun lähdimme äitini Aliisa Vartiaisen kanssa vierailulle Ruunaan metsätyömieskodille. Olin jo aiemmin saanut seurata sivusta Vartiaisen työskentelyä metsätyömieskodilla hänen käydessä siellä säännöllisesti sosiaaliohjaajantyönsä puolesta. Vartiainen ihastui metsätyömieskodin perinteikkääseen toimintamalliin kodinomaisena, yhteisöllisenä ja luonnonläheisenä vanhainkotina. Metsätyömieskoti ei kuitenkaan ole perinteinen vanhusten palvelukoti, vaan siellä vallitsee tuetun asumisen hoitomalli. Lieksan kaupungille kuuluva Ruunaan metsätyömieskoti oli kuitenkin lakkautusuhan alla, ja sen myötä Vartiainen päätti toteuttaa liiketoimintasuunnitelman yksityisestä hoito/hoiva-alan yrityksestä, joka jatkaisi toimintaa Ruunaan metsätyömieskodissa. Vartiainen sai innostettua minut mukaan projektiinsa, ja pian hänestä oli tullut opinnäytetyöni toimeksiantaja. Työni metsätyömieskodin matkailullisten kehittämismahdollisuuksien ideoinnista tulee liitteeksi täydentämään Vartiaisen liiketoimintasuunnitelmaa.

Vierailumme aikaan myös Vartiainen oli parhaillaan tekemässä liiketoimintasuunnitelmaansa (ks. liite 4 [1/5]). Pääsin ensimmäistä kertaa tuolloin tutustumaan paikan päälle Ruunaan metsätyömieskotiin. Tarinoita ja perusteellisen esittelyn metsätyömieskodin rakennuksista ja tiluksista meille antoivat Metsätyömieskodin pitkäaikaisena isäntänä toiminut Uuras Oinonen sekä metsätyömieskodin emäntä ja kotiaavustaja Kirsti Pyykkö. Sain hyvän kuvan paikan luonteesta ja potentiaalista sekä viitteitä tilojen kunnosta ja puutteista. Pällimmäisenä vierailusta mieleeni jäivät kodin lämmin ilmapiiri sekä syrjäinen sijainti metsän ympäröimänä.

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi Ruunaan metsätyömieskodista, koska näin toimeksiantajani liiketoimintasuunnitelmassa potentiaalia ja koin työn merkittäväksi. Ajattelin sen olevan tärkeää, että tutkimuskohteeni sijaitsee kotiseudullani ja liittyy omaan paikallishistoriaan. Minua motivoi arvostus metsätyömiskotia kohtaan. Ymmärsin tuolloin Ruunaan metsätyömieskodin tärkeyden vähävaraisten, raskaan työn koettelemien ja kodittomien metsätyömiesten vanhuudenkodin ja turvapaikan tuojana, joka yhdistää kohtalotoverit ja sopii luonnonläheisenä paikkana jätkien luonteelle. Kuitenkin vasta opinnäytetyöprosessin aikana opin, että metsätyömieskodilla on paljon syvempi symbolinen merkitys historiassamme.

Metsätyömieskoti on ollut menneiden vuosikymmenten ajan usean asialle omistautuneen henkilön elämäntyö – saavutus ja uroteko, joka on nyt haihtumassa unohduksiin. Vuosikymmenien ajan metsätyömieskoti kukoisti, antoi toivoa, turvaa ja iloa lukuisille ihmisille, sen asukkaille, henkilökunnalle sekä tukijoille. Yhteistuumin voidaan varmasti todeta kaiken uurastuksen metsätyömieskodin saavuttamiseksi olleen vaivannäön arvoista, sillä koti on palvellut tarkoitustaan uskollisesti ja saattanut arvokkaasti monet metsien työmiehet ikimatkalleen. Sen työ on tehty, kuten on jätkienkin, mutta eikö näin tärkeällä palasella lähihistoriaamme olisi vielä osansa nyky-yhteiskunnassamme ja annettavaa myös matkailullisesti, jos se saisi mahdollisuuden yhä toimia yhteisöllisyyttä vaalivana ja luonnonläheisenä vanhuudenkotina ja turvapaikan tuojana? Haluan ainakin uskoa niin.

Motivaationi kasvoi työn edetessä sitä mukaa, mitä syvemmälle pääsin uppoutumaan työn arvomaailmaan, esimerkiksi haastateltavien näkemysten kautta. Työlläni koen tarjoavani uuden mahdollisuuden metsätyömieskodille ja kotiseutuni matkailulle. Tämän työni etenemisen myötä aloin myös kokea pääseväni osaksi metsätyömieskodin hyväksi tehtyä arvokkaan työn jatkumoa, osaksi merkittävää toimintaa jätkien ja savottakulttuurin hyväksi, jota lukuisat ihmiset vaalivat jo puoli vuosisataa sitten. Uskoin työstäni olevan hyötyä niin metsätyömieskodin toiminnan säilymiselle kuin Ruunaan alueen matkailun kehittämisllekin.

Kesken työn Lieksan kaupunki julkisti, että toiminta Ruunaan metsätyömieskodilla loppuu vuoteen 2014 mennessä. Miehillä ollaan parhaillaan etsimässä jatkosijoituspaikkoja. Päätös harmitti ja latisti hieman motivaatiota kirjoittamiseen, sillä näkökulma työhön oli jo valittu vanhempaan tilanteeseen perustuen. Tilanne metsätyömieskodilla muuttui kuitenkin niin nopeasti, ettei sitä voinut huomioida enää työn tässä vaiheessa. Mikäli muutos olisi ilmennyt aiemmassa vaiheessa työtä, olisin varmasti ottanut erilaisen näkökulman työn tekemiseen ja jättänyt hoitokodin työstä pois kokonaan ja keskittynyt avoimemmin matkailupuoleen.

Aloittaessani työni aihe oli erittäin ajankohtainen, sillä elokuun lopulla 2013 Lieksan kaupungin myöntämä jatkoaika Ruunaan metsätyömieskodin toiminnalle herätti taas julkista keskustelua aiheesta Lieksassa, ja siitä uutisoitiin myös valtakunnallisesti. Halusin tuolloin uskoa opinnäytetyössä ideoimieni rakentavien matkailunkehittämissuositusten tuovan Ruunaan metsätyömieskodin toiminnan jatkamiselle painoarvoa ja vievän asiaa eteenpäin. Työni ajankohtaisuus ilmenee kuitenkin myös metsätyömieskodin hoitokotitoiminnan kautta, sillä vanhusten hyvinvointi, vanhainkodeissa ”laitostuminen” ja vanhusten yksinäisyys puhuttavat paljon. Esimerkiksi maaliskuussa 2014 aloitetussa YLE:n A-talk-ohjelman Hoivakoti kuntoon -projektissa pohditaan hoitokulttuurin muutosta vanhuusajan terveyttä edistävämmäksi palvelukodeissa (Yle kotimaan uutiset 2014).

Työn teoriataustan kartoituksessa ja esittelyssä sain mielestäni luotua hyvän kokonaiskuvan ja otettua mukaan oleellimmat asiat haastatteluiden ja ideoinnin pohjustukseksi. Toimintaympäristöön perehtyminen ja sen kuvaus, sekä Ruunaan metsätyömieskodin historiataustan tarina pohjustivat kaikki hyvin osaltaan omaa ja lukijan ymmärrystä nykytilanteesta. Työssä esittelin myös Vartiaisen liiketoimintasuunnitelman toiminta-ajatuksen, jonka katsoin myös tarpeelliseksi. Matkailutaustan osalta esitelty luontomatkailusuunnitelma on itsessään hyvin laaja, ja siihen olisin työssäni voinut tutustua tarkemminkin ja kertoa laajemmin sen sisällöstä.

Haastatteluun tiedonkeruumenetelmänä oli mielenkiintoista perehtyä. Aloin kuitenkin etukäteen jännittää haastattelujen tekemistä, sillä se oli minulle aivan uusi tilanne ja silloin todella tuntui, että koko työn onnistuminen olisi ollut näistä haastatteluista kiinni. Avuksi päätin ottaa sanelimen helpottamaan tiedonkeruuta, ja se auttoi todella paljon. Ennen haastatteluja pohdin, kokisivatko haastateltavat sen kiusalliseksi, mutta huojennukseksi sanelimen käyttö sopi kaikille haastateltaville.

Työssä esitelty Metsähallituksen julkaisema yritystutkimus (kappale 3.4) löytyi vasta haastattelujen jälkeen. Yritystutkimuksessa oli mukana hyvin samankaltaisia kysymyksiä, joita itsekin kysyin yrittäjiltä. Jälkikäteen mietitytti, olisiko teemahaastattelujen toteutus ollut välttämätöntä tai olisiko kysymysten määrää ainakin voinut karsia työn kannalta. En kuitenkaan usko, että mielipiteet metsätyömieskodin tulevaisuudenmahdollisuuksista olisi voitu kartoittaa vain lomakkeen avulla, koska aiheen luonne vaatii keskustelevaa lähestymistapaa. Halusin tietää juuri Ruunaan toimijoiden ajatukset, eikä niitä oltu eritelty Metsähallituksen yritystutkimuksessa. Lisäksi tekemäni haastattelut olivat hyvin mielenkiintoista antia, enkä vaihtaisi kokemuksena haastatteluvaihetta pois kaikesta sen

teettämästä työmäärästä huolimatta: keskenään hyvinkin erilaisten haastattelujen myötä oma ymmärrykseni kokonaiskuvasta selkeni ja laajentui.

Teemahaastatteluja suunnitellessani pohdin jo prosessin alkuvaiheessa heränneitä, työni keskeisiä kysymyksiä ja ongelmia: onko metsätyömieskodin sijainti liian syrjäinen kannattavalle matkailutoiminnalle? Kuinka tuoda matkailijoille houkuttelevasti esille paikalle ominaisia asioita? Mikä tekee metsätyömieskodista omaleimaisen? Ketä alueen matkailijat ovat, ja mistä he tulevat? Millaisia yhteistyömahdollisuuksia voi kehittää muiden alueen matkailuyrittäjien kanssa? Millaista matkailutoimintaa alueella jo on?

Aloitetaan siitä, mikä on useasti kuultu ja itse koettu: kyllä – Ruunaan metsätyömieskoti sijaitsee syrjässä. Mielestäni ratkaisevaa on kuitenkin se, että metsätyömieskoti on vaivaton löytää ja että sinne on helppo tulla. Tähän ongelmaan auttaa hyvin paljon hyvä tiedottaminen eli se, että tietoa metsätyömieskodista on helposti saatavissa ja usealla eri kielellä. Tärkeää on myös kunnollisten opasteiden laittaminen teiden varsille. Metsätyömieskodin toiminnan myötävaikuttaja on läheinen Ruunaan Retkeilykeskus, jossa matkailijoita vierailee paljon, sekä Ruunaan retkeilyalue kalaisine koskineen ja retkeilyreitteineen ylipäänsä. Ainakin Ruunaalle saapuneille matkailijoille tulisi tehdä selväksi, että Ruunaan metsätyömieskoti on ehdoton käyntikohde. On hyvä tietää, että muut alueen yrittäjät ovat halukkaita tukemaan metsätyömieskodin toimintaa.

Ruunaan metsätyömieskodin omaleimaisuus ilmenee sen tiivistä yhteisöllisyyttä henkivästä luonteesta, värikkään ja ainutlaatuisen historian kautta, sekä tunnettujen asukkaiden ja tukijoiden elämäntarinoista – kuten haastatteluissakin mainittu, metsätyömieskodin legendaarinen vanhan koulukunnan jätkä Rodion Haukka ja kodin perustamiselle sinnikkäästi omistautunut Väinö H. Nevalainen. Matkailua ajatellen nämä tarinat ja henkilöt tulisi tuoda esille metsätyömieskodissa ja välittää eteenpäin kävijöille. Osa metsätyömieskodin viehätysvoimaa tulevaisuudessa ilman muuta olisi, jos jätkät saisivat jäädä asumaan kotiinsa ja pitäisivät paikan aitoa ”henkeä” yllä.

Opinnäyteyö on uusi: vastaavaa kartoitusta ei ole tehty aiemmin. Toimeksiantajan palautteen mukaan työssä ideoidut kehittämissuositukset ovat käyttökelpoisia ja kohderyhmänsä huomioivia ja houkuttelevia. Yhtenä tavoitteena työssä oli luoda metsätyömieskodista vetovoimainen kohde, joka ehdotusten myötä on täytetty.

Arvoidessani työtä kokonaisuutena on se mielestäni onnistunut, johdonmukainen ja selkeä. Haasteellisimpana pidin haastatteluja, jotka nekin onnistuivat kaiken kaikkiaan ja käyttökelpoista materiaalia saatiin paljon, vaikka kokemusta vastaavasta ei ollut. Toimeksiantajani Aliisa Vartiaisen mainitsema metsätyömieskodin asukkaiden haastattelut jätin tarkoituksella pois huolimatta siitä, että niiden toteuttaminen olisi ollut mielenkiintoista. Jo tehdyt seitsemän haastattelua veivät niin paljon aikaa, ettei työn aikataulun huomioiden siihen olisi ehtinyt ottaa enää enempää haastateltavia, eikä se olisi ollut perusteltua työn laajuudenkaan kannalta. Ajattelin kuitenkin, että haastattelemani metsätyömieskodin entinen emäntä ikään kuin edustaa miehiä, onhan hän nähnyt elämää siellä vuosikymmenten ajan ja tuntenut lukuisia jätkiä.

Mielestäni yhteistyökuvioiden kuvaaminen muiden yrittäjien kanssa jäi pinnalliseksi, vaikka niiden mahdollisuuksien selvittäminen tuntui olevan aika isossa roolissa työn alussa. Ehdotuksiin olisi voinut ottaa yhden teeman yhteistyökuvioille ja tutkia alueen yrittäjien palvelutarjontaa ja miettiä niiden pohjalta esimerkkejä. Toisaalta haastatteluissakaan yrittäjät eivät antaneet kovin konkreettisia ehdotuksia yhteistyökuvioista, kuten metsätyömieskodille tarjottavista ohjelmalveluista. Suurin epäonnistuminen työssä ilmeni aikataulun kanssa: alkuperäinen aikataulu ei lopulta pitänyt ollenkaan, vaan työ valmistui puoli vuotta jäljessä tavoitteesta.

Työn aihealueen rajaaminen ja hahmottaminen osoittautuivat työskennellessä välillä haasteelliseksi: uusia tutkittavia asioita ilmaantui työn edetessä, ja oli vaikea päättää, pitäisikö ne liittää työhön vai ei ja onko työ hyvä, jos asia jää huomioimatta. Lisämateriaalin lukuisat vaihtoehdot hämmensivät, enkä osannut tehdä niiden osalta päätöstä. Vaikka tiesin, että teorialähteitä työssä olisi voinut olla monipuolisemminkin, ei aikaa niille kuitenkaan ollut. Silti jakkailu ja päättämättömyyteni veivät omalta osaltaan aikaa ja keskittymiskykyä. Kenties eniten minua harmittaa, ettei työssä ehtinyt tutustua muihin toimineisiin metsätyömieskoteihin, kuten Palosalmen metsätyömieskotiin tai Nurmeksen Uuron metsätyömieskotiin. Haasteellista, ja samalla myös opettavinta, minulle oli työn kokonaisuuden hallitseminen.

Työn alussa tein jo itselleni kuitenkin selväksi, että tavoitteena on ideoida rakentavia ja realistisia ehdotuksia metsätyömieskodille, mutta kustannuslaskelmat ja muut taloudelliset näkökulmat jääväst työssä huomioimatta. Tarkoitus on, että ideat sovitetaan ja mukautetaan rahallisesti toimiviksi myöhemmin, jos ne halutaan ottaa käytäntöön. Tavallaan rajoitteisiin kuului myös varsinaisen hoitokotitoiminnan huomioiminen, sillä ehdotukset eivät saa olla

ristiriidassa sen kanssa tai rajoittaa sitä. Työssä tavoitteenani on edistää ideoilla metsätyömieskodin matkailullista houkuttelevuutta, mikä voidaan luokitella jo kuuluvaksi markkinointiin. Markkinointi ja sen monet muodot rajattiin kuitenkin laajuutensa vuoksi opinnäytetyöstäni.

Yksi asia, johon pyrin työssäni tarkkaan kiinnittämään huomiota, oli haastatteluiden analysointi siten, etten yhteenvedoissa syyllistyisi yleistykseen ja vääristäisi tuloksia. Haastattelumenetelmän käyttö aiheutti omanlaisiaan haasteita. Se vaati harjoittelua, aikataulujen yhdenmukaistamista haastateltavien kanssa, matkustamaan Lieksaan tapaamaan yrittäjiä ja kaikkiaan varaamaan tehtävään paljon aikaa. Haastattelut kestivät 35 minuutista puoleentoista tuntiin. Haastatteluiden toteuttamiseen olen kuitenkin hyvin tyytyväinen ja koen onnistuneeni siinä lähtökohtiin nähden todella hyvin. Kieltämättä olin jokseenkin kömpelö haastattelija ja uskon, että osaisin toimia nyt paljon ammattimaisemmin. Vaikka apunani oli sanelin, täytyi haastatteluissa koko ajan olla hyvin tarkkaavainen, jotta pystyy seuraamaan haastateltavan tarinaa ja esittämään tarkentavia kysymyksiä työn kannalta tärkeistä asioista. Onnistuneiden kehittämisehdotusten ideoiminen osoittaa mielestäni sen, että haastattelujen tulokset ovat hyvin käyttökelpoisia.

Kustakin ehdotuksesta asiantuntija-arvion ja palautteen antoi opinnäytetyön toimeksiantaja, joka kertoi kehitysideoiden soveltuvuudesta Ruunaan metsätyömieskodin yhteyteen. Ainakin toimeksiantajan palautteen mukaan kehittämisehdotukset ovat hyviä, ja ne ovat jatkojalostettavissa ja hyödynnettävissä matkailutoimintaan. Tiedän myös, että keräämiäni haastattelujen tulokset kiinnostaisivat ainutlaatuisuutensa vuoksi monia alueen matkailualalla toimivia henkilöitä, vaikka samaa aihepiiriä sivuten onkin olemassa julkaistua, kyselyihin ja haastatteluihin pohjautuvaa tutkimustietoa, kuten Metsähallituksen yritystutkimus 2014 Kolin-Ruunaan alueelta. Haastatteluissa ei kuitenkaan pääasiassa käsitelty kuin Kolin-Ruunaan alueen matkailun nykytilanteen kuvaamista ja kehittämistarpeita, jotka varmaankin jokainen Lieksassa matkailualalla toimiva henkilö tiedostaa itsekin. Tietojen selvittämisen tarkoitus kohdistui lähinnä metsätyömieskotiin, mutta ehkä juuri siksi tuo näkökulma tässä työssä saa ihmisten mielenkiinnon heräämään.

Työssä olisi paljon jatkokehittämismahdollisuuksia. Itselläni siihen ei ollut tämän työn puitteissa mahdollisuutta, mutta olisin esimerkiksi halunnut laajentaa teemahaastatteluja, sillä niiden kautta välittyi hyvin paljon arvokasta, henkilökohtaista ja syväluotaavaa aineistoa. Onnistuneiden keskustelujen avulla voi löytää aivan uusia näkemyksiä omaan aiheeseen, joita eri henkilöt omien kokemustensa kautta antavat.

Työtä voisi kehittää ensinnäkin kyselemällä matkailijoiden ajatuksia metsätyömieskodista. Kuten aiemmin on jo tullut esille, toinen arvokas ja hyödyntämätön tiedonlähde olisi haastatella Ruunaan metsätyömieskodin asukkaita. Asukkaat osaisivat kuvailla parhaiten ja rehellisimmin, mikä metsätyömieskodissa on omaleimaisinta, mitkä ovat sen vahvuuksia, mitä uudistuksia paikka vaatisi, minkälaisia havaintoja he ovat tehneet vuosikymmenen aikana metsätyömieskodista, mitä mahdollisuuksia ympäröivä luonto tarjoaa, mitä asioita he haluaisivat tuoda esille kotipaikastaan tai ylipäänsä heidän ajatuksiaan metsätyömieskodin sekoittamisesta matkailutoimintaan. Myös Pohjois-Karjalan Metsätyömieskodin Kannatusyhdistyksessä ja Metsätyömies Säätiössä toimineita henkilöitä voisi haastatella. Kehittämisideoita voi syntyä yllättävien asioiden kautta, ja mitä erilaisemmista lähtökohdista haastateltava asiaa tarkastelee, sitä ominaisempia ideoita häneltä voi odottaa. Työni yksi heikkous oli mahdollisesti liian yksipuolisen haastateltavaryhmän kasaaminen. Toisaalta, työssäni ideana oli haastatella Ruunaan ja Lieksan matkailun asiantuntijoita, ja Ruunaalla heitä ei ole lukumäärällisesti niin paljon, jotta tätä mahdollista heikkoutta olisi voinut täysin välttää.

Työn kehittämiseksi olisi hyvä tutustua vastaavanlaisiin toimintamalleihin ja yrityksiin tuotekehitysteorian mukaisella benchmark-menetelmällä: tarkastelemalla ja tutkimalla toisia yrittäjiä, jotka harjoittavat onnistuneesti matkailutoimintaa muun päätoimintansa ohella, voi saada vihjeitä siitä, miten he ovat saaneet yhdistettyä nämä toisiinsa. Mielenkiintoista työssä olisi ollut perehtyä myös markkinointiin ja kartoittaa laajemmin ja tarkemmin muiden yrittäjien palveluita.

Paineet työn valmiiksi saattamiseksi eivät niinkään tulleet toimeksiantajalta, vaan minulla siihen vaikutti opiskeluaajan venyminen ja lopulta kiire. Suhtaudun tämän työn perusteella omaan työskentelyyni todella kriittisesti, sillä olen käyttänyt aikaa opinnäytetyöhöni todella paljon suhteessa siihen, mitä tunnen konkreettisesti saaneeni aikaan. Jos jossakin on parannettavaa, niin omassa keskittymiskyvyssä ja työskentelytehokkuudessa etenkin, jos kyseessä on tällainen iso projekti. Liian myöhäisessä vaiheessa opin pilkkomaan työn osiin ja keskittymään aina käsillä olevaan asiaan, sillä aiemmin kuvailemani mukaan kokonaisuus tuntui välillä valtavalta ja sekavalta, mikä vaikeutti entisestään keskittymistä työskentelyyn. Tekisin tässä projektissa monia asioita eri tavalla ja etenkin erilaisella työskentelyasenteella.

Kuten edellä mainitsin, osaltaan tehotomaan ajankäyttöön on saattanut vaikuttaa se, että työn toimeksiantaja on äitini. Vaikka hän kannustikin minua ahkeroimaan työn parissa ja yhteistyömme toimi hyvin yhteen, tiesin, että voisin hänestä riippumatta venyttää aikataulua,

mitä en olisi uskaltanut tehdä, jos toimeksiantaja olisi ollut isompi auktoriteetti. Sen sijaan loppupuolella painetta loivat haastateltavien esittämä kiinnostus työni lopputuotosta kohtaan ja toiveet siitä, että he pääsisivät lukemaan sen. Olen kiitollinen ja ylpeä työni saamasta kiinnostuksesta. Sen olikin tarkoitus herättää keskustelua, mutta välillä pelkäsin, ettei lopputulos vastaisi odotuksia.

En tiedä, pääsenkö koskaan todistamaan, miten työni tuotokset näkyvät käytännössä: tullaanko mitään työssäni esitettyä ehdotusta koskaan toteuttamaan. Ruunaan metsätyömieskodilla vietettiin haikeita läksiäislaulajaisia 11. marraskuuta 2014 menneiden vuosien muistoksi. Lieksan ensimmäinen metsätyömieskoti perustettiin Kitsiin lähes 50 vuotta sitten. Keskustelu Lieksassa käy parhaillaan kiivaana kodin säilyttämisen puolesta, ja lakkautuspäätös on saanut paljon kriittistä palautetta. Mikäli Ruunaan metsätyömieskoti nyt todella lopettaa toimintansa, niin oma toiveeni on, että joku ottaisi paikan vielä hoitaakseen, herättäisi sen perinteet eloon – ja ennen kaikkea hyödyntäisi sen käyttämättömän matkailullisen potentiaalin. Siihen toivon tuon jonkun saavan apua tämän työni kautta.

Toivottavasti toiminta metsätyömieskodilla jatkuu tavalla tai toisella. Ja kyllä matkailijat kysynee kylläistä kun obi ajetaan, että mikä tuo on - ja monta tarinaa siitä ehtii kertoillakin. Ehkä sitä itekkin pääsis sinne vielä muutaman kymmenen vuoden päästä.

8 LÄHTEET

- Hakala, J. 2000. Opinnäyte luovasti. Kehittämisen- ja tutkimustyön opas, 24-33. Viitattu 14.11.2014 <http://elearningcentre.hamk.fi/tko/menetelmat/valinta.html>.
- Hietikko, E. 2008. Tuotekehitystoiminta. Savonia-ammattikorkeakoulu.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 16. painos. Helsinki. Tammi.
- Leinonen, R. 2006. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.10.2014 <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinenmateriaali/Tukimateriaali/Tuotteistaminen/Tuote>.
- Kaupunginhallitus, § 289, 20.10.2014: Ruunaan metsätyömieskodin lakkauttaminen. Lieksan kaupunginhallituksen kokouspöytäkirjan PDF-tiedosto. Viitattu 23.11.2014 <http://webdynasty.pohjoiskarjala.net/dynasty/lieksa/kokous/20141618-16.PDF>.
- Kinnunen, J. 2002. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystoiminta tekniikan alalla. Artikkeliteoksessa J.-P. Liljander (toim.) 2002. Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta. Arene. Helsinki: Edita. ”Tutkiva ja kehittävä osaja”. Hämeen ammattikorkeakoulun www-sivusto. Viitattu 14.11.2014 <http://elearningcentre.hamk.fi/tko/menetelmat/kehittamisprojekti.html>.
- Koskeli, A. 2014. Kolin-Ruunaan alueen yritystutkimus 2014. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 205. Vantaa. Metsähallitus.
- Metsähallitus 9/2014. Kolin kansallispuisto, Metsähallitus. Viitattu 25.9.2014 <http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Esitteet/kolifin.pdf>.
- Metsähallitus 2014. Kolin kansallispuisto Metsähallitus. Viitattu 26.8.2014 <http://www.luontoon.fi/retkikohteet/kansallispuistot/koli/Sivut/Default.aspx>.

- Metsähallitus 2013. Ruunaan retkeilyalue. Metsähallitus. Viitattu 26.6.2014
<http://www.luontoon.fi/retkikohteet/muutsuojelualueet/ruunaa/Sivut/Default.aspx>.
- Metsähallitus 2012. Patvinsuon kansallispuisto, Metsähallitus 5/2012, 1. painos/
Erweko Oy. Metsähallitus: kirjoittaja.
- Metsähallitus 2012. Retkeily- ja luonnonsuojelualue Ruunaa, Metsähallitus 11/2012,
1. painos/ Erweko Oy. Metsähallitus: kirjoittaja.
- Laukkanen, M. 2010. Kolin-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma.
Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 87. Vantaa. Metsähallitus.
- Lieksan kaupunki. Lieksan info/ Tietoa Taskuun 2013-2014. Lieksan kaupunki.
Viitattu 4.9.2014
<http://www.lieksa.fi/documents/752511/1071630/Tietoa+Taskuun+2013-2014/005ee4ee-cde6-4e9d-b55a-0fcfc07b65f7>.
- Lieksan kaupunki. Lieksa info: Kaupungin perustamishistoria. Lieksan kaupunki.
Viitattu 10.10.2014 <http://www.lieksa.fi/lieksan-kaupungin-perustamishistoria>.
- Potinkari, Oiva. 1997. Erämaata ja koskien kohinaa: Ruunaan luonnonsuojelu- ja
retkeilyalueen historiaa. Vantaa. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja, sarja A
No 69. Metsähallituksen painopalvelut.
- Silberberg, P. 1998. Ideasta projektiksi. Projektisuunnittelun käsikirja. Hallinnon
kehittämiskeskus. Helsinki: Edita. ”Tutkiva ja kehittävä osaaja”. Hämeen
ammattikorkeakoulun www-sivusto. Viitattu 14.11.2014
<http://elearningcentre.hamk.fi/tko/metelmat/kehittamisprojekti.html>
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä.
Gummerus Kirjapaino Oy.
- Virran varrelta: Lieksanjoen opaskirja. 2006. Kuopio. Suomen Graafiset Palvelut Oy.

- Yle kotimaan uutiset. 2014. Viitattu 27.6.2014
http://yle.fi/uutiset/hoivakoti_kuntoon_projekti_poiki_yli_150_ehdotusta_muutoskohde_loytyi_somerolta/7274186.

8.1 Kuvalähteet

- Kuva 1. Eino Räsänen Jätkänpatsas vuodelta 1959. Viitattu 18.11.2014
<http://www2.kitee.fi/dman/Document.phx?documentId=ga34811110731743&cmd=download>.
- Kuvat 2.-5. Aliisa Vartiainen, 16.5.2013.
- Kuva 6. Laukkanen, M. 2010. Kolin-Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 87. Vantaa. Metsähallitus. Viitattu 15.9.2014 <http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Csarja/c87.pdf>
- Kuva 7. Koskeli, A. 2014. Kolin-Ruunaan alueen yritystutkimus 2014. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 205. Vantaa. Metsähallitus. Viitattu 15.9.2014 <http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Bsarja/b205.pdf>
- Lehtileike 1. Metsätyömieskoti tutkimuskohteena, Varpu Strengell, Lieksan Lehti 3.10.2013
- Lehtileike 2. Kovaa työtä vaatimattomissa oloissa, Kati Honkanen, Lieksan Lehti 13.8.2013
- Lehtileike 3. Jätkille tukea säätiöltä, Harri Ronkainen, Lieksan Lehti 4.8.2013
- Lehtileike 4. Kaupungilla nyt rästien maksun aika, Varpu Strengell, Lieksan Lehti, 8.6.2013
- Lehtileike 5. Metsätyömieskotiin lisää vuokralaisia Harri Ronkainen, Lieksan Lehti 4.5.2013

LIITTEET

Kuva 1. Eino Räsänen Jätkänpatsas vuodelta 1959, Lieksa.

Kuva 2. Sympaattinen kyltti Ruunaantien varressa.

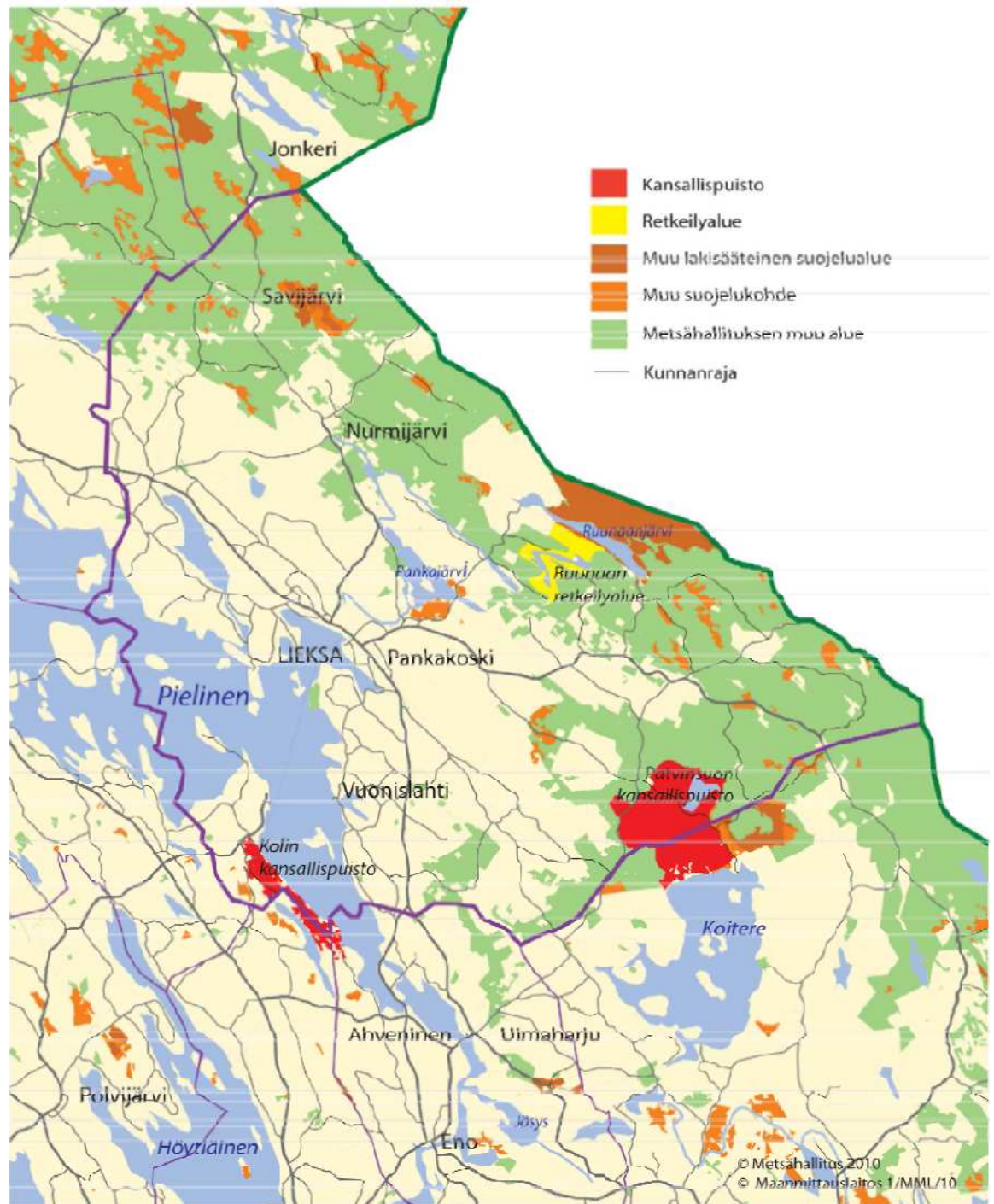
Kuva 3. Elämää Ruunan Metsätyömiestalon pihapiirissä.

Kuva 4. Kaverukset - kuvassa yksi Metsätyömieskodin asukkaista ja Mölli-kissa

Kuva 5. Emännät Metsätyömieskodin keittiössä piirakanpaistossa.

Kuva 1. Kolin–Ruunaan alueen luontomatkailusuunnitelma kattaa Lieksan kaupungin lisäksi Kolin ja Patvinsuon kansallispuistot kokonaan.

Kuva 6. Työn toimintaympäristö: kartta kuvaa Lieksan kaupungin aluerajaa ja osoittaa Ruunaan retkeily- ja luonnonsuojelualueen sekä Kolin ja Patvinsuon kansallispuistojen sijainnit.

Kuva 3, Ruunan retkeily- ja luonnonsuojelualue palveluineen, Kartta oli kyselylomakkeen liitteenä, © Metsähallitus 2014. Maanmittauslaitos 1/MML/14.

Kuva 7. Ruunaan Metsätyömiestien sijainti sekä Ruunan retkeily- ja luonnonsuojelualueen kartta.

Teemahaastattelupohja:

RUUNAAAN METSÄTYÖMIESKODIN MATKAILULLISET KEHITTÄMISMAHDOLLISUUDET

1 HAASTATELTAVAN TAUSTATIEDOT

- Kuka (Esim. Kertoisitko lyhyesti yrityksestänne? Millaista on olla yrittäjänä Lieksassa...)
- Mitä
- Missä
- Milloin

2 RUUNAAAN ALUEEN MATKAILU

- Yrityksenne päätoimialue on Ruuna: mitä mieltä olette Ruunaan matkailun tilanteesta?
- Millainen on alueen tyypillinen matkailija? – Mistä tulee? – Miten muuttunut viime aikoina?
- Itärajan/Venäjäns läheisyys: millainen merkitys sillä nykyisin on alueen matkailutoiminnalle?
- Yhteistyö Ruunaan yrittäjien kesken – Onko sitä? – Millaista?
- Miten Ruunaan matkailua pitäisi kehittää?
  - Yrittäjien toimesta? - Entä Lieksan kaupunki? – Onko rajoitteita?

3 MATKAILUTOIMINTA LIEKSASSA

- Millainen kuva Lieksan matkailun nykytilanteesta?
- Luontomatkailukohde: Ruunaa, Kolin ja Patvinsuon kansallispuistot
  - Onko kokonaisuutta hyödynnetty tarpeeksi?
- Yhteismarkkinointikuviot: - Onko? - Millaista? - Toimiiko?
- Kolin-Ruunaan alueen luontomatkailusuun.
  - Oletteko kuullut? Näkykö missään? Onko uudistuksia?

4 PAIKALLINEN KULTTUURI JA PERINTEET

- Hyödynnättekö paikallishistoriaa ja perinteitä omassa yritystoiminnassanne?
  - Miten? – Onko tärkeää?
- Koetteko, että kulttuurihistoria ja perinteet ovat tarpeeksi esillä Lieksan alueella yleisesti?

5 RUUNAAAN METSÄTYÖMIESKODIN MATKAILULLINEN KEHITTÄMINEN

- Mitä ajatuksia on Ruunaan Metsätyömiestodista? - Historia? - Nykytila?
- Matkailutoiminta Ruunaan Metsätyömiestodilla:
  - Näettekö sen mahdolliseksi?
  - Millaista matkailutoimintaa?
- Mitä Ruunaan alueelta puuttuu?/ Mille on tarvetta? – Metsätyömiestodin mahdollisuudet?
- Perinteiden hyödyntäminen?
- Tekisitte yhteistyötä? - Millaista?

MUUTA MIELENKIINTOISTA:

Aidillä ja tyttärellä, Aliisa Vartiainen (oik.) ja Roosa Korkalaisella on lopputöidensä aiheena Ruunaan metsätyömieskoti. Yhteisöllinen ja osallistava asumismuoto on myös Paavo Gromoffin mieleen. KUVA: VARPU STRENGELL

Metsätyömieskoti tutkimuskohteena

Yhteisöllinen asumismuoto ja matkailun mahdollisuudet tukevat toisiaan.

VARPU STRENGELL

Kirpeä syysilma on saanut Paavo Gromoffin tarttumaan haravaan. Mukava on puuhastella ja harrastaa hyötyliikuntaa oman kodin pihalla.

–Tätähän sitä olisi monta kertaa joka päivä. Gromoff vilkaisee pihan pihlajaa ja koivuun, joissa lehtiä on vielä paljon jäljellä.

Kyökin puolella tuoksuu vastapaistettu ruisleipä ja pulla, kahvipannu on hellalla kuumana.

–Tämä on voimaannuttava asumismuoto, jossa pidetään toisista huolta, toteaa yrittäjän ammattitutkintoa varten loppuyötään metsätyömieskodista tekevä Aliisa Vartiainen.

Huolenpitoa toisistaan
Työskentely metsätyömieskodissa sai Vartiainen pohtimaan syvällisemmin sen tarjoamaa asumismuotoa. Yhteisöllistä, toisista huolta pitävää, kevyemmin tuettua asumismallia pitäisi Vartiainen mukaan tukea nykyistä

enemmän.

–Joka kolmas vanhus kärsii yksinäisyydestä. Elinpiiri kapenee, sosiaaliset suhteet vähenevät ja luovuus katoaa. Yhteisöllinen asuminen sen sijaan poistaa yksinäisyyttä.

”Tämä on voimaannuttava asumismuoto, jossa pidetään toisista huolta.”

Aliisa Vartiainen

Vartiainen kuvaa yksinäisten vanhusten elämää Eino Leinon *Nocturna* siiteeraamalla:

–”Pienten mun ympär’ elon piiri, aika seisoo, nukkuu tuuliviiri...” Jos saisi edes pientä virettä siihen tuuliviiriin tällaisen kodinomaisen asumisen kautta...

Vartiainen pohtii, mitä yksinasuvat vanhuksat tekevät sen 12 tuntia päivässä,

joka mahdollisesti jää kotihoidon aamu- ja iltakäyntien väliin. Ruunaassa sitä ongelmaa ei ole. Kukaan ei ole koskaan yksin, aina on joku joka huolehtii.

–Tällä voi osallistua oman jaksamisen mukaan. Kun saa tehdä asioita ja osallistua, kokee olevansa tärkeä. Jos sen avulla saadaan lisää toimintakykyä muutaman vuosi, on se kaikki säästöä.

Matkailusta jatkuvuutta

Metsätyömieskoti on parhaillaan toisenkin tutkimuksen kohteena. Sen matkailullisia mahdollisuuksia selvittelee Roosa Korkalainen. Hän tekee parhaillaan Kajaanin ammattikorkeakouluun restonomiopintojen oppinäytetyötään Ruunaan metsätyömieskodista. Työn aiheena on pohtia paikan kehittämismahdollisuuksia, tavoitteena luoda jatkuvuutta metsätyömieskodille ja tehostaa sen käyttöä. Tarkoituksena on kartoittaa alueen palvelutarjonnan tarpeita matkailuyrittäjiä haastatteleamalla.

–Matkailutoiminta sopii hyvin tähän ympäristöön. Tällä voisi tarjota esimerkiksi edullista, bed&breakfast -tyyppistä majoitusta. Sitä ajatellen Patvinsuota, Ruunaata ja Kolla voisi myös linkittää nykyistä paremmin, hän ideoi.

Kaikkea ei aina tarvitse keksiä uudelleen. Pitää vain katsoa kyllin kaukaa nähdäkseen riittävän lähelle.

–Moni asia ehkä enemmänkin kaipaisi uudelleen herättelyä. Metsä, historia, perinteet ja luonto olisivat niitä, joiden ympärille voisi kehittää jotakin. Myös Piilisen museon savotarannan linkittäminen tämän paikan perinteisiin voisi olla yksi juttu... se tässä juuri on hyvä asia, että voi ideoida ihan vapaasti.

Yksi idea on lisätä ohjelmapalveluja perheitä ajatellen.

–Tällä voisi olla vaikka jotain eläimiä hoidettavaksi. Olisi jotain tekemistä lapsille ja perheille, kun miehet ovat kalassa koskilla, Vartiainen esittää.

Kovaa työtä vaatimattomissa oloissa

Jätjän lauantai johdatti savottojen ja uittojen työtapoihin ja elämään.

KATI HONKANEN

Metsätyöllä on maamme historiassa merkittävä rooli ja se on osaltaan nostanut Suomen nykyiseen tilaansa. Pielisen museolla metsätyöperinnettä tuodaan esille muun muassa vuosittain järjestettävässä Jätjän lauantai -metsätyöperinteen teemapäivässä. Lauantaina järjestetyssä tapahtumassa oli tilaisuus tutustua metsätyöhön opastetuilla teemakierroksilla museon Savotarrannassa.

- Vuonna 1928 tuli voimaan kämppälaki, joka velvoitti työnantajan rakentamaan savotoille kämpät. Sitä ennen savottajätät majoituivat itse rakentamissaan maa- tai metsäsaunoissa, kertoo museon opas **Elina Turpeinen**.

"Se on se jyrkkä kontrasti tämän päivän elämään, joka siinä kiinnostaa."

Kierros johdatti savottilaisten elämään alkaen 30-luvun vielä melko alkeellisesta kämpästä 40-luvun kämppään, jossa oli jo muun muassa tilat vaatteiden kuivatamiselle, lukolliset lokerot tavaroille ja kämppäemännällä erillinen keittiö. Myös makuusijoihin eli rikseihin oli rakennettu pääpuolelle korotetut reunat.

- Näin ehkäistiin epidemioiden leviämistä. Jos joku yski, niin räkä ei lentänyt toisen naamalle.

Kierroksella tutustuttiin myös muun muassa juntaan, jolla junnattiin uittojoukot joen pohjaan, hevosponttuuseen, jolla tukkeja hinattiin sekä

näresaunaan, jossa närelenkkitarpeita pehmitettiin.

Kierros päättyi 50-luvun kämppään.

- 50-luvun jälkeen kämppiä ei juurikaan enää rakennettu, niiden merkitys väheni, kun autot ja moottoripyörät yleistyivät ja miehet pääsivät töihin kotoa käsin. Kämpäkulttuuri alkoi näin vähitellen kuolla.

Perinne talteen

Sateisesta säästä huolimatta Jätjän lauantain aikana museossa kävi noin 80 vierailijaa. Kontiolahtelaiset **Pekka** ja **Helmi Taren** kertovat käyvänsä Pielisen museossa vuosittain, nyt paikalle houkutteli nimenomaan kiinnostus vanhoja työperinteitä ja erityisesti savottaa kohtaan.

- Se on se jyrkkä kontrasti tämän päivän elämään, joka siinä kiinnostaa, Pekka Taren sanoo. - Kukaan nuori ei sitä käsitäkään, miten kovaa työtä se on ollut ja miten vaatimattomissa oloissa ja heikoilla välineillä sitä on tehty.

Pekka Taren oli jopa sonnustautunut tapahtumaan asianmukaisin varustein: sarkahousuista, saappaista, aidosta flanellipaidasta ja huopahatusta koostuvaa asua täydensi reppu sahanterineen ja kirveineen.

- Tämä on tällainen köyhän jätjän asu. Olin tässä tapahtumassa myös pari vuotta sitten samoissa kampeissa.

Vanhan metsätyöperinteen tallentaminen on yhtenä Pielisen museon keskeisenä toimialueena.

- Suomessa joudutaan tekemään museoiden kesken työnjakoa, sillä tallentettavaa on paljon ja tilaa sekä resursseja vähän. Meidän osuutena on metsätyöperinteen tallentaminen 50-luvulle asti, kertoo museonjohtaja **Liisa Eskelinen**.

Pekka Tarenia kiinnostavat savottaa liittyvät asiat, jopa niin paljon, että hän oli sonnustautunut Jätjän lauantaihin asianmukaisiin asusteisiin. KUVA: KATI HONKANEN

Ruunaan metsätyömieskodissa on tällä hetkellä yhteensä 10 asukasta, joista Unto Sahlman on yksi. KUVA: HARRI RONKAINEN

Jätkille tukea säätiöltä

Metsämiesten Säätiö ottaa rauhallisesti mahdollisen metsätyömieskodin lakkauttamisen.

HARRI RONKAINEN

Metsämiesten Säätiö ei hätkähdä tietoa Ruunaan metsätyömieskodin lakkauttamissuunnitelmista.

– Kaupungilla on parhaat edellytykset, jos kellä, ylläpitää sitä toimintaa. Uskon, että Lieksan kaupunki parhaiten pystyy hoitamaan sitä, jos se on hoidettavissa, ja harkitsevat sen asian huolella, Säätiön asiamies Ilari Pirttiällä kommentoi.

– Säätiö ei voi jälkikäteen puuttua Lieksan kaupungin päätöksiin. Toivottavasti harkitsevat keskuudessaan, säätiön hallituksen puheenjohtaja Ilpo Tikkanen toteaa.

Sosiaali- ja terveystalouden hyväksymän talouden tasapainottamisohjelman toteuttamissuunnitelman toimenpiteistä yksi on metsätyömieskodin lakkauttaminen, jolloin kiinteistöt myydään tai vuokrataan. Tämä on ensisijainen vaih-

toehto. Toinen vaihtoehto on kiinteistön myynti tai vuokraaminen ja palvelujen ulkoistaminen. Kiinteistö käsittää rakennukset ja 4,6 hehtaarin alueen.

Säätiö lahjoitti

Metsätyömieskodin kohtalo kuuluu Metsämiesten Säätiölle, koska Pohjois-Karjalan metsätyömieskodin kannatusyhdistys lahjoitti kiinteistön säätiölle, joka puolestaan luovutti sen Lieksan

”Lieksan kaupunki parhaiten pystyy hoitamaan sitä, jos se on hoidettavissa.”

kaupungille ilmaiseksi sillä ehdolla, että asukkaat voivat asua kaupungin turvaamien palveluiden turvin Ruunaassa mahdollisimman pitkään.

Pirttiällä mukaan mitään suoranaista velvoitetta kau-

pongille ei asetettu metsätyömieskodin toiminnan ylläpitämiseksi johonkin tiettyyn vuoteen saakka kiinteistön lahjoituksen yhteydessä. Säätiö toivoi, että kaupunki jatkaa toimintaa keskeytysettä, kehittää sitä parhaansa mukaan ja yrittää löytää metsätyömieskotiin uusia ja muitakin kuin metsätyömies-taustan omaavia asukkaita.

Pirttiällä mukaan kaupunki on toiminutkin näin ja sen toivotaan siis harkitsevan huolellisesti, mikä on paras ratkaisu tulevaisuudessa. Aikataulun mukaan metsätyömieskodin lopettaminen ja suunnitelma asiakkaiden palveluiden järjestämisestä tehdään tämän vuoden loppuun mennessä.

Museolle 30 000 e

Metsämiesten Säätiö on metsäalan yleishyödyllinen säätiö. Sen tehtävänä on metsäalan kehittäminen ja tukeminen sekä metsäalalla toimivien ihmisten henkisen ja aineellisen hyvinvoinnin edistäminen.

Vuosittain säätiö myöntää noin 1,4 miljoonaa euroa apurahoja, jotka suunnataan entisille ja nykyisille jätkille sekä tutkimukseen, metsäkulttuuriin, koulutukseen, viestintään ja hyvinvointiin. Pielsen museossa olevien uittoperinteeseen liittyvien rakenteiden kunnostukseen se myönsi 30 000 euron avustuksen.

Pielsen museo on Suomen toiseksi suurin ulkomuseo.

Sen yksi osa on ”Savotarta”, jonne pystytetty ne käämpää. Lisäksi siellä esillä muita metsätöihin uittoon liittyviä rakennelmia sekä välineistöä ja työkaluja.

– Hevoskiertoisen porttuun ja uittomiesten asuilauteen eli sohon uusimmin ja sitten venekatos. Se uuttuu, koska se on aika lailla Pielsen museon johtaja Lasse Eskelinen kertoo, mihin avustussumma käytetään.

METSÄTYÖMIESKOTI: Historiaa

▶ Ajatus metsätyömieskodin perustamisesta sai alkunsa vuonna 1959 paljastetusta Tukkilais- eli Jätkäpatsaasta. Työvoiman tarve savotoilla väheni ja suuri joukko metsämiehiä jäi vaille ansioita ja asuntoa.

▶ –Kyllä nuo herrat nuija pahtaita pystyttää, mutta ei ne mehtämiehelle katsoa piän piälle hommoa, eräs savottalainen valitti

paljastustilaisuudessa kansanedustaja Uki Voutilaiselle.

▶ Perustettiin kannatusyhdistys ja vuonna 1966 avattiin Kitsin metsätyömieskoti.

▶ Vuonna 1969 metsätyömieskoti siirtyi Ruunaan entiseen kouluun, jossa se toimii edelleen.

Lähde: Savotalta maaherraksi – Uki Voutilaisen elämä ja elämäntyö

Viidettä vuotta Ruunaan metsätyömieskodissa asuva Ilmari Keränen (vas.) vaihtoi aamun kuulumisia kotiaivustaja Eila Turusen (oik.) kanssa. KUVA: VARPU STRENGELL

Kaupungilla nyt rästien maksun aika

Ruunaan metsätyömieskodin toivotaan jatkavan edes nykyisten asukkaiden ajan.

VARPU STRENGELL

Ruunaan metsätyömieskodin ruokalista kuuluu lusikoiden kilahdus lautasta vasten. Noutopöydässä on katettuna leipää, leivänpäällisiä ja puurokattila. Keltaisesta keosta saa lohkaista puuroonsa voisilmän. Kodin asukkaat ovat palastelemassa, tuttavallinen puhe soljuu hiljalleen. Kotiaivustaja **Eila Turunen** tarkastaa, että kaikkea on riittävästi ja istahtaa esiliina päällä penkin päähän vaihtamaan kuulumisia asukkaiden kanssa, joista osa on asunut metsätyömieskodissa yli 20 vuotta.

Kannatusyhdistys pyöritti Ruunaan metsätyömieskotia 40 vuotta. Vajaat kaksi vuotta se on ollut kaupungin hartella ja on alettu puhua toiminnan lakkauttamisesta. Kodin

entinen isäntä **Uuras Oinonen** näkee, että kaupungilla alkaisi nyt olla rästien maksun aika tarkoittaen, että koti pitäisi pystyä pitämään toiminnassa vielä joitakin vuosia.

- Aikanaan ostimme rakennukset ja maat kaupungilta, ja tätä pyyrittiin käytännössä ulkopuolisella rahalla. Oudolta tuntuu, että vastuun metsätyömieskodista siirryttyä kaupungille, ollaan näin pian tätä sulke-massa, Oinonen harmittelee.

Korvamerkitty lahjoitus Ruunaan metsätyömieskoti on kolme vuotta ollut Puufoorumi ry:n tärkein valtakunnallinen hyväntekeväisyyskohde. Toimintaa on tuettu lahjoituksin saaduilla varoilla. Torstaina Puufoorumi ja sen yhtelystökumppani Lounais-Suomen koulutus-

kuntayhtymä lahjoittivat 1000 euroa korvamerkittyä rahaa kodin energiakuluihin. Raha on kerätty lahjoituksina lounais-suomalaisilta yrityksiltä ja yksityisiltä tahoilta.

"Kyllä tänne se parikymmentä notkeasti mahtuisi."

Uuras Oinonen

Lahjoituksen vastaanottanut Oinonen piti korvamerkittyä suoraa lahjoitusta hyvänä.

- Jos tämä olisi annettu kaupungille, se olisi mennyt vain pohjattomaan pussiin. Energiahuolto on täällä se suurin kustannuserä ja nyt voimme kohdistaa tämän

siihen tarpeen tulleen.

Samalla haluttiin ravistella myös paikallisia toimijoita tukemaan Ruunaan metsätyömieskotia ja sen asukkaita.

- Me kannamme kyllä kortemme kekon, mutta yksin emme pysty tätä ylläpitämään, totesi Puufoorumin markkinoinnista vastaava **Anna-Maija Lassila** Lounais-Suomen koulutus-kuntayhtymästä.

Esimerkillinen koti

Lassila näkee Ruunaan asu-muodon esimerkillisenä vanhustenhuoltona, voimaannuttavana yhteisönä.

- Asukkaat ovat täällä perheenjäseniä. Tämä on erittäin hyvä malli siitä, kuinka tietyn toimialan uurastajia voidaan auttaa siten, kun tulee ikää enemmän, Lassila kiittää.

Uuras Oinonen totesi saadusta avusta huolimatta kodin toiminnan yllä leijuvan tummia pilviä. Kaupungin taholta on tullut viestejä, toki ei vielä päivättyjä päätöksiä, toiminnan loppumisesta.

- Eihän me ikuista olemista tavoitellakaan, mutta sen verran vuosia kuin nämä täällä nyt asuvat täällä tarvitsevat. Ettei heitä riepoteltaisi eikä hädettäisi todellisesta kodistaan, vaan kaupunki ajatteli, että kyllä tätä vielä vuosi-kaksi-kolme pitäisi jatkaa.

Tällä hetkellä asukkaita on kymmenen. Uuras Oinosen isännöidyn aikana asukkaita on ollut kaikkiaan lähemmäs parisensataa.

- Enimmillään oli 31 asukasta, että kyllä tänne se parikymmentä notkeasti mahtuisi. Riippuen ihan siitä mitä kaupunki haluaa.

RETKEILY

Ruunaan palvelut puhelimeen

Ruunaan Tienoo -mobiilisovellus tuo alueen reitit ja palvelut suoraan asiakkaan puhelimeen. Metsähallitus aloitti sovelluksen ennakkomarkkinoinnin eilen Silva-metsänäyttelyssä Joensuussa. Samalla tuottiin esille Ruunaan alueen eräharasteita kuten kalastusta, metsästystä ja retkeilyä.

Ruunaan interaktiivisesta kartasta löytyy retkeilyalueen reitit, rakenteet ja palvelut. Lisäksi sovellukseen voi jättää palautetta ja valokuvia alueesta.

Aiheeseen liittyen Ruunassa järjestetään aarteenetsintää 15.7.

LL 4.5.13

AN LEHTI

7

Ruunaan metsätyömieskodissa on kaksi päärakennusta, joista toisessa kuvassa näkyvässä päärakennuksessa asuvat jätkät, mutta toiseen päärakennukseen on tulossa vuokralaisia.

KUVA: HARRI RONKAINEN

Metsätyömieskotiin lisää vuokralaisia

HARRI RONKAINEN

Lieksan kaupungin säästöpaikoiden takia jopa lakkautusuhana alle joutuneen Ruunaan metsätyömieskodin tulevaisuus näyttää nyt hieman valoisammalta, sillä sen tiloille on ollut viime viikkoina kysyntää.

Metsätyömieskodissa on kaksi päärakennusta, joista toisessa asuvat jätkät, mutta toisen päärakennuksen vuokraamisesta käydään neuvotteluja yksityisen yrityksen kanssa.

–Yrityksen tarkoitus on tuottaa leiritoimintaan liittyviä palveluja alueella erityisesti nuorten tarpeisiin. Olemme vuokraamassa tilaa myös Ruunaan matkailuyri-

tysten palveluksessa olevalle henkilöstölle, vt. sosiaalijohtaja **Soile Syrjäläinen** kertoo.

Toiseen päärakennukseen muuttaa kesäksi myös Itä-Suomen yliopiston tutkijoita. Tutkijoiden tutkimuskohde, hyönteiset "asustavat"

Metsätyömieskoti kiinnostaa myös matkailullisesti.

metsätyömieskodin lähipiirin metsikössä, joten sen on oivallinen asumisympäristö tutkijoille. He voivat saada halutessaan ateriapalvelut metsätyömieskodista.

Metsätyömieskoti kiin-

nostaa myös matkailullisesti. Syrjäläisen mukaan kymmenet matkailijat ovat kyselleet majoitusmahdollisuutta metsätyömieskodissa.

Lieksan kaupunki jatkaa metsätyömieskodin tulevaisuuden selvittämistä.

–Kaupunki tutkii, voidaan-ko esimerkiksi tulopuolta lisätä. Yksi vaihtoehtoinen malli on nostaa hieman asukkaiden maksamaa vuokraa ja palvelujen omavastuuosuutta, Syrjäläinen esittää.

Ruunaan metsätyömieskodissa asuu vakituisesti 10 henkilöä ja työskentelee kolme emäntää. Se tarjosi määräraikaista työtä viime vuoden aikana monelle nuorelle. Tuloja kertyi viime vuonna reilut 100 000 euroa.